KARAR

2005/10 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010

BTYK'nın 2004/1 no.lu kararı ile TÜBİTAK ve DPT işbirliği ile hazırlanması istenen ve ekte (2005/10 - Ek 1) sunulan Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı'nın (BTP-UP) onaylanmasına,

TÜBİTAK'a Uygulama Planı'nın uygulanmasını izleme ve koordinasyon görevinin verilmesine,

Uygulama Planı'nda öngörülen eylem alanlarında görevli tüm kuruluşların TÜBİTAK ile yakın işbirliği içinde çalışmaları planlamaları ve yürütmelerine,

karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2004/1 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTI

- Eylül 2005; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 12. Toplantısı
- Mart 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 13. Toplantısı
- Eylül 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 14. Toplantısı
- Mart 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı
- Kasım 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 16. Toplantısı
- Mayıs 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 17. Toplantısı
- Aralık 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 18. Toplantısı
- Haziran 2009; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 19. Toplantısı

SORUMLU KURULUŞLAR

- TÜBİTAK
- DPT

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

GELİŞME

TARAL Stratejik Amaçlarına Yönelik Gelişmeler

1. Bilim ve Teknoloji Farkındalığının ve Kültürünün Geliştirilmesi

1.1. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Çalışmaları

Toplumumuzun refah seviyesinin ve yaşam kalitesinin yükselmesi, bilim ve teknoloji seviyemizi yükseltmemiz ve daha çok özgün teknoloji üretebilmemizle mümkün olabilir. Ancak bu, sadece bilim insanlarının kazandıkları başarılar ve sınırlı sayıdaki büyük teknolojik atılımlarla değil, aynı zamanda toplumun her kesiminde bireylerin kendi yaşantılarında da bilimsel ve akılcı yaklaşımları benimsemeleriyle de yakından ilişkilidir. Çünkü gerçek anlamda toplumsal gelişme, toplumu oluşturan bireylerin gelişmesiyle mümkündür. Sorgulayarak, araştırarak, öğrenerek, doğru bilgiye ve veriye dayanarak kendi aklıyla düşünebilen bireyler, hem kendi hayatları için daha doğru kararlar alacak, hem de toplumsal rolleri içerisinde daha bilinçli vatandaşlar olacaktır. Ayrıca, sorgulayabilen ve özgür düşünebilen bireyler özgün fikirler üreterek her seviyede ve çaptaki yenilikleri ortaya koyabilecektir. Bu bağlamda, bilimsel ve akılcı yaklaşım sadece bilim insanları için değil tüm toplum için önem taşımaktadır. Ülkemizde bilim okuryazarlığını yaygınlaştırarak toplumumuzun bilim, teknoloji ve yenilik kültürünü benimsemesini sağlamak, TÜBİTAK'ın başta gelen görevlerinden biridir. TÜBİTAK, bu amaca hizmet eden bilim ve toplum faaliyetlerini Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı çatısı altında sürdürmektedir.

a. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Proje Destekleri

4003 Bilim Merkezi Kurulması Çağrısı

TÜBİTAK, bilim merkezlerinin toplumumuzda bilim kültürünü yaygınlaştırmak için son derece kritik bir rol üstleneceği öngörüsünden yola çıkarak, ülkemizde bu merkezlerin kurulmasını ve yıllar içinde sayılarının artırılmasını hedeflemektedir.

Bu amaç doğrultusunda, Büyükşehir Belediyelerine yönelik olarak, 27 Mart 2008 tarihinde "Bilim Merkezi Kurulması Çağrısı" yayınlanmıştır. Desteklenecek olan projenin, ülkemizde dünya standartlarında bilim merkezlerinin kurulması için bir model oluşturması hedeflenmiştir.

2008 yılında yayınlanan 4003 Çağrısı kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi'ne ait proje önerisinin desteklenmesine karar verilmiş ve 2008 yılının Eylül ayında proje sözleşmesi imzalanarak çalışmalara başlanmıştır.

Proje, Konya Büyükşehir Belediyesi ve Konya Organize Sanayi Bölgesi'nin ana ortaklığında devam etmektedir. Bilim merkezinin kurulacağı alan, Konya Organize Sanayi Bölgesi tarafından Belediye'ye tahsis edilmiş, yaklaşık 100.000 m² genişlikte bir alandır. İnşa edilmesi planlanan bilim merkezinin kapalı alanı ise yaklaşık 25.000 m² olacaktır.

TÜBİTAK, bilim merkezinin kavramsal tasarımı, içeriğinde yer alacak sergilerin belirlenmesi ve temin edilmesi, bilim merkezinde yapılacak etkinliklerin hazırlanması, bilim merkezi yönetim ve işletme modelinin kurulması, merkez için gerekli insan kaynağının eğitimi, projenin izlenmesi ve bilim merkezinin kurulmasından sonra denetlenmesini üstlenecektir. Proje Yürütücüsü Kurum olarak Konya Büyükşehir Belediyesi ise bina ve kapalı alanların, çevre düzenlemesi ile beraber projelendirilmesi ve inşaatı, atölye ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve bilim merkezinin işletilmesinden sorumlu olacaktır.

Bilim merkezinin kuruluş faaliyetleri kapsamında, master plan hazırlanmış ve bu plan doğrultusunda sergi temin çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda TÜBİTAK'ın sorumluluğunda olan sergi tedarik çalışmaları devam etmektedir. Konuyla ilgili çalışmalar dünyanın önde gelen bilim merkezi sergisi üretici firmalarıyla iletişim içinde sürdürülmektedir.

Bilim merkezi binasının mimari projesi hazırlanmıştır. 2010 yılının ilk yarısında binanın inşasına başlanacaktır.

Konya'da kurulacak olan bilim merkezinin alanda kabul görmüş uluslararası standartları haiz, güncelliğini koruyabilecek bir merkez olarak kurgulanması ve Türkiye'de bu alanla ilgili bilgi ve tecrübe birikiminin sağlanması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Çalışmalar bu hedefler ışığında yürütülmektedir.

4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Çağrısı

Bilim ve Toplum Projeleri, bilginin topluma anlaşılır bir biçimde aktarılmasını, bunu yaparken de bilginin mümkün olduğunca görselleştirilerek, etkileşimli uygulamalarla desteklenmesini amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda 2007 yılı içerisinde 4001 kodlu Doğa Eğitimleri ve 4002 kodlu Bilim Kampları/Okulları adlı Bilim ve Toplum Proje çağrıları açılmıştır. 2007 ve 2008 yıllarında toplam 168 başvuru alınmış ve bunlar arasından 60 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. Bu projelerden 53'ü sonuçlanmış olup, 4'ü devam etmektedir.

"Doğa Eğitimleri "ve "Bilim Kampları/Okulları" çağrı başlıkları, 2009 yılı Mart ayında "Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları" adıyla tek başlık altında birleştirilmiş ve 4004 çağrı koduyla yayınlanmıştır. Toplam 92 proje başvurusunun yapıldığı bu çağrı döneminde, proje içeriklerinin panelistler tarafından değerlendirilme süreci Mayıs ayı içerisinde tamamlanmış olup, 27 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. Bunlardan 26'sı devam etmektedir.

Şu ana kadar destek verilmiş olan Bilim ve Toplum projeleri sayesinde toplamda 21.300 kişiye ulaşılmıştır. Doğa Eğitimleri konulu projelerin hedef kitlesini özellikle öğretmenlerin oluşturduğu düşünülürse, oluşan yaygın etki bu sayının çok daha ötesindedir. Projelerde katılımcı olarak yer alan öğretmenlerin, kazanımlarını öğrencilerine aktarmaları mümkün olmakta, ayrıca katılımcılar daha sonra kendi projeleriyle kazanımlarını farklı kitlelere yayabilmektedirler. 2009 yılı Mart ayı Çağrısı'nda proje yürütücüsü olarak görev yapan kişilerden 11'i daha önce Bilim ve Toplum Projelerinde katılımcı olarak yer almış veya proje ekibinde görev yapmış kişilerdir. Buna ek olarak bazı proje yürütücüleri,

devam eden ve sonuçlanan projelerin çıktısı olarak yurtiçi ve yurtdışındaki seminer ve konferanslarda bildiri sunumları yapmış ve yayınlar çıkarmıştır. Bu durum, Bilim ve Toplum projelerinin, düzenlenen etkinliklerle hedef kitleye bilimi sevdirme ve bu konuda farkındalık yaratmanın yanında, bilim ve toplum alanının akademik olarak incelenmesine ve akademi dünyasında yaygınlaşmasına da katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bu projeleri yürüten ya da projelerde görev alan kişilerden alınan geri bildirimler, Bilim Kampları/Okullarına katılan çocukların bilimsel konulara, okumaya, araştırmaya ilgilerinin arttığı ve sosyal konularda daha girişken oldukları; Doğa Eğitimlerine katılan öğretmen ve öğrencilerin ise kendi alanları dışındaki konulara da ilgi duymaya, özellikle doğa bilimlerinin disiplinlerarası yapısını daha iyi kavramaya başladıkları yönündedir.

Tüm bunların yanında, bu projeler sayesinde bilim ve toplum alanında insan kaynağı yaratılmıştır. Özellikle eğitim fakültelerinde öğrenim gören pek çok üniversite öğrencisi Bilim Kampları/Okulları'nda rehber olarak proje ekibinde yer almıştır. Şimdiye kadar TÜBİTAK tarafından desteklenen bilim ve toplum projelerinde yürütücü, uzman personel, eğitmen ya da rehber olarak görev alan kişi sayısı 1400'ün üzerindedir.

b. TÜBİTAK Yayınları

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, bilimi yaygınlaştırmak ve geniş kitleler tarafından okunur kılmak amacıyla 1993 yılında yayın hayatına başlamıştır. Kısa zamanda okurlardan büyük ilgi gören ve 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle 312 kitaba ulaşan Popüler Bilim Kitapları'nın toplam tirajı 10 milyona yaklaşmıştır.

Toplumumuzda bilime dair olumlu bir yargı oluşturarak, bilginin bireysel kazanıma dönüşmesine yönelik merak ve motivasyonu uyandırmak, öncü bireylerin yetişeceği bir bilgi toplumunun oluşmasına destek olmak amacıyla Türkiye genelindeki 593 Yatılı İlköğretim Bölge okulu ile Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 1.158 halk kütüphanelerinde, TÜBİTAK Kitaplığı Kurma Projesi Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN'IN 20.01.2009 tarihli yazıları ile bütün valiliklere duyurulmuştur.

Pilot uygulaması Kasım 2008 tarihinde Konya'da gerçekleştirilen TÜBİTAK Kitaplığı Kurma Projesiyle, yatılı bölge okullarında öğrenim gören 265 bin öğrenci ve bu okullarda görev yapan 13 binden fazla öğretmen ile Mardin ve Elazığ'daki tüm ilk ve ortaöğretim öğrencilerine 30 Kasım 2009 itibariyle; toplam 75 il için 500 binden fazla popüler bilim kitabı ve 535 binden fazla popüler bilim dergisi ulaştırılmıştır. Projenin % 91'i tamamlanmıştır. Ayrıca, TÜBİTAK Kitaplığı Kurma Projesi kapsamında illerimizde kurulan kütüphaneler bundan sonra yayınlanacak tüm TÜBİTAK popüler bilim yayınlarına abone yapılmıştır.

TÜBİTAK Popüler Bilim Dergileri

TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi 2009 Ocak ayından itibaren, uzun süre üzerinde çalışılarak tasarlanan yeni boyutu ve görsel tasarımıyla yayımlanmaya başlamıştır. Bu formatla daha kolay taşınabilir ve daha yaygın olarak okunabilir bir yapı hedeflenmiştir. Derginin 2008 toplam net satışı 574.950, ortalama aylık satışı 47.912; 2009 yılında 30 Ekim itibariyle on aylık toplam net satışı 403.486, ortalama aylık satışı ise 40.348'dir. Bilim ve Teknik ağ sayfası 2008 toplam ziyaretçi sayısı 5.127.071, 30 Ekim 2009 itibariyle 10 aylık toplam ziyaretçi sayısı 4.070.252'dir.

1998 yılından itibaren 7–12 yaş grubu için aylık olarak yayınlanan Bilim Çocuk dergisi yüksek satış performansı göstermeye devam etmektedir. Derginin 2008 toplam net satışı 967.660, ortalama aylık satışı 80.638; 2009 yılında 15 Ocak–15 Ekim itibariyle (dergi her ayın 15'inde çıkmaktadır) on aylık toplam net satışı 850.723 ortalama aylık satışı ise 85.072'dir. Bilim Çocuk ağ sayfası 2008 toplam ziyaretçi sayısı 741.394, 30 Ekim 2009 itibariyle on aylık toplam ziyaretçi sayısı ise 762.602'dir.

TÜBİTAK'ın en yeni popüler bilim dergisi olan Meraklı Minik yayın hayatına 2007 Ocak ayında başlamıştır. Derginin hedef kitlesi okul öncesi yaş grubundaki çocuklardır. İçeriği ve görsel malzemesi konusunda uzman bir yayın kurulu tarafından değerlendirilen dergi, veliler ve eğitimcilerden çok olumlu yorumlar almaktadır. Derginin 2008 toplam net satışı 191.600, ortalama aylık satışı 15.960; 2009 yılında 30 Ekim itibariyle on aylık toplam net satışı 208.630, ortalama aylık satışı ise 20.863'tür. Meraklı Minik ağ sayfası 2008 toplam ziyaretçi sayısı 139.796, 30 Ekim 2009 itibariyle on aylık toplam ziyaretçi sayısı 181.494'tür.

Popüler bilim dergilerimizin 2009 yıl sonu toplam satışları Bilim ve Teknik için yaklaşık 485.000, Bilim Çocuk için 1.100.000 ve Meraklı Minik için 255.000 olarak; dergilerin ağ sayfalarının 2009 yıl sonu toplam ziyaretçi sayıları ise Bilim ve Teknik için 5.000.000, Bilim Çocuk için 900.000 ve Meraklı Minik için 220.000 olarak tahmin edilmektedir.

TÜBİTAK Akademik Yayınları

Akademik Dergiler: TÜBİTAK ilk akademik dergisini 1976 yılında Doğa Bilim Dergisi adıyla yılda tek sayı olarak yayımlamıştır. Akademik dergiler, 2009 yılında Biyoloji, Botanik, Elektrik, Fizik, Kimya, Matematik, Mühendislik ve Çevre Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Tarım ve Ormancılık, Veterinerlik ve Hayvancılık, Zooloji ve Yerbilimleri olmak üzere 12 ayrı alanda 61 sayı yayımlanmıştır. 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle Akademik Dergilere gelen makale sayısı 3293 olmuştur. Dergilerimiz konularına göre Science Citation Index Expanded yanında başta Chemical Abstracts, Engineering Index, Biological Abstracts olmak üzere birçok uluslararası Index veya Abstract tarafından taranmaktadır.

En önemli endeks olarak kabul gören Science Citation Index Expanded (SCIE) tarafından taranan Turkish Journal of Chemistry (1995 yılından itibaren), Turkish Journal of Veterinary and Animal Sciences (1996 yılından itibaren), Turkish Journal of Earth Sciences (2004 yılından itibaren), Turkish Journal of Agriculture and Forestry, Turkish Journal of Medical Sciences, Turkish Journal of Mathematics (2007 yılından itibaren), Turkish Journal of Biology, Turkish Journal of Zoology, Electrical Engineering and Computer Sciences (2008 yılından itibaren), Turkish Journal of Botany 2009 yılı başından itibaren taranmaya başlanmış ve SCI-E'de taranan dergi sayımız 2009 yılında 10'a yükselmiştir.

2009 yılının başından 30 Kasım 2009 tarihine kadar 46 sayı yayımlanmıştır. Yayımlanan bu 46 sayıda 570 makale (5042 sayfa olarak) yer almıştır. TÜBİTAK web sayfasında yayımlanmış makalelerle ilgili olarak yazar adıyla, makale başlığıyla veya anahtar sözcüklerle tarama yapılabilmekte ve ilgili makalelerin tüm metnine ücretsiz erişilebilmektedir.

c. TÜBİTAK Tarafından Organize Edilen Diğer Bilim ve Toplum Etkinlikleri

TÜBİTAK Alternatif Enerjili Araç Yarışları

Alternatif enerjilerin kullanımı konusunda halkımızın bilgisini artırmayı, üniversite öğrencilerinin bu güncel konu vasıtasıyla araştırma ve pratik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan Formula G Güneş Arabaları Yarışı ilk kez 2005 yılında İstanbul'da düzenlenmiştir. 2006'da İzmir ve İstanbul'da, 2007'de Ankara'da gerçekleştiren yarış kamuoyunda artan bir ilgiyle izlenmektedir. Dördüncüsü 26-31 Ağustos 2008 tarihleri arasında İzmir'de düzenlenen yarışa toplam 39 araç katılmıştır. Aynı amaçlar doğrultusunda, Hidromobil Hidrojen Arabaları Yarışı ilk defa 2007 yılında Formula G Yarışı'yla birlikte gerçekleşmiştir.

TÜBİTAK Formula G ve Hidromobil yarışları sayesinde ülkemizde güneş ve hidrojen enerjileri konusundaki endüstriyel uygulamaları teşvik edecek ve bu konudaki potansiyeli güçlendirecek bilgi ve tecrübe birikimine sahip genç mühendis ve temel bilimci bir kitle oluşmuştur. Ayrıca toplumda alternatif enerjilerin gerekliliği ve mümkünlüğü konusunda farkındalık oluşmasına katkı sağlanmıştır.

Her sene artan bir ilgiyle devam eden Formula G ve Hidromobil yarışlarına katılan takım sayıları her yıl artarak devam etmektedir. 2005-2009 yılları arasında Formula G ve Hidromobil yarışlarına katılan takım sayıları Tablo 11'de sunulmaktadır.

Tablo 11. 2005-2009 Yılları Arasında Formula G ve Hidromobil Yarışlarına Katılan Takım Sayıları

	2005	2006	2007	2008	2009
Formula G Takım Sayısı	16	34	42	55	41
Hidromobil Takım Sayısı	-	-	20	30	22
TOPLAM	16	34	62	85	63

41'i Formula G yarışı, 22'si ise Hidromobil yarışı için olmak üzere toplam 63 takım; 5-9 Ağustos 2009 tarihleri arasında İzmir Pınarbaşı Yarış Pistinde gerçekleştirelen yarışlara katılmışlardır.

2. Bilim İnsanı Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi

2.1. Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Öğrenci Projesi

Ülkemizin yetişmiş insan gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılından itibaren yurt dışına lisansüstü öğrenim yapmak üzere 5 yıl içinde 5000 öğrenci gönderme kararı alınmıştır. Bu karar kapsamında 2006-2009 yıllarında programa başvuran ve programdan yararlanan öğrenci sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 12.'de sunulmuştur.

Tablo 12. 1416 Sayılı Kanun Uyarınca Resmi-Burslu Statüde 5 Yılda 5000 Öğrencinin Yurtdışına Gönderilmesi Projesi ile İlgili İstatistiki Bilgiler

Yıllar	Başvuran Öğrenci Sayısı	Programdan yararlanan Lisans öğrenci sayısı		Programdan yararlanan Yüksek Lisans öğrenci sayısı		Programdan yararlanan Doktora öğrenci sayısı		Toplam	Görev Talep Eden Toplam Öğrenci Sayısı
		Fen	Sosyal	Fen	Sosyal	Fen	Sosyal		
2006	591	20	0	45	35	130	162	392	25
2007	468	8	0	272	165	50	79	574	3
2008	709	5	0	463	230	107	81	887	-
2009*	969	2	0	668	449	175	108	1402	-

*01 Aralık 2009 tarihi itibariyle

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı 7 Aralık 2009 tarihli yazısı.

2.2. TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

TÜBİTAK-Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB), ülkemizin bilim ve teknoloji alanında gelişmesinde en kritik rolü oynayan insan gücünün yetiştirilmesini destekleme görevini üstlenmiştir. Bu çerçevede BİDEB'in misyonu; bireysel destekler, yarışmalar, burslar ve eğitim programları aracılığı ile Türkiye'nin ihtiyacı olan alanlarda bilim insanlarını teşvik etmek ve Türkiye'nin bilim insanları için bir cazibe merkezi haline gelmesine katkıda bulunmaktır.

İlk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik, ulusal ve uluslararası bilim olimpiyatları ile proje yarışmaları düzenlemek ve yürütmek, lisans, yüksek lisans ve doktora bursları vermek, yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen doktora ve doktora sonrası araştırmalar için destek sağlamak, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı doktora sonrası araştırmalara destek vermek, yurt dışında çalışmakta olan bilim insanlarının Türkiye'ye gelmesini teşvik etmek, lisansüstü öğrencilerin çeşitli alanlardaki gelişmelerin izlenmesi amacıyla düzenlenen yaz okulu programlarına katılımını desteklemek, araştırmacıların yurt içi ve yurt dışı bilimsel toplantılara katılımı için destek sağlamak, BİDEB'in ana görevleridir.

Ülkemizin mevcut ve önümüzdeki yıllarda oluşacak ihtiyaçları göz önüne alınarak bilim insanı sayısının genel nüfusa oranının artmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmaların neticesinde desteklerin türleri, desteklenen kişi sayısı ve destek miktarları ülkemizin ihtiyaçlarına paralel olarak her yıl sürekli artmaktadır. 2003 yılında 1.527 olan desteklenen toplam bilim insanı sayısı 2007 yılında 11.863'e ve 2008 yılında ise 15.882'ye ulaşmıştır. BİDEB tarafından yürütülen 25 burs ve destek programı kapsamında 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle toplam 14.905 bilim insanı desteklenmiştir. 2009 sonu itibariyle yaklaşık 16.000 bilim insanının ve genç araştırmacının desteklenmesi hedeflenmiştir.

Desteklenen bilim insanı sayısı ve verilen destek miktarları Şekil 18-a, 18-b ve 19'da gösterilmiştir.

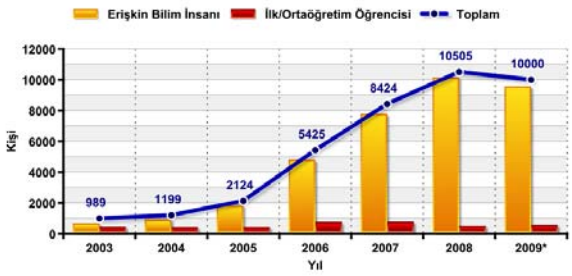

***** 2009 yılı sonu öngörüsü olup, o yıl içinde desteklenmeye/burs almaya başlayan bilim insanı sayısı 30 Kasım 2009 itibariyle toplam 8303 kişidir.

Şekil 18-a. O Yıl İçinde Desteklenmeye/Burs Almaya Başlayan Bilim İnsanı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

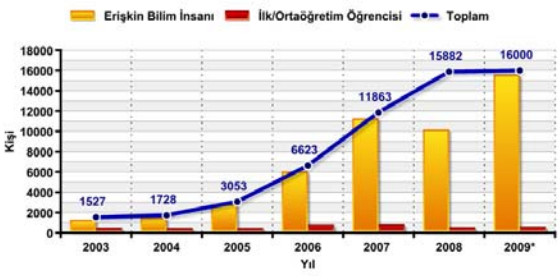

* 2009 yılı sonu öngörüsü olup, desteklenen toplam bilim insanı sayısı 30 Kasım 2009 itibariyle 14905 kişidir.

Şekil 18-b. Desteklenen Toplam Bilim İnsanı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

TÜBİTAK, lisans, yüksek lisans ve doktora burslarının sayısını 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artırmıştır. Böylelikle hem başarılı gençlerimizin teknoloji ve bilgi üreterek topluma daha faydalı olmaları hem de bilim ve teknoloji alanına yönelmeleri sağlanmaktadır. 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle bursiyerliği devam eden 1.952 Yurt İçi Lisans, 2.953 Yurt İçi Yüksek Lisans ve 1.988 Yurt İçi Doktora bursiyeri olmak üzere toplam 6.893 bursiyer bulunmaktadır. Şekil 20'de BİDEB tarafından verilen toplam lisans, yüksek lisans ve doktora bursiyer sayılarının yıllara göre dağılımı verilmiştir.

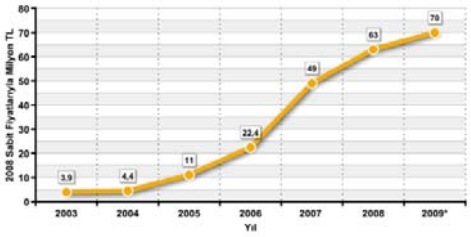

* 2009 yılı sonu öngörüsü olup, bilim insanlarına aktarılan toplam fon miktarı 30 Kasım 2009 itibariyle cari fiyatlarla 57,81 Milyon TL'dir.

Şekil 19. Toplam Destek/Burs Miktarlarının Yıllara Göre Dağılımı

Bilim ve teknolojinin itici gücünü oluşturan insan gücünün oluşmasına katkı sağlama misyonu çerçevesinde TÜBİTAK Bilim Kurulu kararıyla, TÜBİTAK Yurt İçi Lisans Burs Programı ile Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programları kapsamında önceki yıllarda desteklenen bursiyerlerden hiç ara vermeden alanlarında yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam edenlerin

ilgili Yurt İçi Yüksek Lisans ve Yurt İçi Doktora Burs Programları kapsamında mezun oldukları yıl geçerli olan başvuru şartlarını taşımalarına gerek olmaksızın TÜBİTAK bursiyerliklerinin devam etmesi uygun bulunmuştur. Böylece lisans aşamasından itibaren TÜBİTAK bursiyeri olan başarılı bir öğrencinin doktora eğitiminin sonuna kadar TÜBİTAK bursiyerliğinin devam etmesi ve yaklaşık 12 yıl boyunca desteklenebilmesi sağlanmıştır. Bu çerçevede ilk defa başvurular 2008 yılı Kasım ayı içerisinde alınmış ve 4 yüksek lisans öğrencisi ve 144 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 148 öğrenci doğrudan bursiyer olmaya hak kazanmıştır. 2009 yılında ise 16 yüksek lisans öğrencisi ve 237 doktora öğrencisi doğrudan bursiyerlik hakkını kullanmıştır. Bu sayıların önümüzdeki yıllarda artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

BİDEB tarafından başarı kriteri esas alınarak verilen bu yüksek lisans ve doktora burslarının yanı sıra, desteklenen akademik projelerde ve TÜBİTAK – 1007 programı çercevesindeki projelerde, yürütücüleri tarafından seçilen ve projelerde bursiyer olarak çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerini de proje kapsamında burs verilmektedir. Şekil 21'de TÜBİTAK tarafından BİDEB ve Akademik projeler kapsamında verilen yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası burslarının yıllar itibarıyla gelişimi verilmiştir.

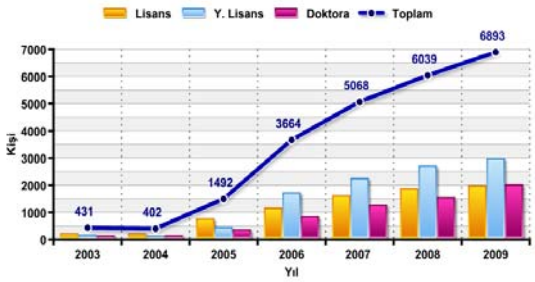

Şekil 20. BİDEB tarafından Toplam Yurt İçi Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Bursiyer Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

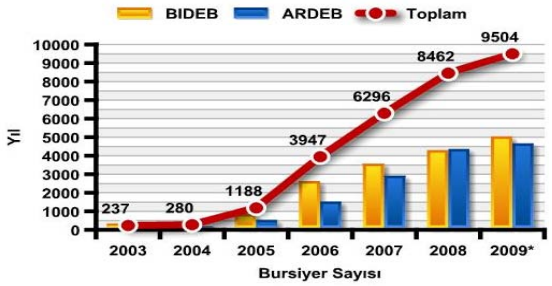

* 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle

Şekil 21. Yıllara Göre TÜBİTAK - BIDEB , TÜBİTAK - ARDEB ve TÜBİTAK -1007 Programı Tarafından Desteklenen Bursiyer Sayıları

Doktorasını tamamlamış, üniversitelerimizde veya araştırma kuruluşlarımızda doktora sonrası araştırma yapacak olan genç araştırmacılara destek vermek, Türk araştırmacıların yurt içi dolaşımı vasıtasıya bilimsel bilgi aktarımı ve işbirliğini kolaylaştırmak amaçlarıyla Yurt İçi Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı çerçevesinde burs verilmektedir. 2003-2008 yılları arasında ilgili programa toplam 180 başvuru yapılmış ve bu başvurulardan 135'i desteklenmiştir. 2009 yılında ise bu programa 53 başvuru yapılmış ve yaklaşık %68'lik bir destekleme oranı ile başvurulardan 36'sı desteklenmiştir. 30 Kasım 2009 itibariyle bu program kapsamında bursları devam eden 60 doktora sonrası araştırmacı bulunmaktadır. Öte yandan, Türk araştırmacıların yurt dışı dolaşımı kapsamında uluslararası işbirliği imkanlarının oluşmasını kolaylaştırmak amacıyla Yurt Dışı Araştıma Burs Programı ile doktora sonrası araştırmacılar için Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı çerçevesinde doktora sonrası araştırma faaliyeleri de desteklenmektedir. 30 Kasım 2009 itibariyle bu programlar kapsamında bursları devam eden 416 doktora öğrencisi ve 546 doktora sonrası araştırmacı bulunmaktadır. Yurt dışı araştırma burs programlarının 2009 yılı 2. dönem başvurularının değerlendirilmesine devam edilmektedir. Şekil 22'de BİDEB tarafından desteklenen toplam yurt içi ve yurt dışı araştırmacı sayılarının yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Türk öğrenci ve araştırmacılara yönelik burs programlarımıza ek olarak bilimsel etkileşimin gelişmesini desteklemek, uluslararası araştırma zincirini geliştirmek ve Türkiye'nin tanıtılmasına katkı sağlamak amaçlarıyla Türkiye'de eğitimlerine ya da araştırmalarına devam eden yabancı ülke vatandaşlarına yönelik burs ve destekler de verilmektedir. Doktorasını Türkiye'de yapacak üstün başarılı yabancı ülke vatandaşı öğrenciler Yabancı Uyruklular İçin Doktora Burs Programı, doktora sırası ve doktora sonrası araştırmacılar ise Yabancı Uyruklular İçin Araştırma Burs Programı kapsamında desteklenmektedir.

Yabancı Uyruklular Doktora Burs Programı kapsamında 2003 yılı içerisinde sadece 3 farklı ülkeden 13 kişi desteklenirken, 2009 yılı içerisinde 10 farklı ülkeden 39 yabancı uyruklu doktora öğrencisi desteklenmiştir. 30 Kasım 2009 itibariyle bursları devam eden 139 yabancı uyruklu doktora bursiyeri ve 30 yabancı uyruklu araştırmacı bulunmaktadır. Toplam yabancı uyruklu doktora ve doktora sonrası bursiyer sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 23-a'da; 30 Kasım 2009 itibariyle bursları devam eden

yabancı uyruklu doktara bursiyer ve araştırmacı sayılarının ülkelere göre dağılımı ise sırasıyla Şekil 23-b'de ve 23-c'de gösterilmiştir.

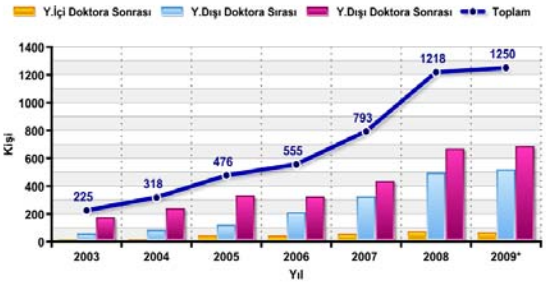

* 2009 yılı sonu öngörüsü olup, BİDEB tarafından desteklenen toplam yurt içi ve yurt dışı araştırma bursiyer sayısı 30 Kasım 2009 itibariyle 1022'dir.

Şekil 22. 2003 - 2009 Yılları Arasında Başvuru Yapan ve Desteklenen Konuk Bilim İnsanı Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 23-a. 2003 - 2009 Yılları Arasında Toplam Yabancı Uyruklu Doktora ve Doktora Sonrası Bursiyer Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

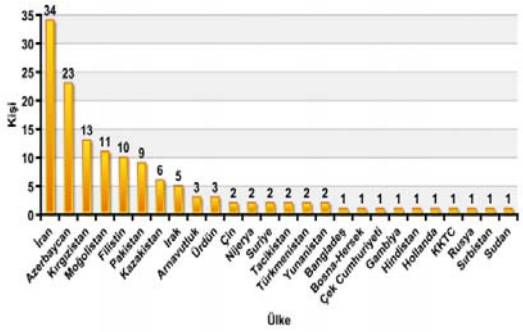

Şekil 23-b. 30 Kasım 2009 itibariyle Bursları Devam Eden Yabancı Uyruklu Doktara Bursiyer Sayılarının Ülkelere Göre Dağılımı

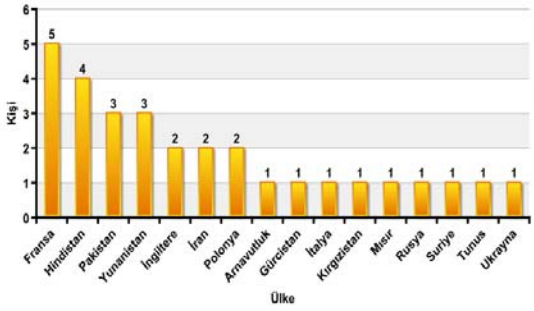

Şekil 23-c. 30 Kasım 2009 itibariyle Bursları Devam Eden Yabancı Uyruklu Araştırmacı Sayılarının Ülkelere Göre Dağılımı

TÜBİTAK-BİDEB burs ve destek programlarından 2003 - 2009 yılları arasında en fazla destek alan ilk 10 üniversite ve bursiyer sayıları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. 2003-2009 Yıllarında O Yıl Verilmeye Başlayan Burslardan En Fazla Yararlanan ilk 10 Üniversite

ÜNİVERSİTELER	2003	2004	2005	2006	2007	2008	30/11/2009	2003-2009 için Toplam Yararlanan
ODTÜ	76	129	329	874	764	552	299	**3.023**
Boğaziçi Ü.	24	29	256	512	425	342	270	**1.858**
İTÜ	38	41	106	341	305	199	136	**1.166**
Bilkent Ü.	21	21	151	306	306	200	139	**1.144**
Hacettepe Ü.	67	77	79	225	200	145	111	**904**
Ankara Ü.	35	41	59	237	206	149	90	**817**
Ege Ü.	34	43	45	175	143	117	101	**658**
İstanbul Ü.	12	28	35	176	160	109	80	**600**
Gazi Ü.	17	16	24	124	157	115	67	**520**
Dokuz Eylül Ü.	17	16	24	124	157	115	54	**507**
O Yıl İçinde Desteklenen Toplam Erişkin Bilim İnsanı Sayısı	**614**	**844**	**1.769**	**4.737**	**7.718**	**10.072**	**7.953**	**33.707**

Amacı geleceğin bilim insanlarını yetiştirmek ve genç yeteneklerimizi teşvik etmek olan Olimpiyat etkinlikleri de , TÜBİTAK-BİDEB tarafından yürütülmektedir. Bu çalışmalar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yapılmaktadır. Ortaöğretim kurumlarına devam etmekte olan öğrencileri fen bilimlerinde çalışmalar yapmak üzere teşvik etmek, çalışmalarını yönlendirmek ve bu alanlarda özel eğitim olanakları sağlamak yolu ile gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla, her yıl matematik, fizik, kimya, biyoloji ve bilgisayar dallarında Ulusal Bilim Olimpiyatları ve buradan seçilen öğrencilerden oluşturulan ekiplerle de Uluslararası Bilim Olimpiyatları gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz, TÜBİTAK'ın organizasyonuyla Uluslararası Bilgisayar (IOI), Matematik (IMO), Fizik (IPhO), Kimya (IChO), Biyoloji (IBO) Olimpiyatları ile Genç Balkan Matematik Olimpiyatı, Balkan Matematik Olimpiyatı ve Balkan Bilgisayar Olimpiyatı'na katılmaktadır. 1985 yılında ilk olarak Uluslararası Matematik Olimpiyatı'na katılımımızla birlikte program uygulamaya konulmuştur. Uluslararası Matematik Olimpiyatı'nı takiben aynı yıl Uluslararası Fizik Olimpiyatı'na, 1993 yılında Uluslararası Biyoloji Olimpiyatı'na ve 1994 yılında Uluslararası Bilgisayar ve Kimya Olimpiyatları'na katılım sağlanmıştır. Şu ana kadar katıldığımız Uluslararası Bilim Olimpiyatlarında Ülkemizi temsil eden öğrencilerimiz toplam 37 altın, 112 gümüş, 180 bronz madalya ve 42 mansiyon ödülü kazanarak başarılarını kanıtlamışlar ve gurur kaynağımız olmuşlardır.

Olimpiyatların yanısıra, gençleri temel ve uygulamalı bilimlerde araştırmaya teşvik ederek proje kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla TÜBİTAK tarafından 1969 yılından beri düzenlenmekte olan "Orta Öğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması", ülke geneline yaymak gayesiyle 2005 yılından itibaren tek merkez yerine Türkiye'nin değişik bölgelerinde üniversitelerimiz ile işbirliği içinde yapılmaya başlanmıştır. 2003 yılında 877 öğrenci 512 proje ile başvuru yapmış ve bu rakam 2009 yılında 2003 yılına oranla % 445'lik bir artışla 4740 öğrenci 2.791 proje başvurusu yapmıştır (Şekil 24). Bölgelere başvuruda bulunan söz konusu 2.791 projeden 814 proje ilk aşamada değerlendirilerek sergilenmeye uygun bulunmuştur. Bölge sergilemelerinde birincilik ödülüne layık görülen 134 proje 22–24 Mayıs 2009 tarihinde Ankara'da düzenlenen Final Yarışması'na katılmıştır.

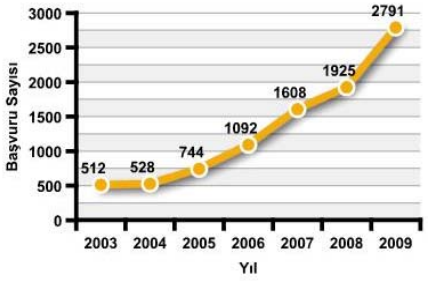

Şekil 24.TÜBİTAK Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışmasına Yapılan Proje Başvuru Sayılarının 2003-2009 Yılları Arasındaki Dağılımı

Ayrıca sosyal bilimler alanında da öğrencileri araştırmaya teşvik etmek amacıyla 2008 yılında ilk defa Proje Yarışması alanlarına Sosyoloji alanı ve 2009 yılında Tarih alanı ilave edilmiştir. 2009 yılında Sosyoloji alanında 475 proje başvurusu ve Tarih alanında 240 proje başvurusu yapılmıştır.

MEB tarafından gerçekleştirilen, 2005 yılında sadece İstanbul'da yapılan İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Matematik ve Fen Bilimleri Proje Yarışması, 2006 yılından itibaren MEB - TÜBİTAK işbirliği protokolünün imzalanmasıyla tüm ülke genelinde yapılmaya başlamıştır. 2005 yılında toplam 922 proje başvurusu olmuştur. Proje başvuru sayısı 2006 yılında 5.116'ya yükselmiştir. 2007'de 81 ilden toplam 13.922, 2008'de 18.314 ve 2009 yılında bir önceki yıla oranla %174'lük artışla toplam 31.866 proje başvurusu olmuştur (Şekil 25). TÜBİTAK tarafından düzenlenen "Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması" Bölge Koordinatörleri aynı zamanda "İlköğretim Matematik ve Fen Bilimleri Proje Çalışması"nın Bölge Koordinatörlüğü görevini de yürütmektedirler. TÜBİTAK, bu yarışmanın etkin olarak yapılmasında, jüri değerlendirme sürecinin bilimsel içeriğinin oluşturulması ve proje değerlendirme sisteminin geliştirilmesi çalışmalarında aktif görev yapmaktadır.

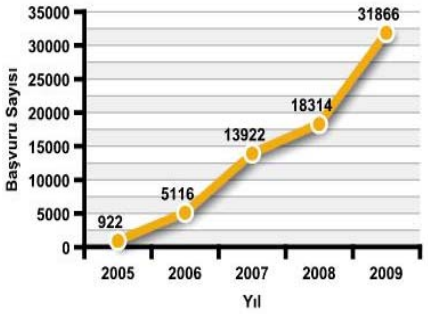

Şekil 25. MEB İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Matematik ve Fen Bilimleri Proje Yarışmalarına Yapılan Proje Başvuru Sayılarının 2003-2009 Yılları Arasındaki Dağılımı

TÜBİTAK-BİDEB'in Uluslararası İşbirliği Kapsamındaki Faaliyetleri

2009 yılında TÜBİTAK ile Lindau Konseyi ve Vakfı arasında imzalanan 'Mutabakat Zaptı' çerçevesinde TÜBİTAK Lindau Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı uygulamaya konulmuştur. 1951'de Prof. Hein ve Dr. Parade tarafından başlatılan Lindau Nobel Ödüllü Bilim İnsanları Toplantıları, güncel bilimsel konuları ve geleceğe yönelik araştırma alanlarını konu alarak Nobel ödüllü bilim insanları ile genç araştırmacıları ders, panel ve seminerler gibi çeşitli platformlarda buluşturmaktadır.

2010 yılında 60'ıncısı düzenlenecek olan toplantılara ilk defa Türkiye'nin de katılacak olması, söz konusu uluslararası bilimsel platformlarda ülkemizin Türk araştırmacılarımız vasıtasıyla temsil edilmesi, hem dünya gündeminin takip edilerek geleceğe yönelik bilim ve teknoloji stratejilerinin belirlenmesi hem de uluslararası alanda prestijimizin artması açısından büyük önem taşımaktadır.

2004 - 2009 yılları arasında TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülen destek programları hakkında ayrıntılı bilgi Tablo 14'te verilmiştir. Tablo 14'te ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik destekler dâhil edilmemiş olup onlarla ilgili veriler ayrı olarak Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 14. 2004 - 2009 Yılları Arasında Lisans, Lisansüstü Öğrencileri ve Doktora Sonrası Araştırmacılara Yönelik TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

	2004				2005				2006				2007				2008				30/11/2009			
	B*	D*	T*	DM*	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
Lisans Bursu	185	55	192	0,21	474	474	742	0,79	657	657	1139	1,95	534	534	1592	5,92	389	389	1836	9,22	279	279	1952	10,15
Üniversite Öğr. Yurtiçi-Yurtdışı Araş. Projeleri Destekleme Prog	11	9	9	0,02	20	17	17	0,04	54	47	47	0,10	110	86	86	0,13	176	170	170	0,19	349	297	297	0,35
Yurt İçi Yüksek Lisans Bursu	398	47	94	0,29	477	238	423	1,78	2725	1420	1696	6,08	2451	1080	2230	18,96	2876	493	2680	22,30	3749	424	2953	14,10
Yurt İçi Doktora Bursu	136	42	116	0,35	358	178	327	2,01	857	754	829	3,60	753	530	1246	9,47	772	364	1523	13,59	749	547	1988	12,32
Yurt İçi Yurt Dışı Bütünleştirilmiş Doktora Burs Programı	12	9	36	0,38	22	19	54	0,82	14	14	52	0,96	3	3	45	0,71	-	-	45	0,45	-	-	25	0,23
Yurt Dışı Doktora Bursu	-	-	97	-	26	12	78	0,19	72	42	93	1,10	55	21	83	1,00	66	21	104	0,87	87	9	113	0,52
Yurt Dışı Araştırma Bursu	68	41	77	0,29	110	60	114	0,49	154	108	202	1,18	222	171	317	1,73	272	172	489	2,38	116	71	416	2,56
Yabancı Uyruklular İçin Doktora Bursu	22	14	14	0,13	25	18	18	0,17	65	40	48	0,33	136	45	94	1,24	73	34	128	1,57	95	39	139	1,71
Yabancı Uyruklular İçin Araştırma Bursu	-	-	0	0,01	5	4	6	0,00	11	10	18	0,06	16	9	19	0,08	22	11	13	0,08	35	22	30	0,22
Lisansüstü Yaz Okulu Destekleme Programı **	5	3	3	0,01	4	3	3	0,01	7	7	7	0,03	521	521	521	0,19	3407	2626	2626	0,44	3150	2680	2680	0,30
Yurt İçi Doktora Sonrası Bursu	9	6	8	0,01	42	35	37	0,17	32	29	35	0,16	59	44	48	0,51	34	20	68	0,38	53	36	60	0,00
Yurt Dışı Doktora Sonrası Bursu	182	124	233	0,64	251	157	325	1,57	256	158	318	1,94	357	226	428	2,72	394	233	661	4,07	258	88	546	0,25
Konuk Bilim İnsanı Destek Bursu	165	123	123	0,22	182	130	130	0,33	154	109	109	0,42	244	174	174	0,63	564	228	228	0,88	363	163	163	4,90
Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı **	23	21	21	0,03	27	12	12	0,05	32	30	30	0,15	1733	1517	1517	0,28	3334	2541	2541	0,55	2711	1789	1789	0,49
Yurt Dışı Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı	621	325	325	0,26	951	385	385	0,31	983	640	640	0,76	1178	850	850	0,93	1442	884	884	1,00	1012	478	478	1,45
TÜBİTAK Almanya (DFG) Burs Programı	20	16	16	0,01	22	17	17	0,01	21	18	18	0,01	21	17	17	0,02	20	18	18	0,01	16	16	16	0,00
TÜBİTAK İngiltere (Royal Society) Burs Programı	7	7	7	0,01	16	8	8	0,01	12	9	9	0,003	13	13	13	0,01	9	8	8	0,001	-	-	-	0,69
TÜBİTAK Macaristan (HAS) Burs Programı	5	2	2	0,005	2	2	2	0,002	4	3	3	0,007	4	2	2	0,002	4	3	3	0,001	7	7	9	0,01
Son Sınıf Lisans Öğr. için Lisansüstü Burs Programı	-	-	-	-	-	-	-	-	739	642	642	-	1272	661	661	-	792	433	-	-	1133	121	-	0,01
Lisans ve Lisans Öncesi, Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bilimsel Et. Dest. P.* **	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3301	1214	1214	0,79	3222	1398	1398	0,56	2250	881	881	0,61
Yurt Dışı Yüksek Lisans Burs Programı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	294	12	12	0,29	152	6	18	0,46
SSA-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14	14	0,12	-	-	2	0,01
TOPLAM (İlk ve Ortaöğretime Yönelik Prog. Hariç)	**1869**	**844**	**1373**	**2,89**	**2540**	**1769**	**2698**	**8,75**	**6859**	**4737**	**5935**	**18,83**	**12983**	**7718**	**11157**	**45,33**	**18176**	**10072**	**15449**	**58,98**	**16560**	**7953**	**14555**	**51,33**

* "B" başvuran sayısını, "D" desteklenen sayısını, "T" toplam bursiyer sayısını, "DM" ise destek miktarını (2008 sabit fiyatlarıyla) ifade etmektedir.
** 2007 yılında, bilimsel etkinlikleri destekleme programları kapsamında desteklenen etkinliklere katılan öğretim üyesi, araştırmacı, öğretmen ve öğrencilerin sayısı tabloya yansıtılmıştır.
*** İlgili program kapsamında lisans öğrencileri ile ilk ve ortaöğretim öğretmenlerine yönelik düzenlenen etkinliklerin katılımcı sayıları Tablo 14'e, ilk ve ortaöğretim öğrencilere yönelik olanların katılımcı sayıları Tablo 15'e yansıtılmıştır.

Tablo 15. 2004 - 2009 Yılları Arasında İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

	2004				2005				2006				2007				2008				30/11/2009			
	B*	D*	T*	DM*	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
2201-2202 Ulusal İlköğretim Matematik Olimpiyatı- Ulusal Bilim Olimpiyatları	11550	283	283	0,28	12356	286	286	0,35	11265	321	321	0,59	11214	353	353	0,68	13694	361	361	0,83	12433	281	281	0,54
2203 Uluslararası Bilim Olimpiyatları	223	39	39	0,68	219	35	35	0,77	202	29	29	0,80	144	35	35	0,83	277	32	32	0,84	260	34	34	0,87
2204 Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması	528	33	33	0,12	744	34	34	0,40	1092	32	32	0,96	1608	40	40	0,91	1925	40	40	1,18	2791	35	35	1,68
Eğitim Danışmanlığı Desteği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	306	306	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-
Lisans ve Lisans Öncesi, Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bilimsel Et. Dest. P.****	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1247	278	278	0,09	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	**12301**	**355**	**355**	**1,06**	**13319**	**355**	**355**	**1,52**	**12559**	**688**	**688**	**2,35**	**14213**	**706**	**706**	**2,53**	**15896**	**433**	**433**	**2,85**	**15484**	**350**	**350**	**3,10**

* "B" başvuran sayısını, "D" desteklenen sayısını, "T" toplam bursiyer sayısını, "DM" ise destek miktarını (2008 sabit fiyatlarıyla) ifade etmektedir.
** 2007 yılında, bilimsel etkinlikleri destekleme programları kapsamında desteklenen etkinliklere katılan öğretim üyesi, araştırmacı, öğretmen ve öğrencilerin sayısı tabloya yansıtılmıştır.
*** İlgili program kapsamında lisans öğrencileri ile ilk ve ortaöğretim öğretmenlerine yönelik düzenlenen etkinliklerin katılımcı sayıları Tablo 6'ya, ilk ve ortaöğretim öğrencilere yönelik olanların katılımcı sayıları Tablo 7'ye yansıtılmıştır.
**** 2005 ve 2006 yıllarında TÜBİTAK tarafından düzenlenen 'Eğitimde Bilim Danışmanlığı Seminerleri'nin ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla 2229 kodlu destek programı uygulamaya konulmuştur. 2007 ve daha sonraki yıllar için Eğitimde Bilim Danışmanlığı desteği 2229 kodlu program kapsamında verilecektir.

	2004				2005				2006				2007				2008				30/11/2009			
	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
GENEL TOPLAM *****	**14170**	**1199**	**1728**	**3,9**	**15859**	**2124**	**3053**	**10,3**	**19418**	**5425**	**6623**	**21,2**	**27196**	**8424**	**11863**	**47,9**	**34072**	**10505**	**15882**	**61,83**	**32044**	**8303**	**14905**	**54,4**

***** Bu rakamlara burs ve destek programları dışında BİDEB bütçesinden yapılan diğer harcamalar dahil değildir**.**

3. Sonuç Odaklı ve Kaliteli Araştırmaların Desteklenmesi

3.1. TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007- KAMAG)

Amacı kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilecek ihtiyaçlarının karşılanmasına veya sorunlarının çözümüne yönelik projelerin desteklenmesi olan TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme (TÜBİTAK-1007 Programı-KAMAG) Programı kapsamında, ilk proje teklifleri 2005 yılı Mayıs ayından itibaren alınmaya başlanmıştır.

Programın başlangıcından 30 Kasım 2009 tarihine kadar toplam 726 adet proje önerisi sunulmuştur. Bu projelerden 113 adedinin desteklenmesine karar verilmiş olup, 18 proje ise revizyon aşamasındadırlar. Biçim ve içerik olarak yeterli olmayan 593 adet proje ise reddedilmiş, geri çekilmiş ya da iade edilmiştir. Tablo 16'da KAMAG'a sunulan projelerin sayıları ve bütçeleri, kategoriler bazında, sunulmaktadır.

Tablo 16. TÜBİTAK-1007-KAMAG Programı

	31/12/2008 İtibarıyla		30/11/2009 İtibarıyla		31.12.2009 (Tahmin)	
Kategori	**SAYI**	**BÜTÇE (Milyon TL)**	**SAYI**	**BÜTÇE (Milyon TL)**	**SAYI**	**BÜTÇE (Milyon TL)**
Önerilen Projeler	634	1.948	726	2.349,7	726	2.349,7
Değerlendirilen Projeler	562	1.732	726	2.349,7	726	2.349,7
Yürürlükte Olan Projeler	95	282,6	90	301	87	294
Sözleşme Aşamasında Olan Projeler	12	53,2	3	10,7	5	17,9
Revizyondaki Projeler	1	7,1	18	55,6	15	47,4
Reddedilen/Geri Çekilen Projeler	447	1.385,8	593	1.953,5	593	1.953,5
Durdurulan Projeler	1	0,5	1	1,4	1	1,4
İptal Edilen Projeler	-	-	1	0,5	1	0,5
Sonuçlanan Projeler	6	2,8	20	27	24	35
Değerlendirme Aşamasında Olan Projeler	72	216	0	0	0	0

KAMAG tarafından desteklenen projelerin sektörel dağılımı Şekil 26'da yer almaktadır. Sektörler, müşteri kamu kurumlarının faaliyet alanları doğrultusunda belirlenmiştir.

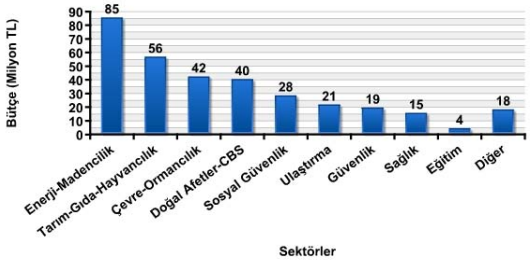

Şekil 26. KAMAG Tarafından Desteklenmekte Olan Projelerin Müşteri Kamu Kurumlarının Sektörlerine Göre Dağılımı

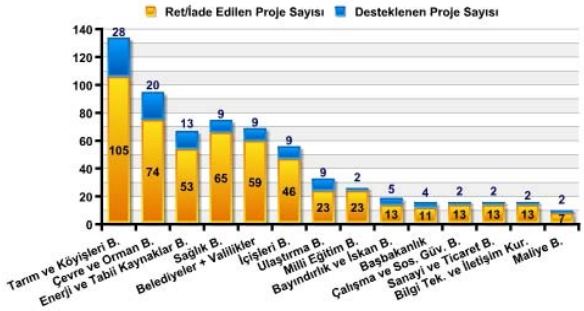

Şekil 27. KAMAG Projelerinin Müşteri Kurumlara Göre Desteklenme Durumu

Şekil 27'de KAMAG projelerinin müşterilere göre desteklenme durumu verilmiştir. Şekil 28'de ise KAMAG bütçesinin müşteri kurumlara göre dağılımı gösterilmiştir. Bütçede en büyük pay sahibi kurumlar; 74,7 Milyon TL ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 51,7 Milyon TL ile Tarım ve Köyişleri

Bakanlığı ve 33,2 Milyon TL ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 28 Milyon TL ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve 23,6 Milyon TL ile Çevre ve Orman Bakanlığıdır.

Şekil 29 ve Şekil 30'de sırasıyla yürütücü kuruluş türüne göre projelerin sayı ve bütçelerinin dağılımı verilmektedir. Proje sayıları dikkate alındığında, %48'lik oranla en fazla proje üniversiteler tarafından yürütülmektedir. En düşük pay, %7 ile özel sektöre aittir. Desteklenen projelerin bütçelerinde en büyük pay %51'lik oranla TÜBİTAK Enstitülerine ait olup, bütçede en az payı %4 oran ile özel sektör almaktadır.

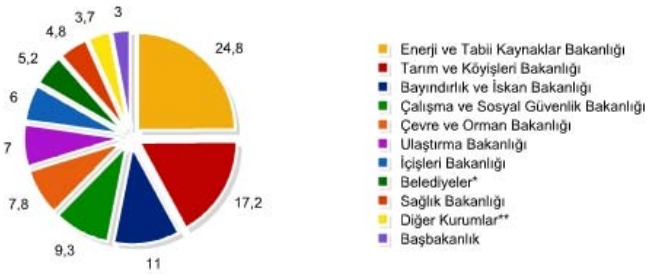

* İstanbul, Kocaeli, Antalya, Kayseri, Adapazarı Büyükşehir Belediyeleri
**Maliye Bakanlığı, MEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Şekil 28. KAMAG Bütçesinin Müşteri Kurumlara Göre Dağılımı

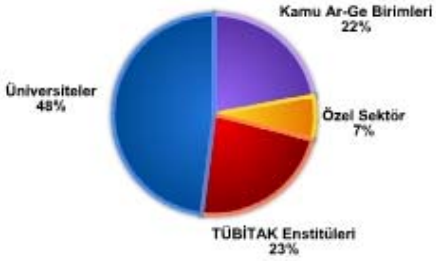

Şekil 29. Yürütücü Kurum Türüne Göre Proje Sayıları Dağılımı (Sözleşme Aşamasında ve Revizyonda Olan Projeler Dahil)

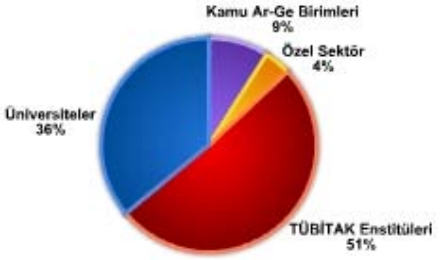

Şekil 30. Yürütücü Kurum Türüne Göre Proje Bütçeleri Dağılımı (Sözleşme Aşamasında ve Revizyonda Olan Projeler Dahil)

Yürütücü kuruluşlar dikkate alındığında, en çok proje yürüten üniversite ve Kamu Ar-Ge birimlerinin proje sayılarının dağılımı sırasıyla Şekil 31 ve Şekil 32'de gösterilmiştir. Buna göre, en çok proje yürüten ilk 15 üniversite arasında ODTÜ 18,3 Milyon TL bütçeli 19 proje ile birinci sırada yer alırken, bu üniversiteyi İstanbul Teknik Üniversitesi 18,2 Milyon TL bütçeli 17 projeyle, Ankara Üniversitesi 5,6 Milyon TL bütçeli 10 projeyle takip etmektedir. Benzer şekilde Kamu Ar-Ge birimlerinde ise ilk üç sırayı Kimya ve Çevre Enstitüsü (23,2 Milyon TL), Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Enstitüsü (9,8 Milyon TL) ile Enerji Enstitüsü (23,5 Milyon TL) paylaşmaktadır. Ayrıca, 22 farklı özel kuruluşun toplam 22 adet projesi desteklenmektedir.

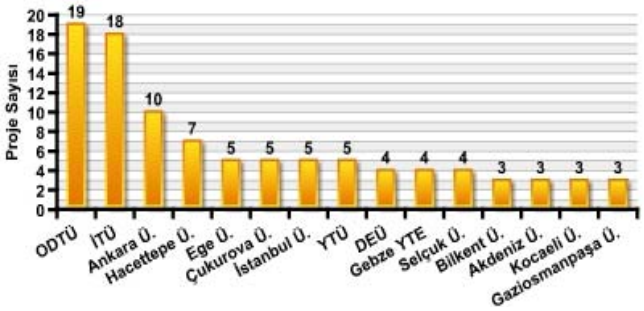

Şekil 31. Yürütücü Kuruluş Üniversitelere Göre KAMAG Projeleri Dağılımı (En çok proje yürüten on beş üniversite)

Tablo 17'de ise 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle müşteri kurumların proje bilgilerine yer verilmiştir. Projeler, Bakanlıkların bağlı ve ilgili kuruluşları bazında sınıflandırılmıştır.

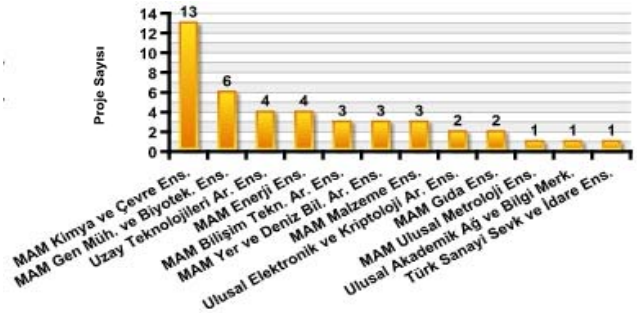

Şekil 32. Yürütücü Kuruluş TÜBİTAK Enstitülerine Göre KAMAG Projeleri Dağılımı

Tablo 17. 30.11.2009 İtibariyle TÜBİTAK-1007-KAMAG Projelerinin Müşteri Kurumlara Göre Dağılımı

Müşteri Kurum	Toplam	Yürürlükte		Sözleşmesi Hazırlanan	Değerlendirilen	Sonuçlanan	Reddedilen/ İade edilen	Durdurulan
	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Bütçe (Milyon TL)	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	133	**25**	**51,7**	**0**	**2**	**3**	**103**	**0**
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı		21	44,6	-	2	3	99	-
ÇAYKUR		1	1,6	-	-	-	-	-
Toprak Mahsülleri Ofisi		2	4,9	-	-	-	2	-
Tarım İşletmeleri Genel ,Müdürlüğü		1	0,6	-	-	-	3	-
Çevre ve Orman Bakanlığı	94	**9**	**23,6**	**2**	**3**	**9**	**71**	**0**
Çevre ve Orman Bakanlığı		9	13,6	2	3	4	54	-
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü		-	0	-	-	2	5	-
Devlet Meteoroloji İşleri Gn. Md.*		-	0	-	-	2	10	-
Orman Genel Müdürlüğü		-	0	-	-	1	2	-
Enerji ve Tabii Kaynaklar B.	66	**12**	**74,7**	**0**	**2**	**1**	**51**	**0**
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı		2	6,1	-	-	-	9	-
TEİAŞ		1	24,0	-	-	-	1	-
EİEİ/EÜAŞ		3	23,4	-	-	-	20	-
Eti Maden İşletmeleri Gn. Md.		-	0	-	-	-	8	-
Maden Tetkik ve Arama Gn. Md.		3	12,2	-	-	-	3	-
Türkiye Kömür İşletmeleri Gn. Md.		2	7,7	-	1	-	3	-
Türkiye Taşkömürü Kurumu		-	0	-	1	-	-	
TEMSAN A.Ş.		-	0	-	-	1	4	-
TEDAŞ		-	0	-	-	-	1	
TPAO		1	1,3	-	-	-	2	-
İçişleri Bakanlığı	55	**7**	**18,2**	**0**	**3**	**2**	**43**	**0**
İçişleri Bakanlığı		-	0	-	-	-	6	-
Emniyet Genel Müdürlüğü		6	18,2	-	3	2	37	-
Nüfus ve Vatandaşlık İşl. Gn. Md.**		1	0	-	-	-	-	-
Sağlık Bakanlığı**	74	**8**	**14,5**	**0**	**1**	**1**	**64**	**0**
Ulaştırma Bakanlığı	32	**7**	**21,1**	**0**	**1**	**2**	**22**	**0**
Ulaştırma Bakanlığı		**1**	**3,3**	**-**	**-**	**-**	**2**	**-**
Karayolları Genel Müdürlüğü		2	2,8	-	-	2	15	-
TCDD		4	15	-	1	-	4	-
Devlet Hava Mey. İşl. Gn. Müd.		-	0	-	-	-	1	-
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	18	**4**	**33,2**	**1**	**3**	**0**	**10**	**0**
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı		2	21,9	1	2	-	7	-
Tapu ve Kadastro Gn. Md.***		1	8,2	-	-	-	-	-
Afet İşleri Genel Müdürlüğü		1	3,1	-	-	-	-	-
İller Bankası Genel Müdürlüğü		-	0	-	1	-	3	

Tablo 17. 30.11.2009 İtibariyle TÜBİTAK-1007-KAMAG Projelerinin Müşteri Kurumlara Göre Dağılımı (Devamı - 1)

Müşteri Kurum	Toplam	Yürürlükte		Sözleşmesi Hazırlanan	Değerlendirilen	Sonuçlanan	Reddedilen/ İade edilen	Durdurulan
	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Bütçe (Milyon TL)	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı
Başbakanlık	15	**4**	**8,9**	**0**	**1**	**0**	**10**	**0**
Başbakanlık		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**-**
Devlet Planlama Teşkilatı		2	6,5	-	-	-	-	-
Denizcilik Müsteşarlığı*		1	0	-	-	-	6	-
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu		1	2,4	-	-	-	-	-
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yük. Kur.		-	-	-	1	-	1	-
Dış Ticaret Müsteşarlığı		-	-	-	-	-	1	-
Çalışma ve Sosyal Güvenlik B.	15	**2**	**28**	**0**	**0**	**0**	**12**	**1**
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı		1	0,4	-	-	-	10	-
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü		-	0	-	-	-	1	1
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı**		1	27,5	-	-	-	1	-
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	15	**2**	**2,3**	**0**	**0**	**0**	**13**	**0**
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı		-	0	-	-	-	9	-
KOSGEB		1	0,2	-	-	-	4	-
Türk Standardları Enstitüsü		1	2,1	-	-	-	-	-
Maliye Bakanlığı	**9**	**2**	**4,0**	**0**	**0**	**0**	**7**	**0**
Milli Eğitim Bakanlığı	**25**	**2**	**3,8**	**0**	**1**	**0**	**21**	**1**
Bilgi Tekn. ve İletişim Kurumu	**15**	**2**	**1,4**	**0**	**0**	**0**	**13**	**0**
T.C. Sayıştay Başkanlığı	**2**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**1**	**0**
Kültür ve Turizm Bakanlığı	**19**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**19**	**0**
Harita Genel Komutanlığı* **	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Belediyeler+valilikler	**68**	**7****	**15,6**	**0**	**0**	**2****	**59**	**0**
Diğer kurumlar***	**46**	**0**	**0,0**	**0**	**0**	**0**	**46**	**0**
TOPLAM	**697**	**90**	**301,0**	**3**	**18**	**20**	**564**	**2**

*Bu kurumlar, "Meteoroloji/Oşinografi Mükemmeliyet Ağı (MOMA)" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

** Bu kurumlar,"Akıllı Kart Tabanlı Güvenli Sosyal Güvenlik Sisteminin Geliştirimi" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

*** Bu kurumlar, "Ulusal CORS (Sürekli Gözlem Yapan GPS İstasyonu) Sisteminin Kurulması" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

**** "Elektronik Arşiv Yönetim Sistemi" başlıklı projede T.C. Cumhurbaşkanlığı ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü müşterek müşteri kurum durumundadır.

****İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi, Rize Valiliği'nin müşteri kurum olduğu projeleri içermektedir.

***** T.C. Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı, ASAGEM, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TÜİK, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Isparta Ticaret ve Sanayi Odası, Şeker Fabrikaları, TDK, Et ve Balık Kurumu, Hazine Müsteşarlığı, İSKİ, İzmit Su Kanalizasyon İdaresi, Muğla Sağlık Müdürlüğü, TSK Sağlık Komutanlığı, Türk Hava Yolları A.O., Merkez Bankası,İstanbul Valiliği, Konya Büyükşehir Belediyesi, Aydın Valiliği, İETT Reddedilen/İade Edilen Kategorisi, ARDEB İadeleri (toplam 29 proje) yansıtmamaktadır.

Desteklenen 20 adet projenin öngörülen çalışmaları tamamlanmış olup proje sonuç raporları teknik olarak kabul edilmiştir (Tablo 18). Sonuçlanan bu projelerin çıktıları doğrultusunda, Proje Sonuçları Uygulama Planı (PSUP) müşteri kamu kurumlarıyla yapılan ortak çalışmalarla yeniden düzenlenmektedir. Yenilenen PSUP'lar projenin müşterisi kamu kurumlarınca uygulamaya aktarılmaktadır. Proje sonuçlarının uygulamaya aktarımı TÜBİTAK tarafından belirlenen izleyiciler ve TÜBİTAK uzmanları, tarafından izlenmektedir. PSUP'ta belirtilen süreler sonunda uygulamaya aktarımı tamamlanan projeler, kesin olarak sonuçlanmış olacaktır.

Tablo 18. TÜBİTAK-1007 Programında Sonuçlanan Projeler (KAMAG)

	Müşteri Kurum	Proje Adı	Yürütücü Kuruluşlar	Proje Bütçesi
1	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Bazı Doğal Bitkilerin Kültüre Alınması, Yeni Tür ve Çeşitlerin Süs Bitkileri Sektörüne Kazandırılması	* Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü * Karadeniz Tarımsal Araştırma Ens. * Gap Eğitim Yayım Araştırma Ens. * Erzincan Bahçe Kültürleri Araş. Ens. * Batı Akdeniz Tarımsal Araş. Ens. * Alata Bahçe Kültürleri Araş. Ens. * Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü	1.129.842
2	Çevre ve Orman Bakanlığı	Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar İçin Yönetim Sistemi Geliştirilmesi	* Orta Doğu Teknik Üniversitesi	582.056
3	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Türkiye'de Tarımsal Ekolojik Bölgelerin ve Ürünlerin Potansiyel Uygunluk Alanlarının Belirlenmesi	* Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü	454.330
4	Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü	Bilgisayarlı Görmeye Dayalı Orman Yangını Bulma Ve İzleme Sistemi	* Bilkent Üniversitesi	767.352
5	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)	Türkiyedeki Enerji Barajlarında Sedimentasyon Problemlerinin Hidroelektrik Enerji Planlamasına Etkileri	* Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) *Orta Doğu Teknik Üniversitesi	153.025
6	İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB)	Geri Dönüşümlü Plastik Atıkların Granül Ürüne Dönüştürülmesi ve Geri Dönüştürülemeyen Diğer Atıkların Çimento Fabrikalarında Ek Yakıt Olarak Kullanılabilirliğinin Araştırılması	* İBB Çevre Koruma VE Atık Mal. Dğr. San.ve Tİc. A.Ş.(İSTAÇ A.Ş.) * TÜBİTAK MAM Malzeme Enstitüsü * Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	2.448.009
7	Sağlık Bakanlığı	Hemofiline-Ulusal Kalıtsal Kanama Bozuklukları Bilgi Yönetimi ve Sürveyans Sistemi	* Hemosoft Bilişim ve Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.	564.210
8	Çevre ve Orman Bakanlığı	Evsel Atıksular Ve Organik Katı Atıkların Birlikte Arıtımı Yoluyla Yenilenebilir Enerji (Biyometan) Geri Kazanım Teknolojilerinin Araştırılması	* İstanbul Teknik Üniversitesi	1.266.527
9	TEMSAN A.Ş	Hidro Elektrik Santralleri İçin Kontrol Kumanda, Ölçme ve Koruma Sistemi Tasarımı	* TÜBİTAK Uzay Teknolojileri Araş. Ens.	2.261.134
10	Rize Valiliği	Rize İl Genelinde Afet Bilgi Ve Meteorolojik Erken Uyarı Sistemi Kurulması (RABİS) Projesi	* İstanbul Teknik Üniversitesi * Ulusal CAD ve GIS Çöz. Müh. Bil. Eğt. Tic. A.Ş. Netcad Ar-Ge Şubesi	6.582.690
11	Emniyet Genel Müdürlüğü	Trafik Kazalarının Azaltılması ve Önlenmesi Amacıyla Coğrafi Bilgi Teknolojilerinden Yararlanılması	* Anadolu Üniversitesi	291.000
12	Karayolları Genel Müdürlüğü	Mekanistik-Ampirik Yol Üstyapı Tasarımında Esneklik Modülünün Şartnamelere Uyarlanması	* Karayolları Genel Müdürlüğü	199.100

Tablo 18. TÜBİTAK-1007 Programında Sonuçlanan Projeler (KAMAG) (Devamı)

	Müşteri Kurum	Proje Adı	Yürütücü Kuruluşlar	Proje Bütçesi
13	Emniyet Genel Müdürlüğü	Denizli İli Suç Haritası ve Suç Analiz Modeli	* Pamukkale Üniversitesi	518.890
14	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)	DSİ Su Veritabanı Projesi - DSİ/SVT	* Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü * Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü * Bahçeşehir Üniversitesi	6.522.178
15	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	Türkiye'nin AB'ne Uyum Sürecinde Olası Gelişmelerin Önemli Tarım Ürünleri Üzerine Ekonomik Etkilerinin Analizi	* Tarımsal Ekonomi Araştırma Ens.	672.854
16	Çevre ve Orman Bakanlığı	Çevre Referans Laboratuvarlarından Sıvı ve Katı Yakıt Laboratuvarı ve Su/Atıksu,Toprak ve Katı Atık,Çamur ve Sediment Analiz Labaratuvarı İçin TS EN ISO IEC 17025 "Deney ve Kalibrasyon Labaratuvarlarının Yeterliği İçin Genel Şartlar	* TÜBİTAK MAM Kimya ve Çevre Enstitüsü * Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü	587.614
17	Çevre ve Orman Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Türkiye İçin İklim Değişikliği Senaryoları	* İstanbul Teknik Üniversitesi	641.128
18	Çevre ve Orman Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Türkiye Üzerinde Troposferik ve Stratosferik Ozon/UV-B'deki Değişim Gözlenmesi ve Sonuçlarının Analizi	* Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müd.	769.885
19	Çevre ve Orman Bakanlığı	Gölbaşı Gölleri Sulak Alan Ekosistemi Yönetim Planı	* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	192.060
20	Karayolları Genel Müdürlüğü	Bitümlü Sıcak Karışım Aşınma Tabakası İçin Performansı Yüksek Karışımların Belirlenmesi	* Karayolları Genel Müdürlüğü	381.050

3.2. TÜBİTAK Ulusal Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007- SAVTAG)

Günümüzde ülke savunması alanında yeterli teknolojik altyapıya ve nitelikli insan gücüne sahip ülkeler kritik sistem ve teknolojilerin dış kaynaklardan elde edilememesi durumlarında olumsuz yönde etkilenmemek için, öncelikle kendi imkan ve kabiliyetlerine dayalı savunma sanayii politikaları izlemekte ve desteklemektedirler. Bu bağlamda, ülkemizin de yüksek teknolojiye sahip harp silah ve araçlarının yurt içinde üretilmesi konusunda bilgi, beceri ve altyapıya kavuşması amacıyla, ulusal olması zorunlu sistemlerin/teknolojilerin uzun vadede yurt içinde geliştirilmesine yönelik politikaların desteklenmesi ve sürdürülmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu doğrultuda, BTYK' nın 8 Eylül 2004'te gerçekleştirilen toplantısında, yeterli ve gerekli kaynak ayırmak suretiyle Savunma alanında Ar-Ge projelerinin desteklenerek ülke savunmasında yurt dışına bağımlılığın en aza indirilmesi kararlaştırılmış ve bu karara istinaden TÜBİTAK Bilim Kurulu tarafından 8 Ocak 2006 tarihinde TÜBİTAK ARDEB Başkanlığı bünyesinde, "Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Grubu (SAVTAG)" kurulmuştur.

SAVTAG'ın kuruluşundan itibaren 30 Kasım 2009 tarihine kadar geçen süre içerisinde, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı'ndan 40, Savunma Sanayi Müsteşarlığından (SSM) 27 ve Başbakanlık' tan 1 proje olmak üzere, toplam 68 proje değerlendirilmek üzere önerilmiştir. Önerilen 68 projenin toplam bütçesi 853.5 milyon TL'dir.

Önerilen projelerden 47 adedinin sözleşmesi, TÜBİTAK, MSB Müsteşarlığı, SSM, Başbakanlık ve proje yürütücüsü kurum/kuruluşların yetkilileri tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu projelerden 8 adedi sonuçlanmış, 2 adedi izleme sürecinde iken iptal edilmiş, 13 proje ise reddedilmiş veya Müşteri Kurum tarafından geri çekilmiştir. 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle 37 adet proje yürürlükte bulunmaktadır. Yürürlükte olan projelerin toplam bütçesi, 531.2 milyon TL'dir. 1 adet projenin paneli tamamlanmış olup revizyon çalışmaları devam etmekte, önerilen 7 adet proje ise yeterli ödenek bulunması durumunda panelleri yapılmak üzere bekletilmektedir.

TÜBİTAK-1007- SAVTAG Programı kapsamında, 2006 yılında 21 proje, 2007 yılında 14 proje, 2008 yılında 6 proje ve 2009 yılında 30 Kasım 2009 tarihine kadar 6 proje olmak üzere toplam 47 projenin sözleşmeleri imzalanmıştır. 2008 sonu ve 2009 yılı Kasım ayı sonu itibari ile önerilen ve desteklenen proje sayı ve bütçe değerleri Tablo 19, Tablo 20, Şekil 33 ve Şekil 34'te gösterilmektedir.

Tablo 19. SAVTAG'a Önerilen ve Desteklenen Proje Sayıları ve Bütçelerinin Dağılımı

	31.12.2008 itibariyle		30.11.2009 itibariyle	
	Sayı	Bütçe (Milyon TL)	Sayı	Bütçe (Milyon TL)
Önerilen Projeler	61	739	68	853,5
Değerlendirilen Projeler	61	739	68	853,5
Yürürlükte Olan Projeler	37	508	37	531,2
Sözleşmesi Hazırlanmakta Olan Projeler	2	14,5	-	-
Revizyondaki Projeler	3	13,5	1	1,9
Reddedilen/Geri Çekilen Projeler	13	140,3	13	140,3
İptal Edilen Projeler	2	2,9	2	2,9
Paneli Yapılacak Projeler	2	56,7	7	153,2
Sonuçlanan Projeler	2	3,1	8	24,0

Tablo 19'da yer alan 30 Kasım 2009 tarihi itibarıyla yürürlükteki 37 proje, alt projeleriyle birlikte 53 adet projeden oluşmakta olup, bu projelerin sayısal dağılım olarak üniversitelerin payı %23, özel sektörün payı %41 ve TÜBİTAK enstitülerinin payı %36'dır (Şekil 33). Söz konusu projelerin bütçe olarak dağılımında üniversitelerin payı %22, özel sanayinin payı %49 ve TÜBİTAK enstitülerinin payı %29'dur. (Şekil 34).

Tablo 20. SAVTAG Projelerinin Durumu (01.01.2006 – 30.11.2009)

	PROJE SAYISI TOPLAMI	ÜNİVERSİTE						ÖZEL SEKTÖR						ENSTİTÜ						TOPLAM BÜTÇE (Milyon TL)
		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		
		Ana Prj.	Alt Prj.	Top.	%	Top.	%	Ana Prj.	Alt Prj.	Top.	%	Top.	%	Ana Prj.	Alt Prj.	Top.	%	Top.	%	
Önerilen Projeler (1)	**103**	15	12	27	26	167,6	20	24	19	43	42	434,0	51	29	4	33	32	251,9	29	**853,5**
Yürürlükte Olan Projeler (2)	**53**	5	7	12	23	117,6	22	14	8	22	41	259,3	49	18	1	19	36	154,3	29	**531,2**
Sözleşme Aşamasında Olan Projeler	**0**			0		0,0				0		0,0		0		0		0		**0,0**
Revizyonda Olan Projeler (3)	**1**			0		0,0				0		0,0		1		1		1,9		**1,9**
Paneli Yapılacak Projeler(4)	**21**	1	3	4		20,2		6	8	14		114,6		0	3	3		18,4		**153,2**
Reddedilen/ Geri Çekilen Projeler (5)	**17**	4	1	5		13,2		4	3	7		60,1		5		5		67,0		**140,3**
İptal Edilen Projeler (6)	**2**	2		**2**		2,9														**2,9**
Sonuçlanan Projeler (7)	**9**	3	1	4		13,7								5		5		10,3		**24,0**
Toplam	**103**	**15**	**12**	**27**		**167,6**		**24**	**19**	**43**		**434,0**		**29**	**4**	**33**		**251,9**		**853,5**

Şekil 33. Yürürlükte Olan Projelerin Sayısal Dağılımı

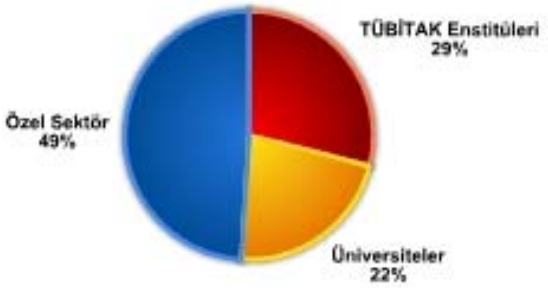

Şekil 34. Yürürlükte Olan Projelerin Bütçesel Dağılımı

3.3. TÜBİTAK Ar-Ge Programlarının Değerlendirilmesi ve Etki Analizi

Kamu kaynaklarıyla desteklenen BTY proje sonuçlarının ve destek sağlayan kamu kuruluş ve programlarının değerlendirilmesi ve etki analizi çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, desteklenen projelerin çıktılarının, ekonomiye ve topluma katkılarının ölçülmesinin yanı sıra, bu destek programlarının ve sürecin iyileştirilmesini ve hesap verme sorumluluğunun yerine getirilmesini sağlayacaktır. Bu nedenlerle, TÜBİTAK proje destek programlarının sonuçlarının değerlendirilmesi ve etki analizi çalışmaları başlatılmıştır. Konu hakkında çalışma grupları oluşturulmuş, kurum içi bilinç artırılmış, literatürdeki çalışmalar incelenmiş ve yurt dışındaki işbirliklerinin temelleri atılmıştır. Bu kapsamda pilot uygulamalar başlatılmış olup, çalışmalar devam etmektedir

4. Ulusal Bilim ve Teknoloji Yönetiminin Etkinleştirilmesi

4.1. Ar-Ge Vergi Teşvik Yasası

“Ar-Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge’ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmek” amacıyla Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki 5746 sayılı Kanun 12 Mart 2008 Tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2023 yılı sonuna kadar yürürlükte kalacak Kanun kapsamında en az elli tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge Merkezlerine, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projeleri yürütücülerine, teknoloji merkezi işletmeleri ile teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlara, gerçekleştirdikleri Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için aşağıdaki teşvik ve istisnalar sağlanmıştır:

- Kurumlar ve Gelir vergisi kanunları uyarınca daha önce mükelleflere tanınan Ar-Ge harcamalarındaki yüzde 40'lık matrah indirimi yüzde 100'e çıkarılmıştır. Yapılacak Ar-Ge harcamalarının yüzde 100'ü yapıldığı yılda vergiden düşülecek, ayrıca bu gider amortisman yoluyla daha sonraki yıllarda vergi matrahından indirilecektir. 500'den fazla Ar-Ge personeli çalıştıran Ar-Ge Merkezlerinde her yıl, bir yıl önceye göre ek olarak yaptıkları Ar-Ge harcamalarının yarısı, ayrıca vergi matrahından düşülecektir.
- Kamu personeli hariç Ar-Ge personelinin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin yüzde 80'i, doktoralı olanlarda ise yüzde 90'ı istisna kapsamına alınmıştır.
- Kamu personeli hariç Ar-Ge personelinin ücretleri üzerinden hesaplanacak sigorta primi işveren hissesinin yarısı, 5 yıl süreyle bütçeden karşılanacaktır.
- Bu faaliyetlerle ilgili düzenlenen kağıtlara damga vergisi istisnası sağlanacaktır.
- Teknoloji alanında sahip olduğu orijinal fikri hayata geçirmek isteyen ve teknik alanda eğitimini tamamlamak üzere olan ya da yeni tamamlamış olanlara, teminat aranmaksızın 100 bin YTL'ye kadar teknogirişim sermaye desteği verilecektir.
- Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde bulunan işletmelerin kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan vakıflar ile uluslararası fonlardan aldıkları destekler Kurumlar Vergisi Kanununa göre vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.

Bu çerçevede 2008 yılında, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında toplam 63 mükellef, 6,6 milyon TL tutarında gelir vergisi indiriminden faydalanmıştır.

2008 yılında 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında toplam 432 mükellef, 593,4 milyon TL tutarında kurumlar vergisi indiriminden faydalanmıştır.

2009 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 122 mükellef gelir geçici vergisinde 5,3 milyon TL; 1155 mükellef de kurumlar geçici vergisinde 2,1 milyar TL Ar-Ge indiriminden yararlanmıştır.

Eylül 2009 döneminde 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan doktoralı mükellef sayısı 251’e, diğer Ar-Ge personeli mükellef sayısı ise 10 346’ya ulaşmıştır. Toplam gelir vergisi stopajı teşviki ise 9,5 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 21 ve Tablo 22‘de vergi teşvikinden yararlanan mükellef sayıları ve yararlanılan tutarlar sunulmaktadır.

Tablo 21. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu**,** 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Yararlanılan Ar-Ge İndirimi ve Mükellef Sayıları

			Mükellef Sayısı	Miktar (TL)
2008 (Ocak-Aralık Dönemi)	**GELİR VERGİSİ**	Ar-Ge İndirimi (GVK'ya göre)	50	4.191.287
		Ar-Ge İndirimi (5746 sayılı Kanuna göre)	13	2.445.244
		Toplam Ar-Ge İndirimi	**63**	**6.636.531**
	KURUMLAR VERGİSİ	Ar-Ge İndirimi (K.V.K. Mad. 10/1-a)	255	515.678.818
		Ar-Ge İndirimi (5746 Sayılı Kanun Mad. 3)	177	77.734.316
		Toplam Ar-Ge İndirimi	**432**	**593.413.134**
2009 (Ocak-Ağustos Dönemi)	**GELİR GEÇİCİ VERGİSİ**	Ar-Ge İndirimi	122	5.268.457
	KURUMLAR GEÇİCİ VERGİSİ	Ar-Ge İndirimi (K.V.K. Mad. 10/1-a)	613	1.612.143.434
		Ar-Ge İndirimi (5746 Sayılı Kanun Mad. 3)	542	533.238.166
		Toplam Ar-Ge İndirimi	**1155**	**2.145.381.600**

Kaynak: Maliye Bakanlığının 1 Aralık 2009 tarih ve 7720-7198 sayılı yazısı

Tablo 22. Gelir Vergisi Stopajı Teşvikinden Yararlanan Mükellef Sayıları ve Teşvik Tutarları

Dönem	Doktoralı Olanlar		Diğer	
	Mükellef S.	**Tutar (TL)**	**Mükellef S.**	**Tutar (TL)**
Mart 2009	202	187.532,52	9.750	4.155.985,76
Nisan 2009	179	236.058,25	8.669	4.914.868,99
Mayıs 2009	199	228.811,58	8.802	4.299.845,88
Haziran 2009	212	356.325,16	10.315	7.086.839,23
Temmuz 2009	193	397.766,11	9.146	7.123.794,69
Ağustos 2009	202	326.579,67	9.117	6.268.590,52
Eylül 2009	251	429.057,84	10.346	9.073.085,08

Kaynak: Maliye Bakanlığının 1 Aralık 2009 tarih ve 7720-7198 sayılı yazısı

Ar-Ge Merkezleri[1]

5746 Sayılı Kanunun Ar-Ge Merkezi Belgesi kapsamında sağlanan teşvik ve muafiyetler, ülkemizde Ar-Ge payının artırılmasında büyük katkısı bulunan bu işletmeler için büyük önem arz etmektedir.

Zira ülkemizin Avrupa Birliği sürecinde yaptığı anlaşmalar çerçevesinde Gayrı Safi Yurt İçi Hasılasından Ar-Ge'ye ayırdığı payın 2012 yılına kadar %2'ye çıkarılması ve bu payın en az %1'inin özel sektörü tarafından karşılanması öngörülmektedir.

5746 Sayılı **"Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun** kapsamında ülkemizde Ar-Ge alt yapısını oluşturmuş, çok sayıda Ar-Ge personeli çalıştıran ve

[1] Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 7 Aralık 2009 tarihli yazısı

ülkemizin GSYİH'daki Ar-Ge payına katkıda bulunan büyük işletmelerin bu çalışmalarını daha da geliştirmelerini ve kendi teknolojilerini üretmelerine imkân sağlanmıştır.

Yönetmeliğin 31 Temmuz 2008 tarihinde yayımlanması yayımını müteakip 30 Kasım 2009 tarihine kadar geçen sürede, Bakanlığımıza 18 ayrı sektörden toplam 75 adet başvuru yapılmış olup, *60 işletmeye Ar-Ge Merkezi Belgesi* verilmiştir.

İşletmelerin başvuruda beyan ettikleri rakamlar üzerinde düzenlenen tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 23. Ar-Ge Merkezi Belgesi Verilen İşletme Listesi

Sektörü	İşletme adı	Sayı
Kuyumculuk	Goldaş Kuyumculuk İthalat İhracat A.Ş.	1
Beyaz Esya	Arçelik A.Ş. Ar-Ge Direktörlüğü	4
	Arçelik Çamaşır Makinası	
	Arçelik Pişirici Cihazlar	
	Arçelik Bulaşık Makinası	
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	Koçsistem Bilgi ve İletişim Hizmetleri A.Ş.	3
	Airties Kablosuz İletişim San. ve Dış Ticaret A.Ş.	
	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.-Haberleşme Cihazları Grup Başk.	
Cam ve Seramik	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.	1
Dayanıklı Tüketim Malları	BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	5
	Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
	Arçelik Kurutma Makinası ve Elektrik Motorları Ar-Ge Bölümü	
	Arçelik Buzdolabı ve Kompresör	
	Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.-2	
Digital Uydu Yayıncılığı	Digiturk-Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş.	1
Elektrikli ve Elektronik	Vestel Elektronik A.Ş	3
	Vestel Dijital Üretim Sanayi A.Ş.	
	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.-Mikroelektronik Güdüm Ve Elektro-Optik Grup Başk.	
	Mikes Mikrodalga Elektronik Sistemler Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1
Havacılık	Tusaş Motor Sanayii A.Ş.(TEİ)	2
	Tusaş Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.	
İlaç	Abdi İbrahim İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.	3
	Bilim İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
	Eczacıbaşı Zentiva Sağlık Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
Kimya	DYO Boya Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.	4
	Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş.	
	Organik Kimya A.Ş.	
	İnci Akü Sanayi ve Ticaret A.S.	
Klima ve Soğutucu	Ege Soğutmacılık Klima Soğuk Hava Tesisleri İhracat-İthalat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1
Otomotiv	Temsa Global Sanayi ve Ticaret A.Ş.	9
	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş	
	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	
	Otokar Otobüs Karoseri Sanayi A.Ş.	
	Mercedes-Benz Türk A.Ş.	
	Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	
	Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	
	Hema Endüstri A.Ş.	
	BMC Sanayi ve Ticaret A.Ş	

Tablo 23. Ar-Ge Merkezi Belgesi Verilen İşletme Listesi (Devamı)

Sektörü	İşletme adı	Sayı
Otomotiv Yan Sanayi	Teklas Kauçuk Sanayi ve Ticaret A.Ş	7
	Tırsan Treyler Sanayi Ticaret ve Nakliyat A.Ş	
	Ortadoğu Rulman Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
	Farplas Oto Yedek Parçaları İmalatı, İthalatı ve İhracatı Anonim Şirketi	
	Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
	Mako Elektrik San. ve Tic. A.Ş.	
	Cms Jant ve Makine Sanayii Anonim Şirketi	
Savunma Sanayi	Havelsan Hava Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş	7
	Gate Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	
	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.-SST Grup Başkanlığı	
	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.-Radar Elektronik Harp ve İstihbarat Sistemleri Grup Başk.	
	Roketsan Roket Sanayii ve Ticaret A.Ş.-1	
	Roketsan Roket Sanayii ve Ticaret A.Ş.-2	
	FNSS Savunma Sistemleri Anonim Şirketi	
Tekstil	Sanko Tekstil İşletmeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	3
	Bossa Ticaret ve Sanayi İşletmeleri T.A.Ş	
	Kordsa Global Endüstriyel İplik ve Kord Bezi San. Tic. A.Ş.	
Telekomünikasyon	Nortel Networks Netaş Telekomünikasyon A.Ş.	1
Tüketici Elektroniği	Grundig Elektronik A.Ş.-İzmir	3
	Grundig Elektronik A.Ş.-İstanbul	
	Arçelik A.Ş.	
Yazılım	C/S Enformasyon Teknolojileri Ltd. Şti.	1
Toplam		**60**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

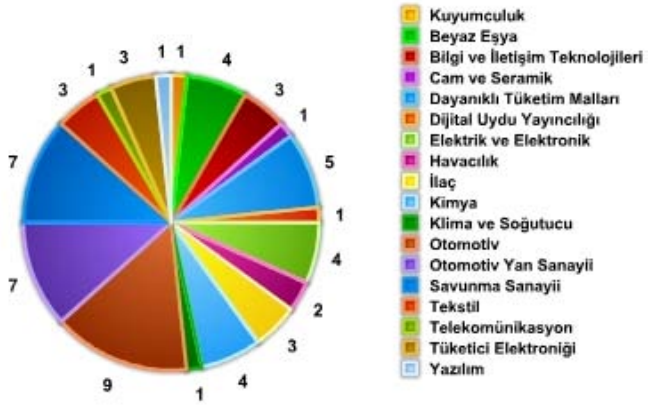

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 35. Ar-Ge Merkezi Belgesi Verilen İşletmelerin Sektörel Dağılımı (Yüzde)

Tablo 24. İller Bazında Ar-Ge Merkezi Dağılımı

Bulunduğu İl	Sayısı
Adana	2
Ankara	14
Bolu	1
Bursa	4
Eskişehir	2
İstanbul	15
İzmir	5
Kırklareli	1
Kocaeli	5
Manisa	5
Sakarya	2
Tekirdağ	3
Yalova	1
Toplam	60

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 25. Ar-Ge Merkezi Belgesi Verilen İşletmelerin Personel Dağılımı

Sektörü	Araştırmacı Sayısı	Teknisyen Sayısı	Destek Personeli	Toplam	Tüm Ar-Ge Merkezleri içindeki % 'si
Kuyumculuk	31	41	7	79	**0,88**
Beyaz Eşya	169	165	25	359	**3,98**
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	326	70	16	412	**4,57**
Cam ve Seramik	32	19	5	56	**0,62**
Dayanıklı Tüketim Malları	348	188	41	577	**6,40**
Digital uydu yayıncılığı	58	6	3	67	**0,74**
Elektrikli ve Elektronik	586	105	42	733	**8,13**
Havacılık	785	48	10	843	**9,35**
İlaç	177	24	13	214	**2,37**
Kimya	133	123	14	270	**2,99**
Klima ve Soğutucu	44	14	5	63	**0,70**
Otomotiv	968	432	136	1536	**17,03**
Otomotiv Yan Sanayi	259	382	37	678	**7,52**
Savunma Sanayi	1208	101	77	1386	**15,37**
Tekstil	128	39	13	180	**2,00**
Telekomünikasyon	957	5	31	993	**11,01**
Tüketici Elektroniği	308	162	28	498	**5,52**
Yazılım	71	0	3	74	**0,82**
TOPLAM	**6588**	**1924**	**506**	**9018**	**100,00**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 26. Ar-Ge Belgesi Verilen İşletmelerin Öngörülen Ar-Ge Harcaması (TL)

Sektörü	2008 Ar-Ge Bütçesi	2009 Ar-Ge Bütçesi	2010 Ar-Ge Bütçesi	Toplam	Toplam İçindeki % Payı
Kuyumculuk	2.268.242	2.500.000	2.800.000	**7.568.242**	**0,18**
Beyaz Esya	62.532.000	72.407.000	78.718.000	**213.657.000**	**5,01**
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	68.078.000	89.220.200	113.060.000	**270.358.200**	**6,34**
Cam ve Seramik	15.470.767	17.065.000	18.255.000	**50.790.767**	**1,19**
Dayanıklı Tüketim Malları	12.138.312	39.742.506	41.867.427	**93.748.245**	**2,20**
Digital uydu yayıncılığı	5.084.214	11.206.805	12.392.694	**28.683.713**	**0,67**
Elektrikli ve Elektronik	119.200.927	134.757.000	166.015.000	**419.972.927**	**9,84**
Havacılık	41.632.823	99.455.000	100.085.000	**241.172.823**	**5,65**
İlaç	29.957.449	45.500.000	57.900.000	**133.357.449**	**3,13**
Kimya	20.088.835	25.190.708	25.197.516	**70.477.059**	**1,65**
Klima ve Soğutucu	1.500.000	1.700.000	1.900.000	**5.100.000**	**0,12**
Otomotiv	392.738.106	568.267.393	484.326.112	**1.445.331.611**	**33,88**
Otomotiv Yan Sanayi	33.218.026	81.535.047	96.887.405	**211.640.478**	**4,96**
Savunma Sanayi	155.884.573	181.118.145	199.309.908	**536.312.626**	**12,57**
Tekstil	12.887.611	33.684.664	38.462.159	**85.034.434**	**1,99**
Telekomünikasyon	38.433.141	90.000.000	95.000.000	**223.433.141**	**5,24**
Tüketici Elektroniği	55.168.282	78.000.000	91.000.000	**224.168.282**	**5,25**
Yazılım	2.000.000	1.500.000	2.000.000	**5.500.000**	**0,13**
TOPLAM	**1.068.281.308**	**1.572.849.468**	**1.625.176.221**	**4.266.306.997**	**100,00**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri

5746 Sayılı Kanun ve 26953 Sayılı "Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği" kapsamında İşletmelerin; Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri hazırlayarak Kanunla sağlanan teşvik ve Muafiyetlerinden istifade edebilmeleri için Başvuru dokümanları hazırlanarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı web sitesinde yayımlanmıştır. Yönetmeliğin yayımından 30 Aralık 2009 tarihine kadar sadece bir adet İşletme tarafından müracaat yapılmış olup, başvurunun Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri nitelikleri taşımaması nedeniyle proje değerlendirmeye alınmamıştır.

Teknogirişim Sermayesi Desteği

5746 sayılı Kanun kapsamındaki destek mekanizmalarından biri olan Teknogirişim Sermayesi Desteği Programının amacı; Yüksek eğitimli ve nitelikli gençlerin teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini diğer mekanizmalardan da yararlanarak katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmektir.

Anılan programa; örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış kişiler başvurabilmektedir.

Destekten, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idaresi tarafından kabul edilmiş iş planına uygun biçimde ve destek başvurusundan sonra ihdas edilmiş ve girişimcinin tek başına temsil ve ilzama yetkili olduğu işletme yararlanabilir. İşletme yetkilisi, işletme düzeyinde katma değer yaratan, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olan işletmeyi tek başına ve en geniş şekilde temsil ve ilzama yetkili olan kişidir.

Kanun kapsamında desteklenmesi uygun bulunan girişimci, firmasını kurmasını müteakip en fazla 100.000,00 TL hibe destek ile bir yıl süre boyunca desteklenecek olup, destek ödemeleri bir iş planı çerçevesinde Bakanlığımız tarafından yapılmaktadır. Sağlanan destek; belirtilen şartları taşıyan işletmelere yılı bütçesinde bir defaya mahsus olmak üzere, teminat alınmaksızın ve hibe olarak verilmektedir.

Ayrıca, Bakanlığımızca 5746 Sayılı Kanun kapsamında girişimcilere yönelik Teknogirişim Sermayesi Desteği başlatılmış olup, başvuruda bulunulan 157 adet iş fikrinden 78 tane iş fikri desteklenmeye değer bulunarak girişimcilerle sözleşme yapılmış ve projeleri başlatılmıştır.

Teknogirişim Sermayesi Desteği kapsamında 2009 yılı için bütçesinde 10.000.000,00-TL ödenek bulunmakla birlikte, desteklenmeye değer bulunan işletmelere üç dönemde ödenecek olan toplam destek miktarı 7.656.751,00-TL olup, ilk ödemenin 27 Temmuz 2009, ikinci dönem ödemenin 23 Eylül 2009, üçüncü dönem ödemenin ise 02 Aralık 2009 tarihinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Teknogirişim Sermayesi Desteği kapsamında desteklenmeye değer bulunan iş fikirlerinin teknolojik alanlarına, genç girişimcilerin üniversitelere ve işyeri yerleşimlerine göre dağılımları aşağıdadır.

Tablo 27. Teknogirişim Sermayesi Kapsamında Desteklenen İş Fikirlerinin Dağılımı

Teknolojik Alan	Desteklenmeye Değer Bulunan İş Fikri Sayısı
Enformasyon (Yazılım)	34
Makine	12
Elektrik-Elektronik	12
Malzeme	12
Biyo/Agroteknoloji	8
TOPLAM	**78**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 28. Desteklenmeye Değer Bulunan Genç Girişimcilerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Sıra No	Üniversite Adı	Adet	Mezun			Öğrenci		
			Lisans	Y.Lisans	Doktora	Lisans	Y.Lisans	Doktora
1.	ODTÜ	7	-	3	1	1	2	-
2.	Bilkent Üniversitesi	8	3	3	-	-	-	2
3.	Ankara Üniversitesi	5	2	-	1	-	1	1
4.	Hacettepe Üniversitesi	3	1	1	-	1	-	
5.	Gazi Üniversitesi	3	1	1	1	-	-	-
6.	Başkent Üniversitesi	2	-	-	-	2	-	-
7.	Çankaya Üniversitesi	1	-	-	-	-	1	-
8.	TOBB Üniversitesi	1	-	-	-	-	1	-
9.	Atılım Üniversitesi	1	1	-	-	-	-	-
10.	Kara Harp Okulu	1	-	-	-	-	-	1
11.	İTÜ	7	-	-	-	1	3	3
12.	Yıldız Teknik Üniversitesi	3	-	2	-	1	-	-
13.	Fatih Üniversitesi	2	1	1	-	-	-	-
14.	Ege Üniversitesi	4	-	-	-	1	-	3
15.	Dokuz Eylül Üniversitesi	3	2	-	-	-	-	1
16.	İzmir Yüksek Teknoloji Enstit.	1	-	-	-	-	1	-
17.	Selçuk Üniversitesi	6	1	1	2	1	1	-
18.	Erciyes Üniversitesi	4	2	-	-	-	1	1
19.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	5	-	3	-	-	2	-
20.	Kırıkkale Üniversitesi	2	2	-	-	-	-	-
21.	Çukurova Üniversitesi	2	-	-	-	2	-	-
22.	Pamukkale Üniversitesi	1	-	-	-	-	1	-
23.	Gaziantep Üniversitesi	1	-	-	-	-	-	1
24.	Niğde Üniversitesi	1	1	-	-	-	-	-
25.	Gebze Yüksek Teknoloji Ens.	1		1	-	-	-	-
26.	Kocatepe Üniversitesi	1	1	-	-	-	-	
27.	Rensselaer Polytechnic Institute	1	-	1	-	-	-	-
28.	Kutzdown University	1	1	-	-	-	-	-
TOPLAM		**78**	**19**	**17**	**5**	**10**	**14**	**13**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 29. Desteklenmeye Değer Bulunan Genç Girişimcilerin Okul Durumlarına Göre Dağılımı

	Adet	Mezun			Öğrenci		
		Lisans	Y.Lisans	Doktora	Lisans	Y.Lisans	Doktora
Desteklenen Girişimci Sayısı	78	19	17	5	10	14	13

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 30. Desteklenmeye Değer Bulunan Genç Girişimcilerin Üniversitelerinin Bağlı Olduğu İllere Göre Dağılımı

No	Üniversite Adı	Adedi	Şehir
1.	ODTÜ	7	**Ankara (32)**
2.	Bilkent Üniversitesi	8	
3.	Ankara Üniversitesi	5	
4.	Hacettepe Üniversitesi	3	
5.	Gazi Üniversitesi	3	
6.	Başkent Üniversitesi	2	
7.	Çankaya Üniversitesi	1	
8.	TOBB Üniversitesi	1	
9.	Atılım Üniversitesi	1	
10.	Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Ens.	1	
11.	İTÜ	7	**İstanbul (12)**
12.	Yıldız Teknik Üniversitesi	3	
13.	Fatih Üniversitesi	2	
14.	Ege Üniversitesi	4	**İzmir (8)**
15.	Dokuz Eylül Üniversitesi	3	
16.	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	1	
17.	Selçuk Üniversitesi	6	**Konya (6)**
18.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	5	**Trabzon (5)**
19.	Erciyes Üniversitesi	4	**Kayseri (4)**
20.	Kırıkkale Üniversitesi	2	**Kırıkkale (2)**
21.	Çukurova Üniversitesi	2	**Adana (2)**
22.	Pamukkale Üniversitesi	1	**Denizli (1)**
23.	Gaziantep Üniversitesi	1	**Gaziantep (1)**
24.	Niğde Üniversitesi	1	**Niğde (1)**
25.	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	1	**Kocaeli (1)**
26.	Kocatepe Üniversitesi	1	**Afyon (1)**
27.	Rensselaer Polytechnic Institute	1	**Amerika**
28.	Kutzdown University	1	**Amerika**
	TOPLAM	**78**	

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 31. Desteklenmeye Değer Bulunan Genç Girişimcilerin İllere Göre Dağılımı

İller	İşletme Sayısı (Adet)	İller	İşletme Sayısı (Adet)
Adana	2	İzmir	6
Afyon	1	Kayseri	4
Ankara	34	Kocaeli	1
Antalya	2	Konya	6
Denizli	2	Trabzon	4
Gaziantep	2	Uşak	1
İstanbul	13		
Toplam : 78			

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

4.2. Patent Teşvik Sistemine İlişkin Gelişmeler

23 Ağustos 2006 tarihinde TÜBİTAK ve TPE arasında imzalanan protokolle, ülkemizde özgün olarak gerçekleştirilen çalışmalar sonunda ortaya çıkan buluşlar için patent başvurularının yapılması teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, Türk Patent Enstitüsü nezdinde yapılan yurt içi ve uluslararası kuruluşlar (WIPO-Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü/EPO-Avrupa Patent Ofisi) nezdinde yapılan yurtdışı patent başvurularının destek kapsamındaki masrafları TÜBİTAK tarafından karşılanmaktadır. Tablo 32'de, 23.08.2006 tarihinden bu yana TÜBİTAK'a gönderilen patent teşvik başvurularının 2009 yılı Aralık başı itibariyle durumuna ait veriler gösterilmektedir.

Tablo 32. TÜBİTAK'a Yapılan Patent Teşvik Başvuruları*****

	2007		2008		2009		
	Başvuru	Destek	Başvuru	Destek	Başvuru	İnceleme	Destek
Ulusal Geri Ödemesiz Patent Desteği (3000 TL)	527	457	646	621	684	140	519
Uluslararası Geri Ödemesiz Patent Desteği (3000 TL)	107	101	160	159	171	35	129
Uluslararası Geri Ödemeli Patent Desteği (100.000 TL'ye kadar)	8	4	9	8	5	4	1
TOPLAM	642	562	815	788	860	179	649

* 1 Aralık 2009 tarihi itibarıyla

TÜBİTAK, Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı kapsamında, ulusal patent başvuruları için geri ödemesiz olarak 3.000 TL tutarında ve başvuru patent vekili ile takip ediliyor ise toplam destek miktarının %15'i tutarında ek bir destek sağlamaktadır.

Dünya Fikri Mülkiyet Ofisi veya Avrupa Patent Ofisi nezdinde yapılan patent başvurularının başvuru aşaması için, geri ödemesiz 3.000 TL tutarında ve başvuru patent vekili ile takip ediliyor ise toplam destek miktarının %15'i tutarında ek bir destek sağlanmaktadır.

Uluslararası patent başvurularının araştırma raporu sonrası işlem ücretlerinin karşılanmasını sağlamak için, jüri kararı ile 100.000 TL'ye kadar geri ödemeli olarak destek sağlanmaktadır. Söz konusu başvuruların üçlü patente dönüşmesi halinde ise geri ödemeli olarak sağlanan destekler hibeye dönüşmektedir.

Türkiye'de Fikri ve Sınai Fikriyet Haklarına İlişkin 2008 ve 2009 Yıllarında Yapılan Çalışmalar

11.12.2001 tarihli Bakanlar Kurulu Prensip Kararı ile 'Türkiye'de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı' kabul edilmiş ve program kapsamında Türkiye'de yerli ve yabancı yatırımların artırılması ve yatırımların önündeki idari engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi amacıyla 'Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu' (YOİKK) kurulmuştur. Belirtilen Kurul kapsamında ise Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Teknik Komitesi yer almaktadır. 2009 yılı Ağustos ayı sonu itibariyle YOİKK Teknik Komite Eylem Planları kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin güncel durum raporu yayınlanmıştır.

2008 yılı 60. Hükümet Programı Eylem Planında, sınai mülkiyet haklarına ilişkin mevcut KHK'ların Kanuna dönüştürülmesi, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu ve Tasarım Konseyinin oluşturulması gibi pek çok proje ve eylem yer almaktadır.

Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu, 21 Mayıs 2008 yılında yayımlanan 2008/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulmuş olup, ilk üç toplantısını sırası ile 14 Kasım 2008, 25 Şubat 2009 ve 19 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleştirmiştir. Başta sınai mülkiyet başvurularında yaşanan artışlar olmak üzere bu alanda gerçekleştirilen atılımların sürdürülebilirliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, fikri ve sınai mülkiyet alanında kısa, orta ve uzun vadeli stratejileri oluşturacak, ilgili kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliğini geliştirerek uygulamada etkinlik

arttıracak olan Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu'nca bu alan için oluşturulacak Ulusal Strateji Belgesi önemli bir fonksiyonu yerine getirecektir[2].

Yerli Patent Başvuru ve Tescil Sayıları

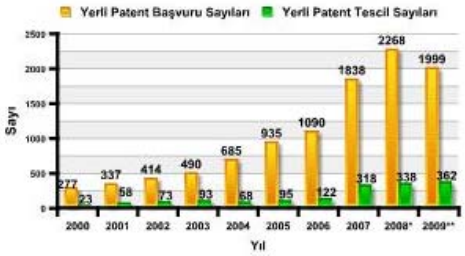

* 22.01.2009 tarihi itibariyle

** 18.11.2009 tarihi itibariyle
Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

Şekil 36. Yerli Patent Başvuru ve Tescil Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yerli patent ve faydalı model başvuru sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 36'da görülmektedir. Özellikle TÜBİTAK ve Türk Patent Enstitüsü işbirliği ile başlatılan patent teşvik sisteminin etkisiyle son yıllarda patent başvuru ve tescil sayılarında diğer yıllara göre daha hızlı bir artış gözlenmektedir. 2007 yılında yerli patent başvuru sayısı 1838 iken, 2009 yılı Ocak sonu itibariyle 2008 yılı yerli patent başvuru sayısı 2268 olarak gerçekleşmiştir. Yine, 2009 yılı Ocak sonu itibariyle 2007 yılında yerli patent tescil sayısı 318 iken, bu sayı 2008 yılında 338'e yükselmiştir. Ayrıca 2009 yılının ilk on ayında yapılan patent başvuru sayısı ve patent tescil sayısı, 2008 yılının aynı döneminde yapılan patent başvuru sayısına göre sırasıyla % 7,7 ve %25,7 oranında artış göstermektedir *(18.11.2009 tarihi itibariyle, Kaynak: Türk Patent Enstitüsü).*

Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvuru ve tescil sayılarında da 2006 yılından 2008 yılına önemli ölçüde bir artış gerçekleşmiştir. Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvuruları ve tescil sayıları Şekil 37'de, yıllara göre çeşitli ülkelerin Avrupa patent tescillerinin sayısı ise Şekil 38'de verilmektedir. Şekil 38'den de izlenebileceği gibi Türkiye 2008 yılında AB-27 içinde yer alan pek çok ülkenin önüne geçmiştir. Artış oranı itibariyle de en hızlı artış sağlayan ülkelerden biri olmuştur.

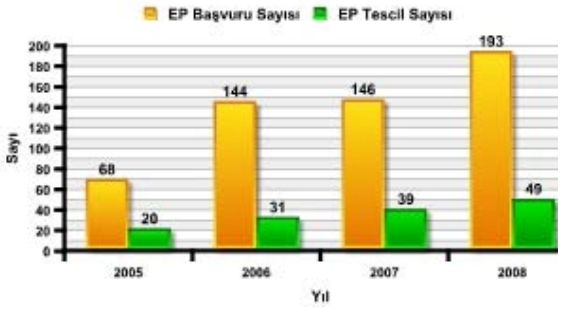

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yılık Raporları

Şekil 37. 2005, 2006, 2007 ve 2008 Yıllarına Göre Türkiye'den Yapılan EP Başvuruları ve Tescilleri

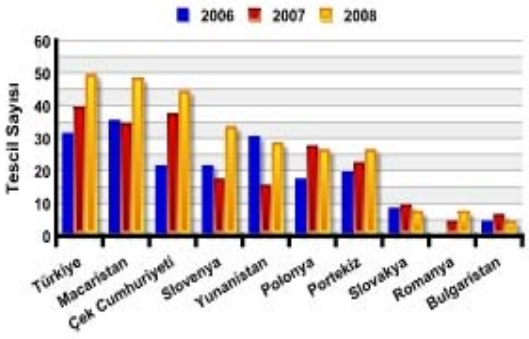

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yılık Raporları

Şekil 38. 2005, 2006, 2007 ve 2008 Yıllarına Göre Çeşitli Ülkelerin EP Tescil Sayısı

Şekil 37 ve 38'de de görüleceği üzere, TÜBİTAK'ın 2006 yılından bu yana Avrupa Patenti (EP) başvuru sahiplerine sağladığı destekler, başvuru sayılarını dikkate değer bir şekilde arttırarak Türkiye menşeli daha fazla buluşun uluslararası arenada etkin bir şekilde korunmasını ve ülke ekonomisine katkı sağlamasını mümkün hale getirmiştir.

Tablo 33 ve 34'ten anlaşılacağı üzere, Avrupa Patent Ofisi tarafından tescil edilen patent başvurularında, Türkiye en fazla koruma talep edilen ülkelerlerden biridir. Türkiye'nin koruma talep edilen ülkeler içerisinde yer aldığı tescilli Avrupa Patenti sayısı, toplam tescilli Avrupa Patenti sayısının % 54,7'sidir. Ayrıca koruma talebi sayısı ve Türkiye'de tescilli Avrupa Patenti sayısı Tablo 33'ten anlaşılacağı üzere yıldan yıla artış göstermektedir.

[2] Daha geniş bilgi için bkz. Türk Patent Enstitüsü'nün 2008 Yılı Faaliyet Raporu.

Tablo 33. Avrupa Patent Başvuru ve Tescil Sayıları, Türkiye'nin Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldığı Tescilli Avrupa Patenti Sayısı ve Türkiye'de Tescil Edilen Avrupa Patentleri

Yıl	EP Başvuru Sayısı (Euro-PCT dahil)	EP Tescil Sayısı	Türkiye'nin Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldığı Tescilli EP Patenti Sayısı***	Türkiye'de Tescilli EP Patenti Sayısı**** (Yerli+Yabancı)
2003	116.832*	59.989*	2.166	177
2004	123.759**	58.725**	9.331	957
2005	128.719**	53 255**	15.493	2.349
2006	135.423**	62.777**	24.947	3.646
2007	141.439**	54.699**	26.219	4.161
2008	146.561**	59.819**	32.716	4.318

Kaynak: * 2007Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporu son 5 yıllık tablo
** 2008 Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporu son 5 yıllık tablo
*** Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporları
**** Türk Patent Enstitüsü (22.01.2009 tarihi itibariyle)

Tablo 34. Çeşitli Ülkelerin, Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldıkları Tescilli Avrupa Patenti Sayıları ve Oranları (2008)

Ülke	Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Alınan Tescilli Avrupa Patenti Sayısı	Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Alınan Tescilli Avrupa Patentlerinin Oranı
Almanya	59.053	%98.7
Fransa	56.203	%94.0
İspanya	40.462	%67.6
Türkiye	32.716	%54.7
Macaristan	24.205	%40.5
Polonya	17.816	%29.8

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporu (2008)

Tablo 35'te WIPO nezdinde yapılan uluslararası patent başvurularının (PCT) sayıları görülmektedir. Tabloya göre Türkiye 2006, 2007 ve 2008 yıllarında başvuru sayısı bakımından 38 ülke arasında 25. sırada; 2002-2008 yılları arasındaki artış yüzdesine göre de % 359'luk bir artış ile 2. sırada yer almaktadır.

Tablo 35'ten görüleceği üzere, TÜBİTAK'ın 2006 yılından bu yana WIPO nezdinde PCT başvurusu yapan başvuru sahiplerine sağladığı destekler, başvuru sayılarını dikkate değer bir şekilde arttırarak Türkiye menşeli daha fazla buluşun uluslararası arenada etkin bir şekilde korunmasını ve ülke ekonomisine katkı sağlamasını mümkün hale getirmiştir

Tablo 35. WIPO Nezdinde Yapılan Uluslararası Patent Başvuru (PCT) Sayıları

Sıra *	Ülke	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 Kasım	Sıra**	2002-2008 Değişimi (%)
6	Çin	1018	1295	1706	2503	3927	5440	6094	4630	1	499
25	**Türkiye**	**85**	**111**	**115**	**174**	**269**	**358**	**390**	**201**	**2**	**359**
4	Kore	2520	2949	3558	4689	5946	7060	7910	4909	3	214
34	Portekiz	34	36	49	55	68	92	99	91	4	191
37	Arjantin	9	15	11	20	20	33	25	5	5	178
32	Slovenya	44	65	62	85	79	86	107	84	6	143
30	Çek Cumhuriyeti	73	83	95	117	107	132	156	114	7	114
2	Japonya	14063	17414	20264	24868	27024	27754	28783	19916	8	105
16	İspanya	719	785	823	1125	1200	1295	1378	960	9	92
19	Avusturya	552	644	709	851	913	1007	942	652	10	71
35	İzlanda	39	58	46	44	56	52	66	41	11	69
22	Singapur	330	282	431	443	475	521	558	358	12	69
18	Belçika	696	776	832	1076	1031	1125	1132	663	13	63
15	İsrail	1174	1129	1227	1454	1595	1746	1887	1057	14	61
28	Meksika	132	131	118	141	168	186	212	114	15	61
36	Slovakya	26	26	26	31	31	37	41	17	16	58
27	Lüksemburg	143	117	125	119	128	165	223	123	17	56
23	İrlanda	308	311	322	340	422	417	461	296	18	50
12	İtalya	1982	2163	2189	2348	2706	2944	2877	1731	19	45
33	Yunanistan	75	67	79	55	83	88	105	69	20	40
10	İsviçre	2755	2861	2899	3291	3612	3796	3849	2417	21	40
17	Danimarka	979	1036	1049	1122	1160	1154	1353	864	22	38
9	İsveç	2990	2612	2851	2883	3333	3656	4114	2344	23	38
20	Rusya	539	586	519	657	694	735	731	378	24	36
3	Almanya	14326	14662	15214	15984	16732	17816	18669	10,836	25	30
5	Fransa	5090	5171	5184	5748	6260	6559	6505	4384	26	28
11	Kanada	2260	2271	2104	2319	2572	2843	2886	1626	27	28
13	Finlandiya	1762	1557	1672	1893	1844	1996	2215	1367	28	26
1	ABD	41296	41033	43352	46830	51246	54025	51351	29202	29	24
21	Norveç	549	533	476	584	609	605	656	403	30	19
26	Yeni Zelanda	300	300	339	349	351	397	355	178	31	18
14	Avustralya	1759	1680	1837	1996	2000	2054	1950	1156	32	11
31	Polonya	116	154	107	97	101	107	128	118	33	10
8	Hollanda	3977	4479	4284	4500	4544	4373	4309	2859	34	8
24	Güney Afrika	384	357	411	358	424	406	397	252	35	3
7	İngiltere	5376	5206	5027	5085	5085	5526	5492	3359	36	2
29	Macaristan	185	114	136	158	146	165	173	100	37	-6
38	Romanya	25	16	18	15	26	31	12	9	38	-52

*2008 yılı patent başvuru sayısına göre sıralama

**2002-2008 yılları arasındaki değişim yüzdesine göre sıralama

Türkiye kaynaklı üçlü patent sayısının 2008 ve 2009 yılı değerlerine ilişkin veri bulunmadığından 1995-2007 dönemine ait veriler Şekil 39'da sunulmaktadır. Yıllara göre çeşitli ülkelerin triadik patent sayıları ise Tablo 36'da görülmektedir. Şekil 39'a göre, Türkiye 2001-2007 yılları arasında %167'lik bir artışla 9'dan 24'ye yükselmiştir. Aynı yıllar arasında Türkiye triadik patent sayısındaki artış bakımından OECD ülkeleri arasında ikinci sırada yer almaktadır.

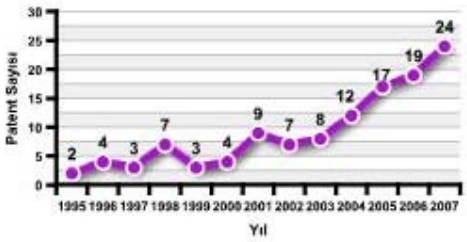

Kaynak: OECD Bilim ve Teknoloji Temel Göstergeleri 2009/1

Şekil 39. Yıllara Göre Türkiye Kaynaklı Triadik Patent Sayısı

Tablo 36. Yıllara Göre Çeşitli Ülkelerin Triadik Patent Sayıları

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Almanya	5662	5513	5720	6022	6014	6090	6146
Fransa	2188	2213	2254	2402	2410	2427	2468
İngiltere	1587	1627	1634	1633	1635	1650	1645
Hollanda	1180	1053	1046	1051	1012	1010	1024
İsviçre	806	806	834	880	890	896	898
İtalya	716	718	703	765	757	766	756
Macaristan	31	28	41	44	38	41	42
Türkiye	**9**	**7**	**8**	**12**	**17**	**19**	**24**
Çek Cumhuriyeti	15	16	16	15	16	17	19
Polonya	10	14	10	16	15	14	18
Yunanistan	6	8	12	9	14	14	14
Portekiz	6	6	7	7	11	11	12
Slovak Cumhuriyeti	2	2	5	3	4	4	4

Kaynak: OECD Bilim ve Teknoloji Temel Göstergeleri 2009/1

4.3. Ar-Ge Günleri

Ar-Ge ve yenilik farkındalığının artırılması ve TÜBİTAK proje desteklerine olan talebin artırılması amacıyla, TÜBİTAK tarafından bölgesel çapta Ar-Ge günleri düzenlemeye başlanmıştır. Bu toplantıların amacı Ar-Ge ve yenilik alanındaki bölgesel kapasitelerin tetiklenmesi Ar-Ge proje başvurularının artırılmasıdır. Bu toplantılar kapsamında, Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın himayelerinde, TÜBİTAK tarafından 8 Ekim 2009'da Şanlıurfa'da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yönelik olarak "Güneydoğu Anadolu Bölgesi TÜBİTAK Ar-Ge Günü" ve 13 Kasım 2009'da Elazığ'da Doğu Anadolu Bölgesi'ne yönelik olarak "Doğu Anadolu Bölgesi TÜBİTAK Ar-Ge Günü" düzenlenmiştir. Toplantılara bölge valileri, bölge üniversitelerinin rektörleri; Sanayi Odaları başkanları, Ticaret Odaları başkanları, Sanayi ve Ticaret Odaları başkanları ve Ar-Ge projesi yapan özel sektör temsilcileri ile illerin ilgili diğer üst düzey kamu yöneticileri katılım sağlamıştır.

5. Özel Sektörün Bilim ve Teknoloji Performansının Güçlendirilmesi

5.1. Özel Sektöre Yönelik TÜBİTAK Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri

Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın özel sektör kuruluşlarına yönelik 1995 yılından bu yana Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ile birlikte, verilmekte olan Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri, "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik'in 16 Ocak 2007 gün ve 26405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesinden sonra hayata geçirilen yeni destek programları ile daha yaygın ve etkin biçimde yürütülmesi sağlanmıştır. Aşağıda söz konusu Yönetmelik çerçevesinde yeni başlatılan programlar da dahil tüm destek programlarına ait veriler Tablo 37'de özet olarak sunulmuş olup, proje başvurularındaki artış Şekil 40'ta gösterilmiştir.

Ülkemizin ekonomik ve sosyal refahını artırmak için, özel sektör kuruluşlarının araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilikçilik yeteneği ile rekabet gücünü yükseltmek, ülkemizde girişimcilik kültürünün oluşmasına katkıda bulunmak, sanayi kuruluşlarının kendi arasında ve üniversitelerle daha yakın işbirlikleri ve ortaklıklar sağlamasını teşvik etmek amacıyla proje esaslı araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerine kaynak ayrılmasını özendirecek, risk paylaşımlı destek programları, DTM ile birlikte TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TÜBİTAK-TEYDEB) bünyesinde yürütülmektedir.

Söz konusu destek programlarında yenilikçiliği hedefleyen Ar-Ge projelerinin desteklenmesi, sanayinin uluslararası rekabet gücünü geliştirecek en önemli araç olarak görülmektedir. Bu programlar ile, özel kesimin Ar-Ge'ye kaynak ayrılması, firmaların kendi aralarında veya üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla yapacakları işbirlikleri ile, çağımızın en önemli ekonomik gelişme kaynağı olan bilimsel ve teknolojik birikimin toplumsal faydaya (ürüne) dönüştürülmesi süreci desteklenerek Ar-Ge'ye dayalı yenilikçiliğe daha fazla yatırım yapılması teşvik edilmektedir.

Özel sektöre yönelik oluşturulan Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik destek programları kapsamında, bilimsel ve teknolojik bilgiyi ürüne, sürece, yönteme veya sisteme dönüştürme aşamalarında yapılacak, teknoloji ve yenilik odaklı araştırma, geliştirme, iyileştirme, işbirliği ve kümeleşme faaliyetlerine ilişkin proje önerileri, değerlendirilmekte, izlenmekte ve geri ödemesiz olarak desteklenmektedir.

30 Kasım 2009 tarihi itibariyle, Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları kapsamında 1.865 adet proje desteklenmekte olup, 551 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Kasım 2009 itibariyle, destek programlarına 1.847 proje başvurusu yapılmıştır. Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları kapsamında, önerilen proje başvurusu ve firma sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 40'ta verilmektedir. Kasım 2009 itibariyle, Programlar kapsamında desteklenen projelere DTM ve TÜBİTAK kaynaklarından toplam 353,9 Milyon TL. ödenmiştir. Programlar kapsamında sağlanan destek tutarının yıllara göre dağılımı ise, Şekil 41'de görülmektedir.

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedef olup, 30 Kasım 2009 itibariyle toplam 1.383 firmanın 1.847 proje başvurusu bulunmaktadır.

Şekil 40. 2000-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programlarına Başvuran Firma ve Proje Sayıları

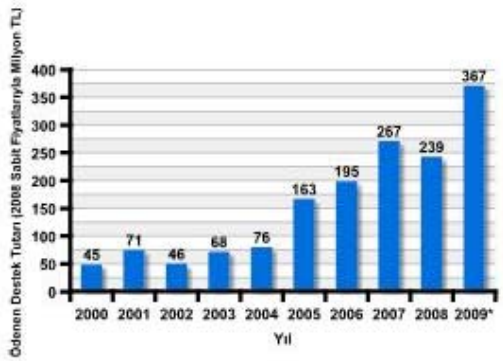

* 2009 yıl sonu öngörüsü olup, 30 Kasım 2009 itibariyle TÜBİTAK ve DTM kaynaklarından ödenen tutar 353,9 Milyon TL' dir.

Şekil 41. 2000-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları Kapsamında Sağlanan Destek Tutarının Yıllara Göre Dağılımı (TÜBİTAK+DTM)

Tablo 37. TÜBİTAK Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Veriler

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2009 Kasım	Artış Oranı (2007-2008) %
Proje Başvuru sayısı	260	333	374	418	503	595	711	1498	2285	**2200**	1847	**53**
Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	180	275	286	279	374	449	534	732	1199	**1215**	1118	**64**
Sonuçlanan Proje Sayısı	165	186	164	160	204	242	298	384	583		911	**52**
31 Aralık itibariyle Yürürlükte Olan Proje Sayısı	469	518	538	673	792	818	961	1355	1790	**2000**	1865	**32**
Proje Başvurusunda Bulunan Firma Sayısı	176	233	269	316	360	434	481	1052	1679	**1570**	1383	**60**
Yeni Firma Sayısı	99	130	154	192	230	254	290	743	1199	**950**	863	**61**
Sunulan Harcama Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)	198	370	204	171	168	333	497	706	524	**905**	805	**-26**
Destek Kapsamına Alınan Harcama Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)**	153	297	135	158	125	281	346	443	383	**650**	558	**-14**
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)	45	71	46	68	76	163	195	267	238,8	**367**	353,9	**-11**

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedefler

** Destek kapsamına alınan tutar (Oluşturulan Ar-Ge Hacmi)

Proje Değerlendirme ve Seçim Süreci

TÜBİTAK'ın özel sektöre sağladığı destekler için uymak zorunda olduğu mevzuat, TÜBİTAK-TEYDEB programları hakkında ayrıntılı bilgi, Sanayi Ar-Ge Destek Programları ile ilgili başvuru kılavuzları, değerlendirme kriterleri ve süreçleri hakkında tüm bilgilere TÜBİTAK'ın web sayfasından ulaşılabilir.

10 Mart 2005 tarihli Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunun 2005/7 sayılı Kararı ve 2005/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca projelerin değerlendirilmesinde OECD tarafından hazırlanmış olan Oslo ve Frascati kılavuzlarındaki Ar-Ge ve Yenilik kavram ve tanımları dikkate alınmaktadır. Ayrıca Dünya Ticaret Örgütü (WTO), AB'nin devlet yardımlarına ilişkin düzenlemeleri de söz konusu kılavuzlarda belirtilen kavramları esas almaktadır. TÜBİTAK-TEYDEB tarafından,

- Ar-Ge ve yenilikçi yönü güçlü, rutin mühendislik uygulamalarını değil, fonksiyonel değişiklikleri içeren,
- Üretim altyapısına yönelik yatırımlara, şekil ve estetiğe yönelik değişikliklere değil, gerçek anlamda araştırma geliştirme faaliyeti içeren,
- Firmanın kendi özgün katkısının olduğu araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerini içeren,
- Kazanılmış Ar-Ge yeteneğinin tekrarını ve kullanımını değil, yeni Ar-Ge yeteneği kazandıracak,
- Güncel ve geleceğin teknolojilerini içeren çalışmaları kapsayan,
- Proje bilgilerinin, değerlendirmeyi sonuçlandırıcı yeterlilikte ve belirginlikte olduğu,
- Ar-Ge sistematiği yeterli,
- Proje ekibinin nitelik veya nicelik olarak projeyi gerçekleştirecek yeterlilikte olduğu,
- Firma Ar-Ge altyapısının, proje faaliyetlerini yürütmek için yeterli olduğu,
- Proje çıktılarının ekonomik yarara dönüşebilir nitelikte olduğu,

projelerin desteklenmesi uygun bulunmaktadır.

Projelerin değerlendirilmesinde kullanılan Ar-Ge için eşik oluşturan kıstaslar, tüm paydaşların ve özellikle sanayiden gelen araştırmacıların da katılımı ile müştereken belirlenmiştir. Yapılan iyileştirme önerileri de her zaman dikkate alınmaktadır. Doğal olarak, uluslararası standartlar, WTO, OECD ve AB ülkelerinin kullandığı yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin kullanılması, kısa vadede ülkemizin uluslararası rekabet kurallarına uyumuna, uzun vade de gerçek Ar-Ge potansiyeli ve birikimimizin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

TÜBİTAK öncülüğünde geliştirilmiş olan formlarda ilan edildiği üzere, destek programlarına başvurusu yapılan projeler aşağıda belirtilen üç boyut altında yer alan kriterlere göre değerlendirilmekte olup, bu boyutlar ve kriterler web ortamında sunulmaktadır:

- Projenin endüstriyel Ar-Ge içeriği, teknoloji düzeyi ve yenilikçi yönü
- Proje planı ve kuruluşun altyapısının uygunluğu
- Proje çıktılarının ekonomik yarara ve ulusal kazanıma dönüşebilirliği

Proje önerilerini, Likert Ölçeği – 1, 2, 3, ... yerine, her boyuta eşit ağırlık vererek 3 boyutta değerlendirmek için geliştirilen "Tanımlara Bağlanmış Değerlendirme Ölçeği (Phrase-Anchored Rating Scale)" her 3 boyut için ayrı ayrı; "çok iyi", "iyi", "iyi değil/yetersiz" yönleri tanımlayan ifadeler/kavramlar/hükümler kullanılmaktadır.

Değerlendirme süreci sonunda "çok iyi" ve "iyi" hükümlerini içeren kriterleri sağlayan projeler desteklenmekte olup, "iyi değil/yetersiz" hükümlerini içeren kriterleri taşıyan projeler ise desteklenmemektedir.

TÜBİTAK – TEYDEB Proje Öneri Değerlendirme Formu ve Proje Öneri Değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu TÜBİTAK web sayfasında kullanıma açıktır.

Proje Hakem ve İzleyici Heyeti Tespiti

Proje önerilerinin bilimsel değerlendirme, desteklemeye değer bulma ve izleme süreçleri, başvurunun alanına göre ilgili "Teknoloji Grubu" tarafından yönetilir. Her grupta, TÜBİTAK mensubu bir "Grup Sekreteri" ile teknoloji alanı uzmanları yer alır. Ayrıca, her grubun, üyeleri TÜBİTAK dışından olan, kendi alanlarında temayüz etmiş bilim insanları arasından seçilen beş kişilik bir "Teknoloji Alan Komitesi" vardır. Proje önerilerinin değerlendirmesini yapacak hakem heyetlerinin seçimi, hakemlerin değerlendirme sonuçlarını gözönüne alarak, projenin bilimsel olarak desteklenmeye değer bulunup bulunmadığı, proje izleyicilerinin seçimi ve projelerin izlenmesine ilişkin kararlar, bu Teknoloji Alan Komitesi tarafından alınır.

TÜBİTAK -TEYDEB Teknoloji Grupları aşağıda verilmiştir.

- Makine İmalat Teknolojileri Grubu
- Malzeme, Metalürji ve Kimya Teknolojileri Grubu
- Elektrik, Elektronik Teknolojileri Grubu
- Bilişim Teknolojileri Grubu
- Biyoteknoloji, Tarım, Çevre ve Gıda Teknolojileri Grubu

Süreç, ilgili teknoloji alanı uzmanının ön değerlendirmesi ile başlamaktadır. Bu inceleme sonucunda, Teknoloji Alan Komitesi, hakem heyetlerini, aşağıdaki hususları dikkate alarak belirlenen hakem adayları arasından seçer. Seçilen hakemler, çıkar çatışması olmadığının teyidi için projesi değerlendirilecek işletmenin onayı alındıktan sonra değerlendirici olarak atanır.

Proje önerilerine hakem seçimi yapılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmaktadır:

- TÜBİTAK-ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi)'de kayıtlı bulunması,
- Konunun uzmanı olması,
- Projeler arası karşılaştırma yapabilmesi için firmanın önceki projelerinde hakemlik görevi yapmış olması,
- Proje konusunda Türkiye'deki gelişimi görerek değerlendirme yapabilmesi için benzer projelerde görev almış olması,
- Üniversite-sanayi işbirliğine katkı sağlamak amacıyla projenin yürütüleceği bölgeden olması,

- Daha önceki proje değerlendirme performanslarına (gözlem, irdeleme, rapor niteliği, firmaya katkısı ve rapor veriş süresi) göre belirlenmesi,
- Daha önce hakemlik yapmamış kişiler arasından ve çeşitli üniversitelerden hakem belirlenerek hakem havuzunun genişletilmesi,
- Proje konusu farklı disiplinleri içeriyor ise her bir disiplini değerlendirebilecek uzmanların belirlenmesi
- Söz konusu firma için ve proje kapsamında çıkar çatışması içinde olmaması

Teknoloji Alan Komitelerinin üyeleri, bilimsel değerlendirme yapan hakemler, izleyiciler, vs. kurumsal temsil esasına göre değil, bireysel uzmanlık ve liyakat esasına göre seçilmekte ve bireysel değerlendirmelerini, ait oldukları kurumların görüşü olarak değil, bireysel bağımsız görüşleri olarak ifade etmek zorundadır. Bu görevlerde kurumsal kontenjanlar ayrılmaz. Çünkü bu, "eş uzman-peer evaluation" kavramıyla bağdaşmayan ve dolayısıyla uluslararası geçerli kurallar çerçevesinde hiç uygulanmaması gereken bir yaklaşımdır. TÜBİTAK ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi) ülkemizdeki tüm araştırmacıların, üniversite, kamu veya özel sektörde istihdam edilmelerine bakılmaksızın, kendilerini kayıt ettirmelerine açıktır. Böylece, özel sektörden de görevlendirme yapılabilmektedir. Ancak, proje başvurularının ticari faaliyet ve gizlilik konusu olması nedeniyle tedbirli davranılması gerekmektedir. Firmalar sundukları projelerin değerlendirilmesinde görev alan hakemlere gerekçeli itirazlarını yapabilmektedir. Bu itirazlar genellikle hakemin rakip firmayla danışmanlık ve benzeri ilişkilerinden kaynaklanan çıkar çatışması durumlarıdır.

Tüm süreç içinde, TÜBİTAK bu sürecin yürütülmesi için gereken ortamı sağlar. BTYK ve TÜBİTAK Bilim Kurulu'nca belirlenen politikalar, stratejiler ve öncelikler doğrultusunda ve bütçe olanaklarına göre, bilimsel olarak desteklenmesi uygun bulunan projelerin, desteklenme veya desteklenmemesi kararını alır. Tüm idari ve mali süreçleri, ilgili mevzuat sınırları içinde yönetir. Bir başka deyişle, TÜBİTAK Başkanlığı, Teknoloji Alan Komitelerince bilimsel olarak desteklenmemesi kararı alınan bir projenin desteklenmesi kararını almaz.

Tablo 38'de son yıllarda görevlendirilen hakem ve izleyici sayılarıyla ilgili veriler gösterilmektedir.

Tablo 38. TÜBİTAK - TEYDEB Hakem, İzleyici ve Rapor Sayıları

Yıl	Hakem	Yeni Hakem	Hakem Raporu	Proje/ Hakem*	İzleyici	Yeni İzleyici	İzleyici Raporu	Proje Dönem Dosyası/İzleyici*
2003	388	168	816	2	241	84	663	3
2004	428	152	884	2	288	83	841	3
2005	596	237	1.419	2	325	93	944	3
2006	840	347	1849	2	349	84	1107	3
2007	1167	511	2661	2	535	201	2061	4
2008	1594	695	4022	2	681	245	2080	3
2009 Kasım	1501	440	3874	2	911	319	3214	3

* Ortalama

Değerlendirme Süresi

TÜBİTAK-TEYDEB'e gelen proje başvuruları ve desteklenen proje sayıları, yıllar içinde geometrik artış göstermiştir.

Başvuru, değerlendirme ve izleme süreçlerinin elektronik ortama taşınması amacı ile başlatılan ve aşamalı olarak kullanıma açılmakta olan e-TEYDEB projesinin süreçleri hızlandıran etkisi görülmeye başlanmıştır. Proje başvuruların değerlendirme süresi, 2008 yılında ortalama 5 ay iken, Ocak 2009 - Kasım 2009 tarihleri arasında proje başvurularının ortalama değerlendirme süresi 3,5 aya inmiştir. Diğer ülkelerdeki TÜBİTAK benzeri Ar-Ge desteği veren kuruluşlarda bu sürenin 6-9 aydan az olmadığı gözlemlenmektedir. Örneğin değerlendirme süresi ABD'de NSF tarafından yürütülen SBIR (Küçük İşletmeler Yenilik Araştırmaları - Small Business İnnovation Research) programı için 9 ay, AB çerçeve programları için 6 ay olarak gerçekleşmektedir.

Firma kaynaklı, aşağıda açıklanan sebepler nedeniyle, başvuru ve izleme süreçleri uzayabilmektedir. İzleme sürecindeki gecikmelerden kaynaklanan finansal aksaklıklar "transfer ödemesi" altında yapılan ön ödemelerle telafi edilmektedir.

Firmalardan kaynaklanan en önemli gecikme nedenlerinden ikisi aşağıda açıklanmıştır.

- Destek sürecinde sunulan dönem dosyalarının genellikle üç ayın son günlerinde verilmesi: Firmalar, desteklenen projelerin 1 Ocak - 30 Haziran 2008 Aralığına ilişkin 2008/I. dönem dosyalarını TÜBİTAK'a 1 Temmuz – 30 Eylül 2008 tarih aralığında sunmaları zorunludur. 2008/I. dönemine ilişkin 899 dönem dosyası sunulmuş olup, bu dosyaların tümünün 1 Temmuzda sunulması mümkün iken dosyaların;
    - % 5'i Temmuz 2008 içerisinde,
    - % 10'u Ağustos 2008 içerisinde,
    - % 85'i ise Eylül 2008 sonunda sunulmuştur.
- Yeminli Mali Müşavirler tarafından hazırlanan raporların istenilen içerikte olmaması nedeniyle raporların kabul edilmemesi.

TÜBİTAK, özellikle KOBİ'lerin ilk iki Ar-Ge projesini desteklemek için oluşturduğu KOBİ Başlangıç Ar-Ge Destek programında proje hazırlamak için alınan danışmanlık hizmet giderlerini destek kapsamına almıştır. Bu desteğin yanında TÜBİTAK'ın Türk Patent Enstitüsü ile ortak başlattığı patent destek programı, işletmelerin Ar-Ge çıktılarına patent alınmasını teşvik ederek proje sonuçlarının başkaları tarafından izinsiz kullanımını engellemeyi hedeflemektedir.

TÜBİTAK TEYDEB bünyesinde yürütülen destek programlarına ilişkin bilgiler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

1501 – Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-DTM)

18 Mayıs 1995 tarihli Para Kredi Koordinasyon Kurulu Kararı ve 1 Haziran 1995 tarihinde yürürlüğe konmuş olan "Araştırma Geliştirme (Ar-Ge) Yardımına İlişkin Tebliğ" ile proje başvuruları TÜBİTAK tarafından değerlendirilmekte ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) kaynaklarından sanayi kuruluşlarına teknoloji ve yenilik destekleri verilmeye başlanmıştır. 01.08.2005 tarihinden itibaren, söz konusu desteklerin %75'i TÜBİTAK, %25'i DTM kaynaklarıyla karşılanmaktadır.

Yıllar itibariyle 1501 - Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında yapılan proje başvuruları ve desteklenen proje sayıları Tablo 39'da, destek tutarları Tablo 40'ta gösterilmektedir.

Tablo 39. 1501- Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Program Verileri

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 Kasım	2009*	TOPLAM**
Proje Başvuru sayısı	260	333	374	418	503	595	711	809	939	794	**900**	6919
Karar Verilen Proje Sayısı (Yıl İçerisinde)	200	328	330	344	431	553	647	731	903	979	**1115**	6390
Destek Kararı Verilen	180	275	286	279	374	449	534	566	516	503	**600**	4760
Desteklenmeyen	20	53	44	65	57	104	113	165	387	476	**515**	1630
Sonuçlanan Proje Sayısı	165	186	164	160	204	242	298	384	511	525		3131
Proje Başvurusu Yapan Firma Sayısı	176	233	269	316	360	434	481	538	588	499	**550**	
Yeni Firma Sayısı	99	130	154	192	230	254	290	278	263	187	**240**	2612

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedefler

** 1995-30.11.2009 itibariyle Birikimli Toplam

Tablo 40. 1501**-** Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Verilen Destek Miktarı (Milyon TL)

Yıl	1995-1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 Kasım	Toplam*
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)	73	45	71	46	68	76	163	195	267	220,88	277,03	**1.501,91**

* 30.11.2009 itibariyle ödenen tutar

30 Kasım 2009 itibariyle 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 984 adet proje desteklenmekte olup, 248 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Tablo 40'ta görüldüğü gibi program kapsamında desteklenen projelere 1995-30 Kasım 2009 yılları arasında TÜBİTAK – DTM işbirliğinde 2008 sabit fiyatlarıyla toplam 1.501,91 Milyon TL hibe destek sağlanmıştır.

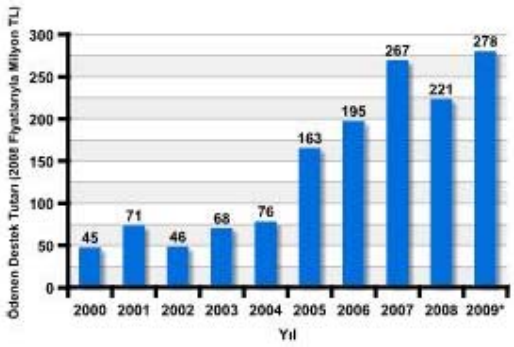

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedef olup, 30 Kasım 2009 itibariyle TÜBİTAK ve DTM kaynaklarından ödenen tutar 277,03 Milyon TL'dir.

Şekil 42. 2000-2009 Yılları Arasında 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında TÜBİTAK ve DTM Kaynaklarından Sağlanan Destek Miktarının Yıllara Göre Dağılımı (TÜBİTAK+DTM)

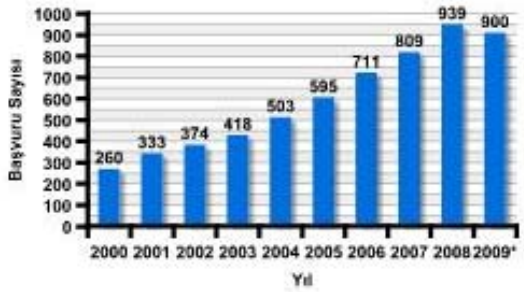

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedef olup, 30 Kasım 2009 itibariyle proje başvuru sayısı 794' dür.

Şekil 43. 2000-2009 Yılları Arasında 1501**-**Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Proje Başvurularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 43'te görüldüğü gibi 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı'na 2007 yılında 809 proje önerisi sunulmuş, 2008 yılında ise başvuru sayısı %12,5 artışla 910 adete ulaşmıştır. 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle, programa 794 başvuru yapılmıştır. Programa sunulan proje önerilerindeki artışlara paralel olarak başvuru yapan kuruluş sayılarında da artış gözlemlenmektedir. Şekil 44'te görüldüğü gibi, 2008 yılında program kapsamında proje öneren kuruluş sayısı ile beraber programa ilk defa başvuru yapan kuruluş sayısı da artmaktadır. Şekil 45'te program kapsamında proje başvurularının teknoloji alanlarına göre dağılımı gösterilmektedir.

* 30 Kasım 2009 itibariyle başvuran firma sayısı 499 olup, 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedef 800' dür.

Şekil 44. 2000-2009 Yılları Arasında 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programına Başvuran Firma Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

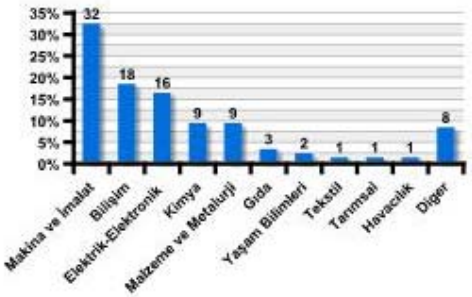

Şekil 45. 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Proje Başvurularının Teknoloji Alanlarına Göre Dağılımı

1503 – Proje Pazarları Destekleme (TÜBİTAK-1503) Programı

TÜBİTAK - 1503 Proje Pazarları Destekleme Programı ile üniversite, araştırma kurumları ve sanayi kuruluşları arasında ortak Ar-GE projelerinin oluşturulmasına yönelik ulusal teknolojik işbirliği platformları desteklenmektedir.

Bu tür teknolojik işbirliklerinde temel ilke; somut Ar-Ge düşünce ya da proje önerilerine sahip olup, bunları gerçekleştirmek için kendi yetenekleri dışında başka uzmanlık alanlarından katkıya gereksinim duyan, proje öneri veya sonuçlarına ilişkin talep varlığını araştıran ya da arz edilen proje işbirliği önerilerine teknolojik veya finansal katkıda bulunmak isteyen üniversite, araştırma ve sanayi kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımları ile projelerini birbirlerine tanıtmaları yoluyla işbirliği olanaklarına ortam oluşturulmasıdır.

Programa 2008 yılında, Erciyes Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Eskişehir Sanayi Odası ve Uludağ İhracatçı Birlikleri olmak üzere 5 adet proje pazarı başvurusu yapılmış ve başvurular desteklenmiştir.

30 Kasım 2009 itibariyle ise, Erciyes Üniversitesi, Ostim Organize Sanayi Bölgesi, Mersin Üniversitesi ve Ege Üniversitesi Bilim-Teknloji Uygulama Araştırma Merkezi 'nden 4 adet proje pazarı başvurusu desteklenmiştir.

1507 – KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek (TÜBİTAK-1507) Programı

Ülkemizdeki tüm işletmelerin %98'ini oluşturan KOBİ'lerin araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile verimliliklerini artırmaları ve katma değeri daha yüksek ürün ve hizmetlere yönelmelerini teşvik etmek amacıyla 16 Mart 2007 tarihinde 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek *(TÜBİTAK-1507)* Programı başlatılmıştır. Program kapsamında sağlanacak desteklerle KOBİ'lerin, daha rekabetçi olma yönünde, kurumsal araştırma teknoloji geliştirme kültürüne sahip olmaları, ulusal ve uluslararası destek programlarında daha etkin yer almaları hedeflenmektedir.

Bu program ile yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında KOBİ'ler tarafından yürütülen 400.000 TL bütçe ve 18 ay süre ile sınırlı ilk iki projeye TÜBİTAK tarafından %75 oranında hibe şeklinde mali destek sağlanmaktadır. Bu programda değerlendirme ve karar süreci ortalama 90 gün içinde sonlandırılmaktadır. Programa ilişkin veriler Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41. TÜBİTAK 1507 – KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı Başvuru Sayıları

	2007	2008	2009 Kasım	2009*	Toplam**
Proje başvuru sayısı	578	1192	948	1090	2718
Karar verilen proje sayısı	225	1100	1102	1200	2427
Destek kararı verilen	162	641	553	615	1356
Desteklenmeyen	63	459	549	585	1071
Sonuçlanan Proje Sayısı	-	72	379		451
Firma sayısı	536	1097	881	990	
Yeni Firma Sayısı		945	675	750	1620
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)	-	17,58	73,68	85	91,26

* 2008-2012 Stratejik Planında öngörülen hedef

** 30.11.2009 itibariyle Birikimli Toplam

30 Kasım 2009 tarihi itibariyle, bu program kapsamında 881 KOBİ ölçeğindeki firma, 948 proje başvurusu gerçekleştirmiştir. Yine 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle program kapsamında 807 adet proje desteklenmekte olup, 287 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Programa ilişkin yapılan tanıtım etkinlikleri ile proje başvuru sayısında öngörülenin üzerinde başvuru alınması sağlanmıştır.

TÜBİTAK - 1509 – Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme (TÜBİTAK-1509) Programı

Firmalarımızın ve özel sektör kuruluşlarımızın, uluslararası ortak araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik projelerinde etkin biçimde yer alması, dünyadaki teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve yeni dış pazarlara açılmaları için büyük önem taşımaktadır. Uluslararası ortak destek programlarında (EUREKA, EUROSTARS, Avrupa Birliği Çerçeve Programları altında ortak proje çağrılarına çıkan programlar ve benzeri uluslararası program ve projeler, çeşitli ülkelerle yapılan ikili işbirliği anlaşmaları) yer alan, sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın Türkiye'de yerleşik katma değer yaratan kuruluşların nitelikli araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik projelerine TÜBİTAK tarafından %75'e varan oranlarda hibe şeklinde destek sağlanması için 8 Temmuz 2007 tarihinde Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı başlatılmıştır. Daha önce 1501 destek programına kabul edilerek desteklenen sanayi katılımlı uluslararası ortaklı projeler bu tarihten itibaren bu programca kabul edilmektedir.

8 Temmuz 2007 tarihinden itibaren 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı'na 2007 yılı içerisinde 12 adet proje başvurusu yapılmış, 2 projenin desteklenmesi uygun bulunmuş, 2008 yılında 35 adet proje başvurusu yapılmış, 17 projenin desteklenmesi uygun bulunmuştur.

30 Kasım 2009 tarihi itibariyle program kapsamında, 41 proje desteklenmekte ve 16 projenin değerlendirme süreci devam etmektedir.

Destek programı kapsamında desteklenen projelere, 2008 yılında 0,22 Milyon TL., 2009 yılında, Kasım 2009 itibariyle 2,61 Milyon TL ödeme yapılmıştır.

Destek Programları Kapsamında Üniversite – Sanayi İşbirliği Faaliyetleri

Teknoloji ve Yenilik Destek Programları kapsamında proje önerilerinin değerlendirilmesi ve desteklenen projelerin dönemsel faaliyetlerinin izlenmesi için üniversite ve araştırma kurumlarında görevli bilim insanlarıyla işbirliği yapılmaktadır. 2008 yılı içerisinde 1.767, 30 Kasım 2009 itibariyle ise, 1.788 bilim insanı destek programlarının değerlendirme ve izleme süreçlerinde görevlendirilmiştir. Tablo 38'de hakem ve izleyici sayıları yıllar itibariyle verilmiştir. Tablo'da, bir kişinin birden fazla görev almış olması nedeniyle, rakamlar yukarıda belirtilenlerden daha fazladır. Destek programları kapsamında bugüne kadar, 105 üniversiteden 3.172 farklı bilim insanı değerlendirme ve izleme süreçlerinde görev almıştır. Ayrıca, Türkiye'nin farklı yerlerindeki bilim insanlarının kuruluşları yerinde değerlendirmek üzere ziyaret etmesi bilginin yayılmasına ve uzun vadede üniversite ve sanayi arasında kalıcı bağların oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Değerlendirme ve izleme süreçlerinde görev alan bilim insanlarının üniversitelere göre dağılımı Şekil 46'da verilmektedir.

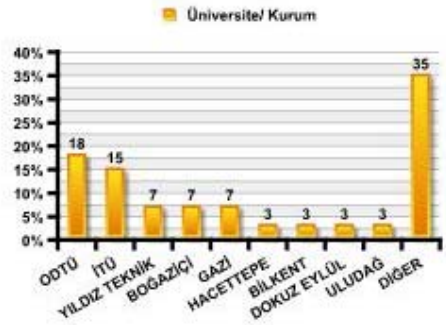

Şekil 46. 1995-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları Kapsamında Projelerin Değerlendirme ve İzleme Süreçlerinde Görev Alan 3000'in Üzerindeki Hakemlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Destek programlarına başvuran proje önerilerinin değerlendirmesinde yer alacak hakem heyetlerinin tespiti bağımsız akademisyenlerden oluşan üst kurullar tarafından gerçekleştirilmektedir. TÜBİTAK'ın bu aşamada katkısı, sürecin yürütülmesi için gereken ortamın sağlanması ile sınırlıdır.

Bilimsel değerlendirme yapan hakemler, izleyiciler, geçici paneller ve kurullar, kurumsal temsil esasına göre değil, bireysel uzmanlık ve liyakat esasına göre seçilmekte ve bireysel değerlendirmelerini, ait oldukları kurumların görüşü olarak değil, bireysel bağımsız görüşleri olarak ifade etmek zorundadır. TÜBİTAK ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi) ülkemizdeki tüm araştırmacıların, üniversite, kamu veya özel sektörde istihdam edilmelerine bakılmaksızın, kendilerini kayıt ettirmelerine açıktır. Böylece, özel sektörden de görevlendirme yapılabilmektedir. Ancak, proje başvurularının ticari faaliyet ve gizlilik konusu olması nedeniyle tedbirli davranılması gerekmektedir. Firmalar sundukları projelerin değerlendirilmesinde görev alan hakemlere gerekçeli itirazlarını yapabilmektedir.

Tanıtım ve Bilgilendirme Etkinlikleri

Sanayimizin temel yapı taşlarını oluşturan KOBİ'lerimize yönelik Kamu kurumlarımızın destek ve hizmetlerinin tanıtımını yaygın biçimde yapmak ve etkinliğini artırmak amacıyla 2007 yılı içerisinde TOBB, TÜBİTAK, Türkiye Halk Bankası, KOSGEB ve Türk Patent Enstitüsü ile işbirliği halinde sanayi potansiyeli yüksek 19 ilde KOBİ Bilgi ve Eğitim Fuarları düzenlenmiştir. 2008 yılında, Gaziantep, Kütahya, Mersin, Adana, Edirne, İstanbul, Erzurum, Kocaeli-Gebze, Aydın, Konya, Niğde, Uşak, Ankara, Kayseri, İzmir, Bursa ve Çorum illerinde Teknokent, Sanayi Odaları ve Organize Sanayi Bölgelerinde düzenlenen tanıtım etkinliklerine katılınılarak Teknoloji ve Yenilik Destek Programları hakkında tanıtım sunumları yapılmış, gerekli bilgilendirmeler ve eğitimler verilmiştir. Ayrıca, Bursa, İzmir, İstanbul ve Ankara'da YMM odalarına yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, Marmara Bölgesinden TÜBİTAK TEYDEB Destek Programlarında hakemlik ve izleyicilik yapan öğretim üyelerine yönelik hakemlik eğitimi verilmiş ve Ankara'da TÜBİTAK-TEYDEB Teknoloji Grupları Yürütme Komite üyelerine yönelik olarak bir çalıştay düzenlenmiştir.

01.01.2009 - 30.11.2009 aralığında Otomotiv ,Tekstil, Savunma Teknolojileri, İş Makinaları gibi sektörlerin vizyon ve stratejilerinin belirlendiği, işbirliklerinin düşünüldüğü 5 adet ortak çalışma toplantı ve platformlarına katılım sağlanmıştır. TÜBİTAK tarafından 10 Mart 2009 İzmir'de Ege Bölgesine yönelik olarak "Ege Bölgesi TÜBİTAK Ar-Ge Günü" ve 6 Mayıs 2009 tarihinde de Ankara Sanayi Odası'nda "İç Anadolu Bölgesindeki Bilim, Teknoloji ve Yenilik Alanındaki Gelişmeler" gerçekleştirilmiş ve destek programlarının tanıtımı da yapılmıştır. Bursa, Samsun ve Kastamonu' da üniversite-sanayi işbirliği imkanları konusunu içeren tanıtım ve bilgilendirme etkinliklerine katılım sağlanmıştır. Ayrıca, Eskişehir Sanayi Odası'nın düzenlediği "ESİNKAP AR-GE PROJE PAZARI'08" etkinliği 06-07 Ocak 2009 tarihinde, Erciyes Üniversitesi'nin düzenlediği "Proje Park09" etkinliği 07-08 Mayıs 2009 tarihinde ve OSTİM Organize Sanayi Müdürlüğü'nün düzenlendiği "Enerji Verimliliği Uygulamaları ve Enerji Verimliliğinde Yeni İş Fırsatları Projeleri" etkinliği 05-06 Haziran 2009 tarihinde, Mersin Üniversitesi'nin düzenlediği Bölgesel Ar-Ge Proje Pazarı 02 Ekim 2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Destek programlarının Uygulama Esaslarında yapılan değişiklikler, Proje Önerisi Hazırlanması ve Değerlendirme Süreçleri, Ar-Ge Yardımı İstek Formlarının hazırlanması ve YMM Raporlarının kılavuzuna göre düzenlenmesine yönelik bilgilendirme etkinliği, 27-28 Mayıs 2009 TÜBİTAK-Feza Gürsey Salonunda yapılmıştır. Üniversitelerimize yönelik başlatılan TÜBİTAK'ın ve TÜBİTAK Destek Programları'nın tanıtımı kapsamında, 23 Haziran 2009 tarihinde Malatya İnönü Üniversitesi'nde, 24 Haziran 2009 tarihinde de Kayseri Erciyes Üniversitesi'nde "TÜBİTAK Bilgi Günü" adı altında gerçekleştirilen etkinliklerde TÜBİTAK-TEYDEB destek programları tanıtılmıştır. 2009 yılı Haziran sonunda, Bodrum'da yat üretimi iş kümesi için yol haritasının belirlenmesi ve kümenin oluşturulması için yapılan toplantıda, TÜBİTAK'ın özel sektöre yönelik destekleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca, Karabük Sanayi Odası, ABİGEM ve 17 Temmuz'da Ankara Bilkent Üniversitesinde, Özel sektöre yönelik Ar-Ge ve yenilik destek programlarının Üniversite sanayi işbirliğine etkileri konulu tanıtım toplantısı gerçekleştirilmiş ve 16 ve 17 Ekim tarihinde Kayseri MMO tarafından düzenlenen Yeni ve Yenilenebilir Enerjiler Sempozyumuna Başkanlığımız tarafından yürütülen programların tanıtımı kapsamında sunum yapılmıştır.

Mevzuat Değişiklikleri

Destek Programları kapsamında desteklenen projelerin sonuçları değerlendirilerek, firmaların yaşadığı sorunları asgari düzeye indirebilmek ve programdan amaçlanan teknolojik-ekonomik etkileri artırmak amacıyla program mevzuatında iyileştirmeler gerçekleştirilmektedir.

2008 yılında, 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programları'nın uygulanmasında yaşanan problemlerin aşılmasına yönelik olarak mevzuat iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı' na ait mevzuat iyileştirmesi, 2009 Şubat ayı başında tamamlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programları'nın mevzuat çalışmaları Mart 2009'da tamamlanarak, 1 Nisan 2009 tarinde yürürlüğe girmiştir.

1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Mevzuatlarında yapılan belli başlı değişiklikler :

- Süreç yeniliği veya süreç geliştirme konularında desteklenmesi uygun bulunan Ar-Ge nitelikli projelerde destek kapsamına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

- Elektronik imza uygulaması, online sayısal ortamda bilgi transferi uygulamalarına ilişkin düzenleme yapılmıştır.
- Proje başlama tarihi, başvuru tarihinden itibaren doksan günden önce olmamak kaydıyla, herhangi bir ayın birinci günü olarak belirleneceği hususunda düzenleme yapılmıştır.
- Transfer ödemesi (ön ödeme) uygulamasında, proje toplam tahmini bütçesi, 1.000.000.-TL ve bu tutarın altında bütçesi olan projelere talep edilebilecektir. Ön ödeme proje bütçesinin %20 si oranında uygulanacak olup, teminat mektupları süresiz olarak düzenlenecektir. Mahsuplaşma ilk dönem ve takip eden dönemde yapılacaktır.
- Proje yürütücüsünün kuruluş personeli olması zorunluluğu getirilmiştir.
- Proje başlangıç tarihi itibariyle, proje çıktılarının bir kamu kurum veya kuruluşuna bedeli karşılığında taahhüt edilmiş olması halinde proje önerisi değerlendirmeye alınmaz.
- Desteklenen projede geliştirilmesi hedeflenen çıktıların tamamının veya bir kısmının kamu kurum veya kuruluşuna bedeli karşılığında taahhüt edilmesi halinde, destek süreci sonlandırılır. İhale kararının onaylandığı veya ihalesiz alımlarda siparişin/işe başlama talimatının verildiği tarih arasındaki faaliyetler destek kapsamında değerlendirilir.

1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esasları'nda yapılan değişikliklere ilişkin bilgilere http://www.tubitak.gov.tr/teydeb adresinden ulaşılabilinmektedir.

Proje Desteklerine İlişkin Süreçlerin İyileştirilmesi

TÜBİTAK-TEYDEB Stratejik Planı kapsamında oluşturulan eylemlerin, 2009 Devlet Planlama Teşkilatı Program Tedbirlerinde yer alan "Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi" tedbirine uygun olarak yapılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda destek programlarına yapılan proje başvurularının çevrimiçi (online) olarak alınmasına yönelik çalışmalara Eylül 2007'de başlanmış olup, TÜBİTAK-DTM işbirliğinde yürütülen 1501–Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı'na proje başvuruları Şubat 2008'den itibaren çevrimiçi olarak alınmaya başlanmıştır. 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programlarına tüm proje başvuruları çevrimiçi (online) olarak yapılmakta olup, firmalar, daha önce desteklenenler de dahil olmak üzere tüm projeleri hakkında bilgilere web üzerinden ulaşabilmektedir.

Proje önerilerinin başvuru, değerlendirme ve karar alma süreçlerine ait iş akışlarının, e-TEYDEB Proje Değerlendirme ve İzleme Sistemi (PRODİS) üzerinden bilişim altyapısı içerisinde yapılabilmesine yönelik çalışmaların büyük bir bölümü 2008 yılı içerisinde tamamlanmış olup, değerlendirme yapan hakemler de sistem üzerinden, geçmişte değerlendirdikleri de dahil olmak üzere görev aldıkları tüm projeler hakkında gereken bilgilere web üzerinden erişerek değerlendirme raporlarını web üzerinden yapmaktadır. Ayrıca, karar aşamasında, Teknoloji Grupları Komite üyeleri değerlendirecekleri projelere web üzerinden erişerek, toplantı öncesinde önerilen projeleri ve proje sahibi firmaların desteklenen benzer diğer projelerini inceleyebilmektedir. Projelerin değerlendirilip, destek kararının alındığı toplantılar PRODİS üzerindeki bilgiler kullanılarak yapılmakta, kararlar sisteme anında işlenmekte ve toplantı tutanağı otomatik oluşturulabilmektedir.

2009 yılı içinde ise, desteklenen projelerin izleme süreçlerinin elektronik ortama taşınması çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda, 01 Ağustos 2009 tarihinden itibaren desteklenen projelerin dönemsel Ar-Ge Yardımı İstek Raporu ve Proje Sonuç Raporu' nun online alınabilmesi, firmalar tarafından proje durum takibinin yapılabilmesi ve İzleyici raporlarının online alınabilmesi sağlanmıştır. İzleme süreçlerindeki tüm süreçlerin elektronik ortama taşınması çalışmalarına ise devam edilmektedir. Ayrıca, 2009 yılı Ağustos ayında, desteklenen projelerin elektronik ortama aktarılan tüm izleme sürecinde elektronik imza uygulamasına geçilmesi çalışmalarına da başlanılmış olup, bu çalışmanın tamamlanmasıyla, basılı dokümanın asgari seviyeye indirilmesi planlanmaktadır.

e-TEYDEB Projesi kazanımları ;

- TEYDEB süreçlerinin aynı elektronik ortamda konsolide edilerek işlem sürelerinde kısalma, kullanım kolaylığı ve elektronik/fiziksel güvenlik artışı sağlanması

- Süreç paydaşlarının (yönetim, süreç sahipleri, firmalar, hakem ve izleyiciler gibi) daha kapsamlı ve güncel bilgiye daha hızlı erişimlerinin sağlanması
- Paydaşlar arasında gönderilip alınan basılı belgelerin azalması (sadece başvuru aşamasında 8 posta işlemi kaldırılmıştır)
- TÜBİTAK'ın algılanan görüntüsünde pozitif etki yaratması
- İşlemler sırasında yaratılan verinin doğrudan TÜBİTAK bilgi yönetim sistemine aktarılması ile iş gücü ve zaman tasarrufu sağlaması
- Yakın gelecekte olası proje başvuru sayısının öngörülebilmesi
- Saklanması gereken basılı belgelerin azalması ve e-arşiv kullanımının yaygınlaştırılması.

2010 yılı için planlanan çalışmalar sonucunda e-imza uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması, etki analizi çalışmalarında kullanılacak detaylı verilerin toplanması ve tüm ara süreçlerin elektronik ortama taşınması işlerinin tamamlanması hedeflenmektedir.

5.2. Sanayi Tezleri (San-Tez) Programı[3]

Ülkemizdeki Ar-Ge alt yapısının önemli bir bölümü üniversiteler ve kamu araştırma kurumlarında bulunmaktadır. Özel sektör tarafından kurulan ve faaliyet gösteren Ar-Ge birimi sayısı, bilim ve teknoloji alanında yetkin ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça düşüktür. Ayrıca, başta AB ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkelerden farklı olarak Türkiye'de özel araştırma kurumları bulunmamaktadır. Üniversite-sanayi-kamu işbirliği ile mevcut alt yapının verimli kullanımı yeterli düzeyde ve yaygın şekilde gerçekleştirilememektedir. Mevcut faaliyetlerin önemli bir bölümü az sayıdaki büyük ölçekli işletmelerle sınırlı olup, Ar-Ge için büyük önem taşıyan KOBİ'lerin mevcut Ar-Ge alt yapısından faydalanması ise istenilen düzeyin altındadır.

Tüm dünyada yaşanan gelişmelere ve uygulamalara paralel olarak ülkemizde de üniversite-sanayi işbirliğinin güçlendirilmesi, sanayide teknoloji ve Ar-Ge kültürünün yaygınlaştırılması ve buna bağlı olarak teknoloji tabanlı ürün ve üretim yöntemleri geliştirip pazarlama politikasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın öncü bir rol oynaması çok büyük önem arz etmektedir.

Sanayicilerimizin Ar-Ge'ye dayalı ihtiyaçların karşılanması ve toplumsal düzeyde Ar-Ge talebi oluşturmak için ihtiyaçlara bağlı araştırma programları oluşturulması ve sanayicinin Ar-Ge ve teknolojiye dayalı ihtiyaçlarını üniversitelerle işbirliği içerisinde çözüme ulaştırılması da önemli bir gerekliliktir.

Bu düşünce ile 5 Temmuz 2007 tarih ve 26573 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "*Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik"* kapsamında yürütülen *Sanayi Tezleri (SAN-TEZ) Programı,* sanayimizin önemli bir kısmını oluşturan KOBİ'lerimizin Ar-Ge ve teknoloji kültürü kazanmaları ve sorunlarını üniversitede üretilen bilgi birikimini kullanarak, üniversitelerimizle işbirliği içinde çözme alışkanlığı kazanmalarını sağlayacağı gibi, üniversitelerde ticarileşebilir ürüne yönelik çalışma yürüten akademisyenlerin de bu çalışmalarını katma değere dönüştürmelerine olanak sağlayacak bir destek mekanizmasıdır.

Programın Amacı

SAN-TEZ Programı'nın amacı, üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılması ve üniversitelerimizde yapılan bilimsel çalışmaların ticarileştirilerek ülkemize katma değer yaratacak, uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak yeni ürün ve/veya üretim yöntemi geliştirilmesi, mevcut üründe ve/veya üretim yönteminde yenilik yapılması amacıyla sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenecek yüksek lisans ve/veya doktora tez çalışmalarının desteklenmesidir.

Programın Hedefleri

1. Üniversite-sanayi-kamu işbirliğini kurumsallaştırmak,
2. Katma değeri yüksek, teknoloji tabanlı ürün ve üretim yöntemleri geliştirilmesi desteklenerek ülkemizin dünya pazarında rekabet gücünün yükseltilmesini sağlamak,

[3] Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 7 Aralık 2009 tarihli yazısı

3. KOBİ'lerin teknoloji ve Ar-Ge kültürü edinmelerini sağlamak,
4. Ülke sanayisinin büyük çoğunluğunu oluşturan ve halen geleneksel üretim yöntemi ile çalışmaya devam eden ve bu nedenle ülkede yaratılan katma değerin sadece %26'sını üreten KOBİ'lerimizi teknolojik ürün ve üretim yöntemlerini kullanmaya cesaretlendirilmek,
5. İşletmelerin kendi öz varlıklarıyla gerçekleştiremeyecekleri Ar-Ge ve yenilikçiliğe yönelik çalışmalarını hem üniversite hem de devlet desteği ile gerçekleştirmelerini sağlamak,
6. Akademik çalışmaların katma değer yaratacak ürün veya üretim yöntemi olarak uygulanmasını, akademik bilginin ticarileşmesini, akademisyenler ve üniversite mezunu gençler arasında şirketleşme kültürünü yaygınlaştırarak yenilikçi yeni şirketler doğmasını sağlamak,
7. Üniversitelerde doktora veya yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin tez konularının KOBİ'ler tarafından talep edilen, imalat sanayine yönelik yeni teknolojilere dayalı ürün, üretim yöntemi ve Ar-Ge tabanlı ihtiyaçlara yönelik olarak belirlenmesini sağlamak,
8. Program kapsamında daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisinin desteklenerek nitelikli eleman sayısının artırılmasına yardımcı olmak,
9. San-Tez Projelerinde çalışan tez öğrencilerinin ileride bu firmalarda Ar-Ge personeli olarak istihdam edilmesinin önünü açmaktır.

SAN-TEZ Projeleri ile ilgili Sağlanan Gelişmeler

Yılda iki defa proje başvuruları kabul edilmektedir. Başvurular her yıl en son 1. dönem 15 Mart, 2. Dönem ise 15 Ağustos tarihinde kabul edilmektedir. Başvuru dönemini takip eden ay içerisinde projeler konusunda uzman akademisyenlerden oluşturulan en fazla 5 kişilik bir komisyon tarafından incelenmekte, ayrıca başvuru sahibi proje yöneticisi ve proje ortağı işletme de değerlendirmeye davet edilerek en objektif kriterlere göre değerlendirme yapılması sağlanmaktadır.

Bu çerçevede yapılan değerlendirmeler sonucunda 2006-2009 yılı arasında toplam 519 başvuru yapılmış ve bunlardan 206'sı desteklenmeye değer bulunmuştur. Desteklenmeye karar verilen projelerden 8 Aralık 2009 tarihi itibarı 159 tanesi ile sözleşme imzalanmış olup diğer projeler ile sözleşme öncesi süreçler devam etmektedir. Sözleşme imzalan projelerin dönemsel ödemelerinin % 75'i Bakanlık %25'i proje ortağı tarafından karşılanmaktadır.

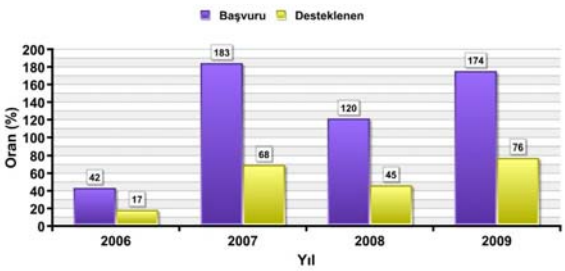

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 47. SAN-TEZ Proje Başvuru ve Desteklenen Proje Sayıları

San-Tez Programı ile ilgili Rakamsal değerler aşağıdaki gibidir.

Tablo 42. SAN-TEZ Programı İçin Ayrılan Ödenek ve Proje Bilgileri

	2006	2007	2008	2009	TOPLAM
Ödenek Miktarı(TL)	5.000.000	10.000.000	15.000.000	25.226.230	55.226.230
Proje Başvuru Sayısı	42	183	120	174	519
Desteklenmesine Karar Verilen Proje Sayısı	17	68	45	76	206
Destekleme Yüzdesi	**40,5**	**37,2**	**37,5**	**38**	**0,4**
Bakanlık Katkısı (TL)	0	5.832.624	10.286.636	14.007.345	30.126.604
Firma Katkısı (TL)	0	1.975.195	3.447.620	4.666.342	10.089.156,96
Bütçe toplamı	**0**	**7.807.819**	**13.734.256**	**18.673.686**	**40.215.761**
Bakanlık Ödemesi (TL)	0	6.220.914	9.890.770	10.734.312	26.845.996
Proje Ortağı Firma Ödemesi (TL)	0	1.945.195	3.447.620	4.666.342	10.059.157
Toplam Ödeme (TL)	**0**	**8.166.110**	**13.338.390**	**15.400.653**	**36.905.152**
Bakanlık Ödeme %'si		76%	74%	70%	73%
Firma Ödeme %'si		24%	26%	30%	27%

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 43. Sözleşme İmzalanan Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	Üniversite	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1
Adnan Menderes Üniversitesi	1	Karabük Üniversitesi	3
Akdeniz Üniversitesi	1	Karadeniz Teknik Üniversitesi	6
Anadolu Üniversitesi	4	Kırıkkale Üniversitesi	4
Ankara Üniversitesi	2	Kocaeli Üniversitesi	5
Bahçeşehir Üniversitesi	1	Koç Üniversitesi	1
Bilkent Üniversitesi	3	Mersin Üniversitesi	1
Boğaziçi Üniversitesi	1	Niğde Üniversitesi	1
Çukurova Üniversitesi	6	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	9	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	14
Ege Üniversitesi	7	Osmangazi Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	5	Sabancı Üniversitesi	8
Gazi Üniversitesi	6	Sakarya Üniversitesi	2
Gaziantep Üniversitesi	4	Selçuk Üniversitesi	7
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	Süleyman Demirel Üniversitesi	3
Gebze Yüksek Teknoloji Ent.	2	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	4
Gülhane Askeri Tıp Akademisi	2	Uludağ Üniversitesi	3
Hacettepe Üniversitesi	12	Yeditepe Üniversitesi	7
İstanbul Teknik Üniversitesi	7	Yıldız Teknik Üniversitesi	5
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	5	**TOPLAM**	**159**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 44. İl Bazında Sözleşme Yapılan ve Yürütülen SAN-TEZ Proje Sayısı

Projenin Yürütüldüğü İl	Proje Sayısı	Projenin Yürütüldüğü İl	Proje Sayısı	Projenin Yürütüldüğü İl	Proje Sayısı	Projenin Yürütüldüğü İl	Proje Sayısı
Adana	6	Bursa	3	İzmit	2	Konya	7
Adapazarı	1	Eskişehir	6	Kahramanmaraş	1	Mersin	1
Ankara	45	Gaziantep	4	Karabük	3	Niğde	1
Antalya	1	Isparta	3	Kayseri	5	Sakarya	1
Aydın	1	İstanbul	30	Kırıkkale	4	Tokat	1
Bolu	1	İzmir	21	Kocaeli	5	Trabzon	6
						TOPLAM	**159**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 45. Sektör Bazında Yürütülen Projelerin Dağılımı

Sektörü	Proje Sayısı	Sektörü	Proje Sayısı
Ayakkabıcılık	1	Makine	9
Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri	7	Makine Imalatı	10
Dayanıklı Tüketim Malları	10	Medikal	22
Demir ve Demir Dışı Metaller	1	Metal Kaplamacılık	2
Denizcilik	1	Otomotiv Sanayi	5
Dökümcülük	4	Otomotiv Yan Sanayi	2
Elektrik-Elektronik	16	Petrokimya ve Lastik Plastik	6
Elektronik	1	Savunma Sanayi	7
Enerji	5	Seramik-Refrakter	3
Gıda	10	Tarım	7
İklimlendirme	2	Teknoloji ve Teknoparklar	1
İlaç kozmetik	1	Tekstil	11
İnşaat	7	Yazılım	2
Kimya	3	Yenilenebilir Enerji	2
Makina ve Techizat İmalatı	1	**TOPLAM**	**159**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Tablo 46. Teknoloji Alanına Göre Sözleşme Yapılan SAN-TEZ Proje Dağılımı

Teknoloji Alanı	Sayı	Teknoloji Alanı	Sayı	Teknoloji Alanı	Sayı
Aydınlatma	1	Genetik	1	Malzeme Teknolojisi	1
Beslenme Ve Gıda Teknolojisi	4	Güneş Hücreleri	1	Malzeme-İnşaat Teknolojileri	1
Biyo/Agroteknoloji-Beslenme Ve Gıda	4	İlaç Üretim Teknolojileri	2	Malzeme-Kimya Teknolojisi	1
Biyo/Agroteknoloji-Su Ürünleri	1	İnşaat Teknolojileri	1	Malzeme-Malzeme Teknolojisi	2
Biyo/Agroteknoloji-Tarım	2	İnşaat Teknolojisi	3	Malzeme-Metal Ve Yarı Metal Ürünler	3
Biyokimyasal Teknolojiler	1	Kablosuz İletişim Teknolojileri	1	Metal Ve Yarı Metal Ürünler	1
Biyoteknoloji	6	Kimya / Tekstil Teknolojisi	2	Metalürji	1
Demiryolu Teknolojisi	1	Kimya Teknolojisi Ve Mühendislik	1	Motor Taşıt Teknolojisi	1
Elektrik Makineleri	1	Kimya-Analitik Kimya	2	Nanoteknoloji	6
Elektrik Makineleri, Otomotiv Elektriği	1	Kimya-Malzeme Teknolojisi	3	Polimer Kimyası	2
Elektromekanik	2	Kimya-Polimer Kimyası	1	Polimer Teknolojileri	3
Elektrik/Endüstriyel Teknoloji	1	Laser Teknolojileri	1	Seramik	3
Elektrik-Elekromekanik	1	Makina-Bilgisayar Teknolojisi	1	Tarım	6
Elektromekanik-Elektrik-Elektronik	3	Makina-Endüstriyel Teknoloji	5	Tekstil Teknolojisi	4
Elektronik	6	Makina-Enerji	1	Tıp Teknolojisi	13
Elektronik Teknolojisi	3	Makine	1	Ticari Ev Tipi Soğutma Sistemleri	1
Eletromekanik Elektrik-Tıp Teknolojisi	2	Makine/Motor Taşıt Teknolojisi	1	Uydu Anten Teknolojisi	1
Endüstriyel Teknoloji	11	Makine-Endüstriyel Teknoloji	1	Yakıt Pilleri	1
Enerji	4	Malzeme	1	Yazılım	16
Enformasyon– Bilgisayar Teknolojisi	2	Malzeme Teknolojileri	5	**TOPLAM**	**159**

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

5593 Sayılı Kanunun yayımlanmasını ve Destekleme Yönetmeliğinin yenilenmesini müteakip 2007 yılının Eylül ayında dönem ödemeleri yapılarak desteklenmeye başlanan projelerden 22'si tamamlanmış ve projeler, proje ortağı firmaya rekabet gücü kazandıracak bir ürün veya üretim yöntemi ile sonuçlanmıştır.

5.3. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri[4]

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde;

- ✓ Ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretilmesi,
- ✓ Üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesi,
- ✓ Ürün kalitesinin veya standardının yükseltilmesi,
- ✓ Verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi,
- ✓ Teknolojik bilginin ticarileştirilmesi,
- ✓ Teknoloji yoğun yatırım ve girişimciliği desteklemesi,
- ✓ Araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratılması,
- ✓ Teknoloji transferine katkıda bulunulması,
- ✓ Yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik ve hukuki alt yapıyı sağlanması amaçlanmaktadır.

Mevcut Durum

2001 yılından itibaren uygulamaya konulan ve sanayicimizi, araştırmacılarımız ve üniversitelerimiz ile buluşturarak teknoloji yoğun üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmelerini sağlayacak bu Kanun kapsamında;

8 Aralık 2009 itibariyle 37 tane Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulmuştur. Bu bölgelerden 21 tanesi faaliyete geçmiştir.

Ekim 2009 tarihi itibariyle 37 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Ankara 6 adet, İstanbul 5 adet, Kocaeli 3 adet, İzmir, Konya, Antalya, Kayseri, Trabzon, Adana, Erzurum, Mersin, Isparta, Gaziantep, Eskişehir, Bursa, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Tokat, Sakarya, Bolu, Kütahya, Samsun ve Malatya illeri) kurulmuştur.

Tablo 47. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Listesi

Sayı	Bölge Adı	Üniversite/İl	Kuruluş Yılı
1	ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ODTÜ/Ankara	2001
2	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoparkı	Gebze	2001
3	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Yüksek Tek.Ens./İzmir	202
4	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bilkent/ Ankara	2002
5	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sabancı Ve Kocaeli Ü. / Kocaeli	2002
6	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İTÜ/İstanbul	2003
7	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hacettepe Ü. / Ankara	2003
8	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yıldız Teknik Ü. / İstanbul	2003
9	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Anadolu Ü. / Eskişehir	2003
10	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocaeli Ü. / Kocaeli	2003
11	İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme	İstanbul Ü./ İstanbul	2003

[4] Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 7 Aralık 2009 tarihli yazısı

Tablo 47. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Listesi (Devamı)

Sayı	Bölge Adı	Üniversite/İl	Kuruluş Yılı
12	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Selçuk Ü./ Konya	2003
13	Batı Akdeniz Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Akdeniz Ü./ Antalya	2004
14	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Erciyes Ü./ Kayseri	2004
15	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	KTÜ / Trabzon	2004
16	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Çukurova Ü./ Adana	2004
17	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Atatürk Ü./ Erzurum	2005
18	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mersin Ü. / Mersin	2005
19	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Süleyman Demirel Ü./ Isparta	2005
20	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Uludağ Ü. / Bursa	2005
21	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziantep Ü. / Gaziantep	2006
22	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Ü./ Ankara	2006
23	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Pamukkale Ü./ Denizli	2007
24	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Fırat Ü. / Elazığ	2007
25	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Cumhuriyet Ü./ Sivas	2007
26	Trakya Üniversitesi Edirne Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Trakya Ü./ Edirne	2007
27	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gazi Ü./ Ankara	2007
28	Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dicle Ü./ Diyarbakır	2007
29	ASO Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	TOBB Eknomi ve Teknoloji Mühendisliği / Ankara	2008
30	Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziosmanpaşa Ü. / Tokat	2008
31	Sakarya Üniversitesi Teknolji Geliştirme Bölgesi	Sakarya Ü. / Sakarya	2008
32	Bolu Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzzet Baysal Ü./ Bolu	2009
33	Kütahya Dumlupınar Tasarım Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dumlupınar Ü./ Kütahya	2009
34	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Ü. İstanbul	2009
35	Samsun Teknoloji Geliştirme Bölgesi	19 Mayıs Ü./ Samsun	2009
36	Malatya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İnönü Ü./ Malatya	2009
37	İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Ticaret Ü./ İstanbul	2009

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

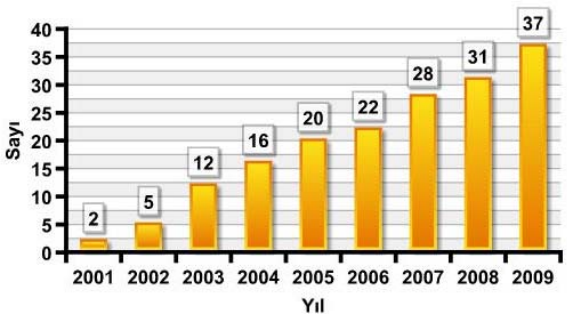

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 48. 2001-2009 Yılları Arasında Kurulmuş Olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Sayısı

Tablo 48. Faaliyette Bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Listesi

Sayı	Bölge Adı	Üniversite/İl	Kuruluş Yılı
1	ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ODTÜ/Ankara	2001
2	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoparkı	Gebze	2001
3	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Yüksek Tek.Ens./İzmir	2002
4	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bilkent/ Ankara	2002
5	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sabancı Ve Kocaeli Ü. / Kocaeli	2002
6	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İTÜ / İstanbul	2003
7	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hacettepe Ü. / Ankara	2003
8	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Anadolu Ü. / Eskişehir	2003
9	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocaeli Ü. / Kocaeli	2003
10	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Selçuk Ü. /Konya	2003
11	Batı Akdeniz Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Akdeniz Ü. / Antalya	2004
12	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Erciyes Ü. / Kayseri	2004
13	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	KTÜ / Trabzon	2004
14	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Çukurova Ü. / Adana	2004
15	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mersin Ü. / Mersin	2005
16	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Süleyman Demirel Ü. / Isparta	2005
17	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Uludağ Ü. / Bursa	2005
18	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziantep Ü. / Gaziantep	2006
19	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Fırat Ü. / Elazığ	2007
20	Trakya Üniversitesi Edirne Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Trakya Ü. / Edirne	2007
21	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gazi Ü. / Ankara	2007

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Faaliyet Gösteren Firma Sayısı

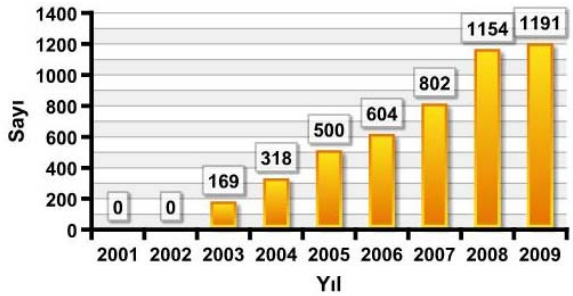

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 49. 2001-2009 Yılları Arasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yer alan Toplam Firma Sayısı

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren firma sayısı Ekim 2009 sonu itibariyle 1.191'e ulaşmıştır.

Sağlanan İstihdam

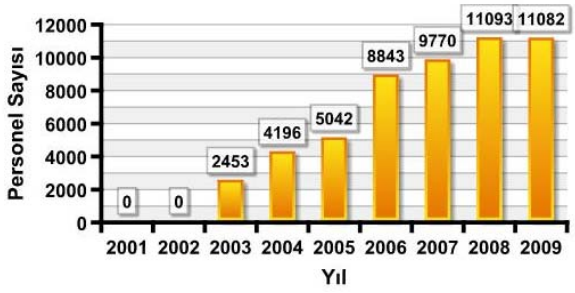

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 50. 2001-2009 Yılları Arasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde İstihdam Edilen Personel Sayısı

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, Ekim 2009 sonu itibariyle toplam 11.082 personele istihdam sağlanmıştır.

Yürütülen Projeler

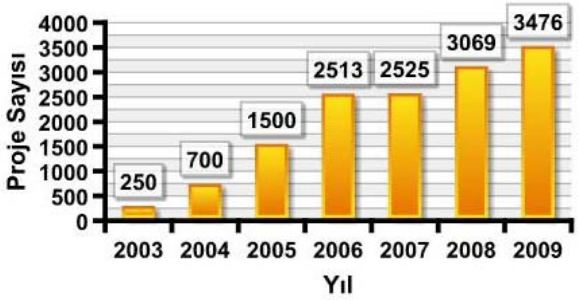

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 51. Yıllara Göre Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yürütülen Proje Sayısı

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ağırlıklı olarak sırasıyla; Yazılım, Bilişim, Elektronik, İleri Malzeme teknolojileri başta olmak üzere; Tasarım, Nanoteknoloji, Biyoteknoloji, Otomotiv, Tıp Teknolojileri ve Yenilenebilir Enerji konularında çalışan yenilikçi firmalar yer almakta olup, bölgelerde yürütülen toplam Ar-Ge proje sayısı Ekim 2009 sonu itibariyle 3.476adettir.

İhracat

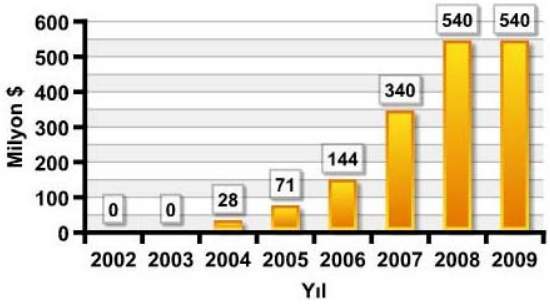

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 52. 2002-2009 Yılları Arasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinden Yapılan Toplam İhracat Dağılımı

Dünyadaki belirgin Teknopark örneklerinde firmaların üretime geçmeleri en az beş yıl sürmektedir. Ancak, ülkemizde faaliyete geçen teknoparklarda yer alan firmalar 3 yıldan daha kısa bir süre içinde teknoloji ihracatına başlamışlardır.

Faaliyete geçen Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde bulunan şirketlerin, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Japonya, İsrail, İngiltere ve Almanya gibi dünyanın en gelişmiş ülkelerine yapmış oldukları teknolojik ürün ihracatı 2009 yılı Ekim sonu itibariyle 540 milyon A.B.D. dolarına ulaşmıştır.

Yabancı Sermaye ve Yatırım Tutarı

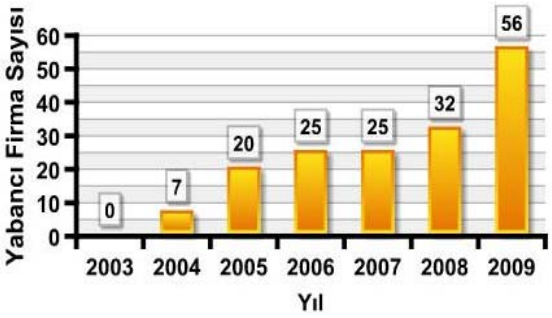

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 53. Yıllara göre TGB'lerde Yeralan Yabancı Firma Sayısı

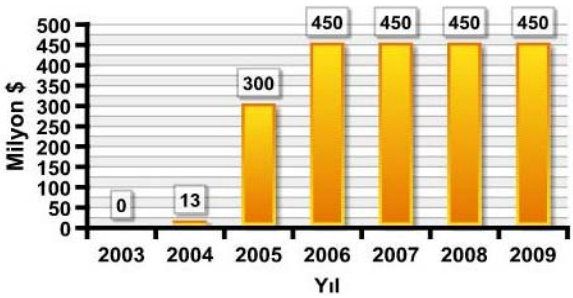

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 54. Yıllara Göre TGB'lerde Yeralan Yabancı Firmalara Ait Yatırım Tutarları

Yabancı sermaye açısından baktığımızda; Teknoloji Geliştirme Bölgesinde toplam 56 adet yabancı ortaklı firma yer almakta olup, bu firmaların bu bölgelerde yapmış oldukları yatırım tutarı Ekim 2009 sonu itibariyle 450 Milyon A.B.D. Dolarına ulaşmıştır.

Patent Durumu

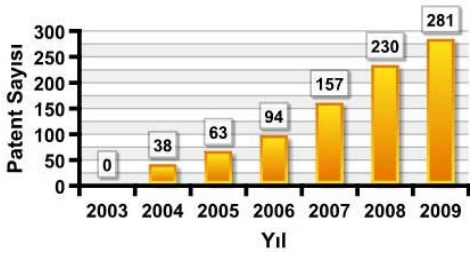

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Şekil 55. 2003 – 2009 Yılları Arasında TGB'lerden Alınan Patent Sayısı

Günümüz dünyasında bir ülkenin rekabet gücünü ve toplumsal refahını belirleyen en önemli etkenlerden biri de; o ülkede yapılan Bilim ve Teknoloji çalışmalarının ticari bir ürün veya üretim yöntemine dönüşerek patentle sonuçlanmasıdır. Firmalar tarafından bu güne kadar başvurusu yapılan/tasdik edilmiş patent sayısı 281 adettir.

Değerlendirme

4691 Sayılı Kanunu Yürürlüğe girdiği tarihten 30 Kasım 2009 tarihine kadar geçen sürede;

- Firma sayısı 1.191'e,
- İstihdam edilen personel sayısı 11.082'ye,
  (8.718 Ar-Ge, 2.364 Destek Personeli)
- Biten Proje Sayısı 5.661'e
- Üzerinde çalışılan proje sayısı 3.476'ya,
- İhracat 540 milyon A.B.D. Dolarına,
- Yabancı firma sayısı 56'ya, bu firmalarca yapılan yatırım tutarı 450 milyon A.B.D. Dolarına,
- Alınan patent sayısı 281'e

ulaşmıştır.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca;

- 2004 yılında 2.610.000 TL,
- 2005 yılında 3.466.400 TL,
- 2006 yılında 7.999.000 TL,

- 2007 yılında 9.900.000 TL,
- 2008 yılında 13.060.000 TL,
- 2009 yılında 10.772.626 TL,

olmak üzere toplam 47.808.026 TL ödenek kullandırılmıştır.

2009 yılında, 2.156.000 TL'si GAP Bölgesinde yer alan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde kullanılmak üzere toplam 15.000.000 TL ödenek tahsis edilmiştir.

2010 yılı başında altyapıları tamamlanan toplma 6 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi Faaliyete geçecektir.

Tablo 49. 2010 Yılı Başında Faaliyete Geçecek Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Sayı	Bölge Adı	Üniversite/İl	Kuruluş Yılı
1	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yıldız Teknik Ü. / İstanbul	2003
2	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Atatürk Ü. / Erzurum	2005
3	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Ü./ İstanbul	2009
4	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Pamukkale Ü. / Denizli	2007
5	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Ü. / Ankara	2006
6	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Cumhuriyet Ü. / Sivas	2007

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

5.4. Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu Ar-Ge Teknik Komitesi

"Türkiye'de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı" çerçevesinde oluşturulan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK), 11 Aralık 2001 tarihli Bakanlar Kurulu Prensip Kararı ile kabul edilmiştir. YOİKK, Türkiye'deki yatırımlarla ilgili düzenlemeleri rasyonel hale getirmek, yatırım ortamının rekabet gücünü artıracak gerekli düzenlemeleri tespit ederek politika önerileri geliştirmek ve işletme dönemi de dahil olmak üzere yatırımın her safhasında, ulusal ve uluslararası yatırımcıların karşılaştığı idari engellere çözüm üretmek amacını taşımaktadır. YOİKK çalışmalarını, yatırım ortamını doğrudan ilgilendiren şirket kuruluşu, istihdam, sektörel lisanslar, yatırım yeri, vergi ve teşvikler, dış ticaret ve gümrükler, fikri ve sınai mülkiyet hakları, doğrudan yabancı yatırım mevzuatı, yatırım promosyonu, KOBİ, kurumsal yönetim, Ar-Ge konularında görevli on iki teknik komite ile yürütmektedir. TÜBİTAK Başkanlığında yürütülen Ar-Ge Teknik Komitesi, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu'nun (YOİKK) 30 Ocak 2008 tarihli onikinci toplantısında alınan karar gereğince kurulmuştur.

TÜBİTAK'ın Başkanlığında Ar-Ge Teknik Komitesi, bu tarihten sonra yedi toplantı yapmıştır. 18-19 Mart 2008 tarihlerinde gerçekleştirilen YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi'nin ilk toplantısında, teknik komitenin misyonu "Ülkemizin uluslararası rekabet gücünü arttırmak ve yatırımları canlandırmak amacıyla; Ar-Ge yatırım ortamını ve faaliyetlerini iyileştirmek için öneriler geliştirmek, sunmak ve sonuçlarını izlemek", vizyonu ise "Ar-Ge faaliyetlerinin katma değeri yüksek üretime dönüştüğü ve yatırım için cazip bir ortam oluşturmuş Türkiye" olarak belirlenmiştir. YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi'nin ikinci toplantısı 26 Mart 2008 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Belirlenen vizyon ve misyon çerçevesinde Ar-Ge Teknik Komitesi Eylem Planı oluşturulmuştur. Oluşturulan Eylem Planında yer alan ana maddeler şu şekildedir:

1. Sanayi ve üniversite işbirliğinin geliştirilmesi.
2. Toplumda Ar-Ge bilincinin geliştirilmesi.
3. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi amacıyla yabancı araştırmacıların Türkiye'de istihdamının kolaylaştırılmasıyla ilgili sorunları tespit edilmesi.
4. Uluslararası Ar-Ge işbirliğinin geliştirilmesi.

YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi üçüncü toplantısını 23 Eylül 2008 tarihinde yapmıştır. Bu toplantıda Eylem Planına iki madde daha eklenmesine karar verilmiştir.

5. Ar-Ge yatırımlarının ülkeleri tercih etme nedenlerinin araştırılması
6. Türkiye'nin uluslararası yenilikçilik endekslerindeki konumunu iyileştirmek için toplanan verilerin iyileştirilmesi

29 Aralık 2008 tarihinde yapılan YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi dördüncü toplantısında eylem maddelerinin güncel durumu değerlendirilmiştir. 10 Ocak 2009 tarihinde düzenlenen beşinci toplantıda ise 2008 yılının Eylem Planı gözden geçirilmiş, 2009 yılı için izlenecek Eylem Planı tartışılmıştır. Aşağıda yer alan maddelerin uygulanmasının sürekli hale gelmesi nedeniyle bu maddelerin tamamlanmasına ve Eylem Planından çıkarılmasına karar verilmiştir.

2. Toplumda Ar-Ge bilincinin geliştirilmesi.
4. Uluslararası Ar-Ge işbirliğinin geliştirilmesi.

2009 yılı için oluşturulan yeni Eylem Planı ise şu şekildedir:

1. Döner sermaye uygulamalarının tıp fakülteleri dışındaki fakülteler için yeniden yapılandırılması.
2. Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak farklı mekanizmaların incelenmesi.
3. Üniversite sanayi işbirliği modelinin geliştirilmesine ilişkin bir süreç haritası oluşturulması.
4. Üniversitelerde geliştirilen teknolojinin sanayiye aktarılması için ofislerin kurulması.
5. Üniversite-Sanayi işbirliği geliştirme çalışmalarının ABİGEM'ler üzerinden de koordine edilmesini sağlayacak bir yol haritasının hazırlanması.
6. Ar-Ge yatırımlarının ülkeleri tercih etme nedenlerinin ülke mukayeseli bir şekilde incelenmesi.
7. Yabancı araştırmacıların Türkiye'de istihdamının kolaylaştırılması.
8. AB'nin çok ortaklı ve KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin incelenmesi.
9. Türkiye'nin uluslararası yenilikçilik endekslerindeki konumunu iyileştirmek için toplanan verilerin iyileştirilmesi.

13 Temmuz 2009 tarihinde düzenlenen YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi altıncı toplantısında eylem maddelerindeki güncel durum tartışılmıştır. Toplantıda altı nolu eylem maddesinin tamamlanması dolayısıyla kapatılmasına karar verilmiştir.

YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi yedinci toplantısı 4 Kasım 2009 tarihinde yapılmıştır. Toplantıda alınan karar gereğince sekiz nolu eylem maddesinin tamamlanması dolayısıyla kapatılmasına karar verilmiştir.

Eylem Planının son hali Tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50. Ar-Ge Teknik Komitesi 2009 Yılı Eylem Planı

Konu		Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Amaçlanan Sonuçlar	Koordinasyondan Sorumlu Kurum/Kuruluş	Konuyla İlgili Diğer Kurum/Kuruluşlar	Öngörülen Takvim
1	Döner sermaye uygulamalarının tıp fakülteleri dışındaki fakülteler için yeniden yapılandırılması.	Kanun (Maliye Bakanlığına sunulan Kanun Taslağının yasalaşmasının temini)	Öğretim üyelerinin içinde yer aldığı Ar-Ge projelerinin sayısının artırılması.	YÖK	Maliye Bakanlığı, TOBB	Aralık 2009
2	Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak farklı mekanizmaların incelenmesi.	Çalışma Raporu	Bu konudaki bilgi birikiminin artırılması.	TOBB	DTM, TÜSİAD, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK	Eylül 2009
3	Üniversite sanayi işbirliği modelinin geliştirilmesine ilişkin bir süreç haritası oluşturulması.	Süreç Haritası	Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak ve çözüm üretecek merkezlerin kurulması ile ilgili değerlendirme yöntemlerinin oluşturulması.	TOBB	DTM, TÜSİAD, KOSGEB, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK	Aralık 2009
4	Üniversitelerde geliştirilen teknolojinin sanayiye aktarılması için ofislerin kurulması.	Pilot uygulama	Yurtdışında da örnekleri olan teknoloji ofislerinin üniversitelerimizde kurulması ile geliştirilen yeni teknolojilerin mümkün olan en kısa sürede sanayiye aktarılmasının sağlanması.	YÖK	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TPE, TOBB	Kasım 2009*
5	Üniversite-Sanayi işbirliği geliştirme çalışmalarının ABİGEM'ler üzerinden de koordine edilmesini sağlayacak bir yol haritasının hazırlanması.	İŞBAP (Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Ağları ve Platformları Kurma Girişimi Projeleri) proje teklifinin hazırlanması	Modelin hayata geçirilmesi.	TOBB	DTM, TÜSİAD, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK, KOSGEB	Haziran 2009
6	Ar-Ge yatırımlarının ülkeleri tercih etme nedenlerinin ülke mukayeseli bir şekilde incelenmesi. **Eylem tamamlanmıştır.**	Çalışma Raporu	Öncelikli olarak Hindistan, İrlanda, Tayvan ve İsrail modellerinin incelenmesi.	TÜBİTAK	Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, TOBB, DEİK, YASED	Haziran 2009

Tablo 50. Ar-Ge Teknik Komitesi 2009 Yılı Eylem Planı (Devamı)

Konu		Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Amaçlanan Sonuçlar	Koordinasyondan Sorumlu Kurum/Kuruluş	Konuyla İlgili Diğer Kurum/Kuruluşlar	Öngörülen Takvim
* ArGe Teknik Komitesinin 4. eyleminin öngörülen takvimi Haziran 2009 yerine Kasım 2009 olarak değiştirilmiştir.						
7	Yabancı araştırmacıların Türkiye'de istihdamının kolaylaştırılması.	Mevzuat değişikliği	Türkiye'de araştırma faaliyetlerini sürdüren yabancıların yaşadığı sıkıntıları ortaya koyacak ve çözüm önerileri üretecek bu düzenlemenin sonucunda sanayide ve üniversitede çalışacak yabancı araştırmacı sayısının artırılması.	ÇSGB	Dışişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İçişleri Bakanlığı-Emniyet Genel Müdürlüğü, TÜBİTAK, YÖK, TOBB	Aralık 2009
8	AB'nin çok ortaklı ve KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin incelenmesi. **Eylem Tamamlanmıştır.**	Çalışma Raporu	Yurtdışı teknik fizibilite desteklerinin incelenmesi, 7. Çerçeve Programı konsorsiyum mekanizmalarıyla aynı programın KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin mevcut TÜBİTAK-TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) uygulamalarıyla karşılaştırılması, %100 Ar-Ge çalışması sonucunda çıktının fikri mülkiyet haklarının KOBİ'ye kalması durumunu destekleyen AB programının incelenmesi.	TÜBİTAK	TOBB, KOSGEB, YASED	Haziran 2009
9	Türkiye'nin uluslararası yenilikçilik endekslerindeki konumunu iyileştirmek için toplanan verilerin iyileştirilmesi.	Çalışma Raporu	Uluslararası yenilikçilik endekslerini oluşturan parametrelerin belirlenmesi; bu parametreler için Türkiye'den sunulan verilerin analiz edilmesi, gerektiğinde endeksleri düzenleyen yabancı kuruluşlarla temasa geçilerek önerilerin sunulması.	TÜBİTAK	Hazine Müsteşarlığı, TOBB, TÜİK, YASED	Eylül 2009

6. Araştırma Ortamının ve Altyapısının Geliştirilmesi

6.1. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Tarafından Koordine Edilen ve Yürütülen Ar-Ge Destekleri

Dokuzuncu Kalkınma Planında ortaya konduğu üzere, bilim ve teknoloji politikasının temel amacı, özel sektörün yenilik yeteneğini artırmak, bilim ve teknolojide yetkinleşmek ve bu yetkinliği ekonomik ve sosyal faydaya dönüştürmektir.

Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Yılı Programları ve BTYK kararları çerçevesinde bilim ve teknoloji destekleri şekillenmektedir. Kalkınma Planı ve BTYK kararlarında ortaya konan hedefler kapsamında Ar-Ge yatırımlarına Yatırım Programı çerçevesinde tahsis edilen ödenekler 2003 yılından itibaren aşağıdaki Tablo 51 ve Şekil 56'da görüldüğü üzere ciddi oranda artırılmıştır.

Yatırım programında aşağıdaki destek türlerini kapsamaktadır.

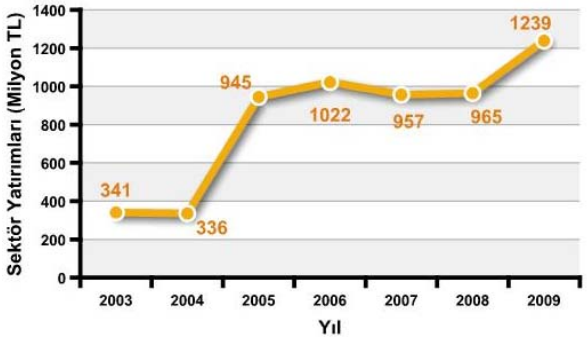

Kaynak: DPT

Şekil 56. Teknolojik Araştırma Sektörü Yatırımları 2003-2009 (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)

Tablo 51. Teknolojik Araştırma Sektörü Yatırımları 2003-2009 (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
TÜBİTAK	56	45	562	649	599	633	839
- TARAL	0	0	427	472	446	450	721
- BAŞK. ve ENSTİTÜLER	107	45	134	176	152	183	118
ÜNİVERSİTELER	266	269	339	317	272	254	285
KAMU	19	22	45	56	86	78	115
VAKIF ÜNV.	0	0	8	11	19	18	19
TOPLAM	341	336	945	1022	957	965	1239

Kaynak: DPT

Ar-Ge Programları

Özel sektör, kamu ve üniversite işbirliğini güçlendirmek, üniversitelerde yapılan akademik bilginin ticarileşmesini sağlamak, kamu kurumlarının çalışma alan/sektörlerindeki gelişmeleri yönlendirmelerini desteklemek amaçlarıyla ilgili kurumlar tarafından yürütülen programlardır. Bu kapsamda yürütülen Ar-Ge programları şunlardır:

- TÜBİTAK tarafından yürütülen Türkiye Araştırma Alanı (TARAL) Programı,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen Sanayi Tezleri (SANTEZ) programı ve Teknoloji Geliştirme Bölgelerini Destekleme Programı,
- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü tarafından yürütülen Bor Araştırmaları Programı,
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yürütülen Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (EN-AR),
- Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Temiz Kömür Teknolojileri.

Araştırma Altyapısı Destekleri

Araştırma altyapısı destekleri kapsamında ülkesel ve bölgesel önceliklerle uyumlu, kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda nitelikli araştırmacılara birlikte çalışma ortamı oluşturmak üzere üniversite rektörlükleri sahipliğinde, yönetim ve işletme modeli oluşturulmuş, diğer araştırma kurumları ile üniversitelerin kullanımına açık, sürdürülebilir araştırma merkezlerinin kurulması amaçlanmaktadır. Araştırma altyapısı destekleri iki ana gruba ayrılmaktadır:

1- Tematik Uzmanlık Merkezleri

Bilimsel araştırma konusunda kendini ispatlamış, yeterli insan gücü kaynağı olan üniversite ve kurumlarda öncelikli bir alanda uzmanlaşacak ve bu alanda ülke çapında söz sahibi ve yönlendirici olabilecek merkezler desteklenmektedir. Bu merkezler aracılığı ile ülke düzeyinde ileri düzeyde araştırma yapma imkanı yaratılması, araştırmacı insan kaynağının nicelik ve nitelik yönünden geliştirme ve üniversite sanayi işbirliğine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Yatırım Programı çerçevesinde kurulması desteklenen tematik araştırma merkezlerinden bir kısmı aşağıdaki listede yer almaktadır.

Üniversitelerde Kurulan Mükemmeliyet Merkezlerine Örnekler

- Akdeniz Üniversitesi: Gıda Güvenliği ve Tarımsal Araştırmalar Merkezi
- Ankara Üniversitesi : Biyoteknoloji Enstitüsü
  Türk Hızlandırıcı Merkezi
- Bilkent Üniversitesi : Ulusal Nano-teknoloji Araştırma Merkezi
- Boğaziçi Üniversitesi: Yaşambilimleri Araştırma Merkezi
  İstanbul.Deprem Erken Uyarı-Acil Amaçlı Ar-Ge Merkezi
- Çukurova Üniversitesi: Tarımsal Biyo-teknoloji Araştırma Merkezi
- 9 Eylül Üniversitesi: Elektronik Malzemeler Araştırma Merkezi
- Ege Üniversitesi: Farmasötik Bilimler Araştırma Merkezi
- Esk. Osmangazi Ü.: Seramik Ar-Ge Merkezi
- Gazi Üniversitesi : Nano-tıp Araştırma Merkezi
  Moleküler Biyoloji Ar-Ge Merkezi
- Gebze Yük. Tek. Ens: Nano-Magnetizm Araştırma Merkezi
- Hacettepe Üniversitesi: Doğa Koruma ve Biyo-çeşitlilik Ar-Ge Merkezi
- İTÜ: Havacılık Ar-Ge Merkezi
  Nano-bilim ve Nano-teknoloji Araştırma Merkezi
  Mekatronik Araştırma Merkezi
  Yüksek Başarımlı Hesaplama Merkezi
- İzmir İleri Tekn. Ens.: Biyo-teknoloji ve Biyo-mühendislik Araştırma Merkezi
- Marmara Üniversitesi: İleri Üretim ve Yönetim Teknolojileri Merkezi
- ODTÜ: Mikro-Elektro-Mekanik Sistemleri (MEMS) Merkezi
  Modelleme ve Simülasyon Merkezi
  Yüksek İvmeli Hasarsız Çarpışma Laboratuvarı
  Güneş Enerjileri Araştırma Merkezi
  Ar-Ge, Eğitim ve Ölçme Merkezi
- Sabancı Üniversitesi: Nano-Mikro Disiplinler Arası İleri Araştırma Merkezi
- Selçuk Üniversitesi: İleri Teknoloji Ar-Ge Merkezi
- Yıldız Üniversitesi : Biyomedikal Malzemeler Araştırma Merkezi

TÜBİTAK'a Bağlı Araştırma Enstitülerinde Kurulan Mükemmeliyet Merkezlerine Örnekler

- Tekstil Test ve Analiz Laboratuvarı
- Proteom Çalışmaları Merkezi
- Biyogüvenlik Seviye-3 Laboratuvarı
- Deniz Araştırmaları Mükemmeliyet Merkezi
- Deprem Sonrası Acil Gözlem Araştırmaları (DEPAR)
- Fonksiyonel Gıdalar ve Klinik Araştırma Laboratuvarı
- Hibrid Araç Teknolojileri Mükemmelliyet Merkezi
- İleri Teknoloji Elektromanyetik Tomografi Görüntüleme Sistemi Geliştirilmesi
- Kömür ve Biyokütle Gazlaştırma, Gaz Temizleme ve Entegre Enerji Üretimi
- Organik Elekronik-OLED Teknoloji Altyapısı
- Ulusal Gıda Yenilik Merkezi
- Yenilikçi Gıda İşleme Teknolojileri
- Yüksek Teknoloji Ürünü Otomotiv Çelik Üretim Teknolojileri
- Tümleştirme Laboratuvarı
- ULAKBİM GRİD Altyapısı
- Çevresel Testler Merkezi
- Delici ve Delme Etkinliği Gel. Altyapısı
- Piroteknik Ateşleyici Kapsül Geliştirilmesi.
- Yüksek Teknoloji Uygulamaları İçin LİDAR Geliştirilmesi
- Anten Test Araştırma Merkezi
- Katot ve Mikrodalga Vakum Tüp Altyapısı
- Kuantum Kriptoloji Araştırma Merkezi
- Si:Ge BiCMOS Tümdevre Üretim Süreçlerinin Geliştirilmesi
- ULSİ-CMOS Tümdevre Altyapısı
- Araştırma Uydusu-II RASAT
- Uzay Güvenilirlik Altyapı

Diğer Kamu Araştırma Kurumlarında Kurulan Mükemmeliyet Merkezlerine Örnekler

- TAEK Hızlandırıcı Merkezi
- Sağlık Bakanlığı: Pankreas Adacık Hücre İzolasyon Merkezi
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı: Tarla Bitkileri Araştırma Merkezi

2- Merkezi Laboratuarlar:

Araştırma altyapısı eksik olan üniversite ve araştırma kurumlarında ileri düzeydeki araştırma projelerinin yürütülmesini sağlayacak merkezler oluşturulmaktadır.

Merkezi Laboratuarların temel amaçları arasında yeni kurulan ve gelişmekte olan üniversitelere daha fazla sayıda nitelikli eleman çekebilmek ve araştırma kültürünü yaygınlaştırmak yer almaktadır. Aynı zamanda, kişilerin veya bölümlerin kontrolü altında olmayan, yönetim modeli şeffaf, bütün araştırmacıların kullanımına açık, nitelikli araştırma altyapılarının oluşturulmasını sağlamak ve TÜBİTAK, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi diğer kamu kurumlarının verdiği proje desteklerinden ve uluslar arası fonlardan bu üniversitelerin daha fazla yararlanabilmesini sağlamak diğer önemli hedefler arasındadır.

Bu kapsamda, 2009 yılında toplam bütçesi 106,6 milyon TL düzeyindeki 11 merkezi laboratuar projesi desteklenmeye başlanmıştır. 2010 yılında bu merkezlerin desteklenmesine öncelik verilmiş olup,

toplam bütçe miktarı 212 milyon TL düzeyindeki 50 üniversitenin merkez laboratuar projelerinin desteklenmesine başlanılması planlanmaktadır.

İnsangücü Geliştirme Programlar

1- Öğretim Üyesi Yetiştirme Programları:

Özellikle yeni kurulan ve gelişmekte olan üniversitelerimizin nitelikli eğitim ve araştırma görevlerini yerine getirebilmesi için, ülke ihtiyaçları doğrultusunda, gerekli nitelik ve nicelikte öğretim üyesi yetiştirmek büyük bir önem taşımaktadır. Öğretim Üyesi Yetiştirme Programları (ÖYP), sayıları artan üniversitelerimizdeki öğretim üyesi ihtiyacını gidermek üzere tasarlanmış ve hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda yanı zamanda, herhangi bir alanda güçlü olan bir üniversitenin birikiminden diğer üniversitelerin yararlanması sağlanmaktadır.

Öğrenci Yetiştirme Programı kapsamında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi olmak üzere 8 merkez üniversite diğer üniversitelere öğretim üyesi yetiştirmektedir. 2009 sonu itibari ile 1000'in üzerinde aktif ÖYP öğrencisine erişilecektir. Bugüne kadar 92 ÖYP üyesi doktoralarını tamamlayarak ilgili üniversitlerde göreve başlamıştır. 2010 yılından itibaren ise Yükseköğretim Kurulu ile yapılacak geniş kapsamlı işbirliği ile ÖYP programlarının yaygınlaştırılması ve kontenjanların önemli oranda artırılması planlanmaktadır.

2- Araştırmacı Yetiştirme ve Sanayi Doktora Programları

Bu programlar çerçevesinde özellikle sanayi kesiminin ihtiyaç duyduğu alanlarda araştırmacı yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda Ankara Üniversitesinin Biyoteknoloji Alanında İnsangücü Geliştirilmesi programı, İstanbul Teknik Üniversitenin Telematik ve İletişim Alanında İnsangücü Geliştirme projesi, Anadolu Üniversitesi Seramik Sanayii Ar-Ge Yeteneğinin Artırılmasına Yönelik Lisansüstü Ar-Ge programı ve Ege Üniversitesinin Tekstil Ve Deri Sanayi Doktora Programı örnek olarak gösterilebilir.

Vakıf Üniversitelerine Yönelik Destekler

Üniversitelerdeki bilimsel ve teknolojik birikimin ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişimine katkısını artırmak amacıyla 2005 yılından itibaren vakıf üniversitelerinin uygun görülen araştırma altyapısı ve araştırmacı insan gücü yetiştirme projeleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından desteklenmeye başlanmıştır.

Vakıf üniversitelerine verilen araştırma altyapısı destekleri devlet üniversitelerindeki tematik uzmanlık merkezleriyle paralellik taşımaktadır. Ancak, bu kapsamda destek sağlanırken göz önüne alınan ilave önemli bir kriter de devlet üniversitlerinde göreceli olarak eksikliği hissedilen ileri araştırma alanlarında Vakıf Üniversitlerindeki birikimden yararlanmaktır. Bu kapsamda desteklenen 20 projeye bugüne kadar toplam 70,2 milyon TL ödenek tahsis edilmiş olup, projelerin toplam yatırım maliyetleri ise 97,8 milyon TL'dir.

6.2. Akademik Ar-Ge Destekleri

Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB); ülkemizdeki araştırma altyapısının geliştirilmesi, akademik araştırma faaliyetlerinin desteklenmesi ve uygun araştırma ortamının sağlanabilmesi için üniversitelere, özel ve kamu Ar-Ge kuruluşlarına verilmekte olan TÜBİTAK desteklerini yürütmektedir. Bu kapsamda verilmekte olan TÜBİTAK desteklerinin (kamu projeleri hariç) 2009 yılı için araştırma gruplarına göre dağılımı Tablo 52'de yer almaktadır. 2009 yılında; 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle 4.727 proje başvurusu yapılmış, 825 adet projenin destek kararı verilmiş olup, destek bütçesi 103.420.744 TL'dir. Yürürlükte olan proje sayısı 2.824, yürürlükte olan proje bütçesi 427.304.408 TL ve yapılan harcama 127.482.333 TL'dir. Tablo 53'te 2009 yılında araştırma gruplarına göre proje sayıları ve destek miktarları ile ilgili öngörüleri yer almaktadır. Tablo 54'te, geçmiş yıllarda gerçekleşen harcamalar ve Tablo 55'te 2009 yılında önerilen ve destek kararı verilen projelerin (kamu projeleri hariç) üniversitelere göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 52. 2009 Yılında Araştırma Gruplarına Göre Proje Sayılarının ve Destek Miktarlarının Dağılımı (30 Kasım 2009 itibariyle)

ARDEB Araştırma Grupları	2009'da Önerilen Proje Sayısı	2009'da Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Bütçesi (x1000 TL)	30 Kasım 2009 İtibariyle Yürürlükteki Proje Sayısı	Yürürlükteki Proje Bütçesi (x1000 TL)	30 Kasım 2009 İtibariyle Harcama (x1000 TL)
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	418	99	15.487	313	53.678	15.890
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	297	62	10.773	237	39.342	11.867
Mühendislik (MAG)	790	140	17.584	558	89.281	22.586
Sağlık Bilimleri (SBAG)	549	113	13.837	284	45.930	16.486
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	636	122	14.040	346	45.702	14.436
Temel Bilimler (TBAG)	1144	177	18.015	661	92.827	27.139
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	893	112	13.685	425	60.544	19.078
TOPLAM	**4.727**	**825**	**103.421**	**2.824**	**427.304**	**127.482**

Tablo 53. 2009 Yılında Araştırma Gruplarına Göre Proje Sayılarının ve Destek Miktarlarının Dağılımı Öngörüsü[5]

ARDEB Araştırma Grupları	2009'da Önerilen Proje Sayısı	2009'de Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2009 İtibariyle Yürürlükteki Proje Sayısı	Yürürlükteki Proje Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2009 İtibariyle Harcama (x1000 TL)
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	480	184	18.200	394	60.800	25.603
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	358	142	15.100	322	49.500	22.807
Mühendislik (MAG)	902	340	45.200	804	122.700	41.900
Sağlık Bilimleri (SBAG)	670	222	21.200	401	60.500	30.900
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	930	260	31.250	443	55.000	23.963
Temel Bilimler (TBAG)	1.427	515	49.050	980	133.000	57.442
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	1.232	337	50.000	706	88.500	42.385
TOPLAM	**6.000**	**2.000**	**230.000**	**4.050**	**570.000**	**245.000**

[5] 2009 verileri 2009-2013 ARDEB Stratejik Planında yer alan değerlere göre öngörülmüştür.

Tablo 54. Bütçe Ödeneği ve Yıl Sonu İtibariyle Gerçekleşmeler (2008 Sabit Fiyatlarıyla)

		Bütçe Yılı Ödeneği (x1000 TL)	Harcama (x1000 TL)	Gerçekleşme Oranı
2004	ARDEB	22.485	13.462	%60
	TOPLAM	**22.485**	**13.462**	**%60**
2005	KAMAG	61.168	12.153	**%**20
	SAVTAG	61.168	0	**%**0
	ARDEB	110.102	52.780	**%**48
	TOPLAM	**232.438**	**64.933**	**%28**
2006	KAMAG	56.919	56.366	**%**99
	SAVTAG	68.303	52.416	**%**77
	ARDEB	91.071	157.119	**%**173
	TOPLAM	**216.294**	**265.901**	**%123**
2007	KAMAG	52.525	88.223	**%**168
	SAVTAG	68.283	81.620	**%**120
	ARDEB	89.293	134.418	**%**151
	TOPLAM	**210.100**	**304.261**	**%145**
2008	KAMAG	65.000	73.462	% 113
	SAVTAG	80.000	81.768	% 102
	ARDEB	105.000	147.633	% 141
	TOPLAM	**250.000**	**302.863**	**% 121**
2009[6]	KAMAG	67.308	100.389	% 149
	SAVTAG	86.538	101.800	% 118
	ARDEB	115.385	122.579	% 106
	TOPLAM	**269.231**	**324.768**	**% 121**

KAMAG: Kamu Araştırmaları Grubu
SAVTAG: Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Grubu

[6] Harcama miktarları 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle güncellenmiştir.

Tablo 55. 2009 Yılında Önerilen ve Destek Kararı Verilen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı (30 Kasım 2009 itibariyle, Kamu Projeleri Hariç)

Üniversite	Önerilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Projelerin Destek Bütçesi (TL)
Orta Doğu Tekn. Ü.	207	67	10.211.427
İstanbul Teknik Ü.	173	55	9.732.498
Ankara Ü.	212	49	6.349.505
Bilkent Ü.	105	31	5.391.969
Ege Ü.	261	37	4.666.108
Boğaziçi Ü.	71	27	4.126.045
Hacettepe Ü.	160	36	3.552.137
Dokuz Eylül Ü.	133	19	2.872.007
İstanbul Ü.	127	21	2.725.859
Çukurova Ü.	87	16	2.321.601
Sabancı Ü.	61	16	2.287.700
Akdeniz Ü.	60	12	1.962.300
Uludağ Ü.	72	17	1.936.785
S. Demirel Ü.	179	21	1.884.754
Gebze Yük. Tekn. Ens.	68	13	1.877.013
Yıldız Teknik Ü.	59	9	1.762.260
Selçuk Ü.	112	13	1.712.117
İzmir Yük. Tekn. Ens.	64	15	1.632.983
Pamukkale Ü.	69	15	1.577.309
Kocaeli Ü.	54	13	1.388.683
Ç. Onsekiz Mart Ü.	105	9	1.371.924
Anadolu Ü.	54	13	1.350.366
Adnan Menderes Ü.	62	8	1.304.305
Marmara Ü.	66	10	1.263.897
Gazi Ü.	119	19	1.163.450
Sakarya Ü.	60	11	1.085.362
Mersin Ü.	41	10	1.070.958
Atatürk Ü.	112	11	1.070.697
Osmangazi Ü.	44	10	1.065.404
Tobb Eko. Ve Tekn. Ü.	22	7	992.075
Koç Ü.	55	12	971.041
A.İzzet Baysal Ü.	36	6	872.256
Gaziantep Ü.	26	4	865.111
Harran Ü.	34	5	862.840
Mustafa Kemal Ü.	58	9	772.700
Ondokuz Mayıs Ü.	70	11	717.669
Yüzüncü Yıl Ü.	35	5	670.900
Karadeniz Teknik Ü.	84	7	607.700
Gaziosmanpaşa Ü.	25	4	583.533
Başkent Ü.	16	3	557.893
Erciyes Ü.	83	8	501.365
Trakya Ü.	7	3	491.427
Muğla Ü.	48	4	481.180
Niğde Ü.	37	8	479.814
Afyon Kocatepe Ü.	49	4	450.234
Fatih Ü.	30	5	407.522
Atılım Ü.	15	3	399.847
Galatasaray Ü.	9	3	394.847
Kırıkkale Ü.	16	5	375.565
K.Maraş S. İmam Ü.	57	8	372.650

Tablo 55. 2009 Yılında Önerilen ve Destek Kararı Verilen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı (30 Kasım 2009 itibariyle, Kamu Projeleri Hariç) (Devamı - 1)

Üniversite	Önerilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Projelerin Destek Bütçesi (TL)
Namık Kemal Ü.	32	5	363.377
Düzce Ü.	14	1	314.950
Bozok Ü.	6	2	312.676
Işık Ü.	5	2	306.700
Yeditepe Ü.	45	5	298.694
Celal Bayar Ü.	34	2	294.172
Hitit Ü.	5	2	289.661
Kadir Has Ü.	4	2	279.600
Fırat Ü.	57	4	279.246
İstanbul Bilgi Ü.	4	2	268.420
Cumhurivet Ü.	29	3	262.830
Z. Karaelmas Ü.	20	3	258.497
Tunceli Ü.	2	1	253.600
Gümüşhane Ü.	4	2	250.099
İnönü Ü.	31	2	243.300
Doğuş Ü.	2	2	235.885
Dumlupınar Ü.	33	2	230.200
Osmaniye Korkut Ata Ü.	5	2	209.663
Sinop Ü.	10	3	192.880
Rize Ü.	10	2	187.285
Kafkas Ü.	20	6	185.850
Bahçeşehir Ü.	12	2	159.665
Zirve Ü.	1	1	125.280
Çankaya Ü.	3	1	119.783
İzmir Ekonomi Ü.	4	1	93.162
Balıkesir Ü.	38	3	63.274
Gata	12	3	58.450
Giresun Ü.	8	2	48.115
Aksaray Ü.	16	1	47.740
Karabük Ü.	21	2	41.750
Bilecik Ü.	1	1	25.000
Dicle Ü.	31	1	25.000
Kastamonu Ü.	2	1	24.850
Nevşehir Ü.	10	1	24.550
Kilis 7 Aralık Ü.	6	1	23.000
Piri Reis Ü.	0	1	8.786
Adıvaman Ü.	6	0	0
Ağrı İbrahim Çeçen Ü.	2	0	0
Ahi Evran Ü.	8	0	0
Amasya Ü.	1	0	0
Artvin Çoruh Ü.	0	0	0
Bartın Ü.	6	0	0
Beykent Ü.	1	0	0
Bingöl Ü.	2	0	0
Çağ Ü.	3	0	0
Çankırı Karatekin Ü.	3	0	0
D.Akdeniz Ü.	0	0	0
Erzincan Ü.	4	0	0
Gediz Ü.	3	0	0
Hakkari Ü.	0	0	0
Haliç Ü.	7	0	0
Iğdır Ü.	1	0	0
İstanbul Bilim Ü.	0	0	0
İstanbul Kültür Ü.	6	0	0

Tablo 55. 2009 Yılında Önerilen ve Destek Kararı Verilen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı (30 Kasım 2009 itibariyle, Kamu Projeleri Hariç) (Devamı – 2)

Üniversite	Önerilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Projelerin Destek Bütçesi (TL)
İstanbul Ticaret Ü.	0	0	0
İzmir Ü.	1	0	0
Karamanoğlu Mehmet Bey Ü.	3	0	0
Lefke Ü.	0	0	0
M.Sinan Güz. San. Ü.	5	0	0
M. Akif Ersoy Ü.	13	0	0
Maltepe Ü.	4	0	0
Melikşah Ü.	1	0	0
Muş Alparslan Ü.	3	0	0
Okan Ü.	3	0	0
Ordu Ü.	4	0	0
Özveğin Ü.	16	0	0
Siirt Ü.	2	0	0
Ufuk Ü.	0	0	0
Uşak Ü.	1	0	0
Yalova Ü.	1	0	0
Yaşar Ü.	5	0	0
ÜNİVERSİTELER TOPLAMI	**4455**	**804**	**99.951.582**
Diğer Kuruluşlar	266	21	3.469.162
GENEL TOPLAM	**4721**	**825**	**103.420.744**

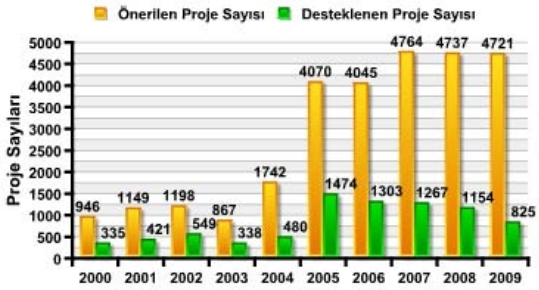

Şekil 57. 2000-2009 Yılları Arasında ARDEB'e Önerilen ve Desteklenen Projelerin Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

Şekil 57'de 2000-2009 yılları arasında ARDEB'e yapılan başvuru ve desteklenen proje sayıları yer almaktadır. ARDEB'e yapılan proje başvurusu (kamu projeleri hariç) 2000 yılında 946 iken, 2007 yılı sonu itibariyle 5 kat artarak 4.764'e ulaşmıştır. 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle, 2009 yılında 4.721 proje başvurusu yapılmıştır. Desteklenen proje sayılarına bakıldığında ise 2000 yılında 335 proje desteklenirken, 2007 yılında bu sayı yaklaşık 4 kat artarak 1.267 olmuştur. 30 Kasım 2009 itibariyle, 2009 yılında 825 adet proje desteklenmiştir.

Şekil 58'de 2000-2009 yılları arasında ARDEB'e yapılan başvuruların ve desteklenen projelerin türlerine göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre toplamda en çok başvuru 1001 - Araştırma Projeleri Destekleme Programına (% 73) yapılmıştır. 1002-Hızlı Destek Programına yapılan başvuruların payı % 14 ve 3501 - Kariyer Programına yapılan başvuruların payı ise % 5,5 olmuştur. Desteklenen projelerde ise % 60,5 ile Araştırma Projeleri yine birinci sıradadır. Hızlı Destek projelerinin payı % 23,6, desteklenen Kariyer projelerinin payı ise 5,5'tir.

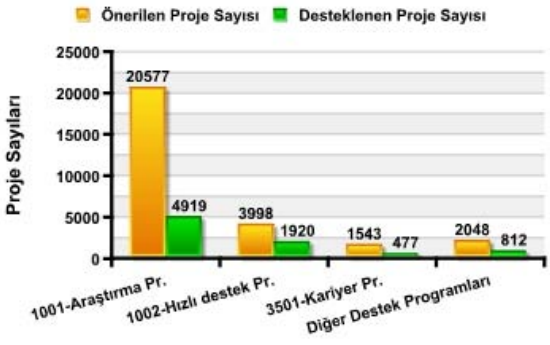

Şekil 58. 2000-2009 Yılları Arasında ARDEB'e Önerilen ve Desteklenen Projelerin Türlerine Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

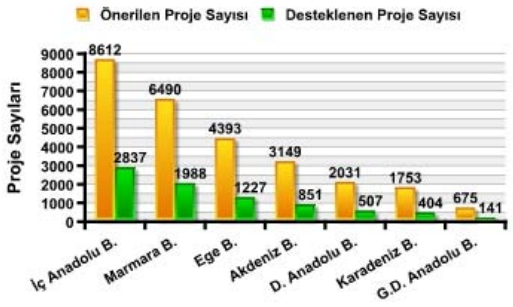

Şekil 59. 2000-2009 Yılları arasında ARDEB'e Önerilen ve Desteklenen Projelerin Bölgelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

Şekil 59'da 2000-2009 yılları arasında ARDEB'e önerilen ve desteklenen projelerin bölgelere Göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre bu yıllar arasında toplamda en fazla proje önerisi İç Anadolu Bölgesi'ndeki 26 üniversiteden gelmiştir. İkinci ve üçüncü sırayı ise 34 üniversite ile Marmara ve 14 üniversite ile Ege Bölgesi almaktadır. Son sırada yer alan Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelen toplam 675 öneri ise 6 üniversiteye aittir. Bu üniversitelerin bir kısmı son yıllarda yeni kurulan üniversitelerdir.

ARDEB destek programlarına yapılan proje başvuruları 2007 yılından itibaren *Online* (çevrim içi, web sayfasından) Başvuru Sistemi ile alınmaya başlanmıştır. Bu uygulamayla başvuruların değerlendirme süreci kısaldığı gibi, insan gücü ve maddi kaynakların kullanılmasında da önemli ölçüde tasarruf sağlanmıştır. *Online* Başvuru Sistemi ile 2007 yılında Araştırma (1001) ve Hızlı Destek (1002), 2008 yılında Kariyer Programı (3501) ve 2009 yılında ise EVRENA Programı (1010) proje başvuruları kabul edilmektedir. Diğer destek programlarının *Online* Başvuru Sistemi ile alınması için çalışmalar devam etmektedir.

Tablo 56. 2009 Yılında En Fazla Proje Başvurusu Yapan İlk 10 Üniversite Sıralaması (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

ÜNİVERSİTELER	2009				2000-2009 Yılları Arası Genel Toplam		
	Ö	D	DB	Y	Ö	D	DB
Ege Ü.	261	37	4,5	154	1.552	486	40,5
Ankara Ü.	212	49	6,1	146	1.753	568	41,9
Orta Doğu Tekn. Ü.	207	67	9,8	205	1.549	689	83,1
S. Demirel Ü.	179	21	1,8	67	903	196	13,4
İstanbul Teknik Ü.	173	55	9,4	161	1.078	409	46,8
Hacettepe Ü.	160	36	3,4	134	1.439	538	38,3
Dokuz Eylül Ü.	133	19	2,8	68	815	244	30,7
İstanbul Ü.	127	21	2,6	62	684	181	16,2
Gazi Ü.	119	19	1,1	66	880	207	14,4
Selçuk Ü.	112	13	1,6	54	619	135	13,5

Ö : Önerilen Proje Sayısı, D : Destek Kararı Verilen Proje Sayısı, DB : Toplam Destek Bütçesi (2008 sabit fiyatlarıyla milyon TL).

Tablo 56'daki sıralamaya göre 2009 yılında önerilen proje sayılarına göre ilk üç sırada Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi yer almaktadır. İlk on sırayı alan üniversitelerden gelen başvuru sayısının üniversitelerden gelen toplam başvuru sayısı içindeki payı % 37,7'dir. Tablo 57'de yer alan desteklenen proje sayısına bakıldığında ise, 2009 yılında ilk üç sırada Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi yer almaktadır. Bu üç üniversitenin desteklenen proje sayısının, tüm üniversitelerin desteklenen toplam proje sayısına oranı % 21,3'dür. 2000-2009 yılları arasında toplam desteklenen proje sayılarına bakıldığında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin toplam desteklenen proje sayısı içindeki payı % 8,3, ikinci sırada yer alan İstanbul Teknik Üniversitesinin % 6,8 ve üçüncü sırada yer alan Ankara Üniversitesinin payı ise % 6,1 dir.

Tablo 57. 2009 Yılında En Fazla Desteklenen 10 Üniversite Sıralaması (Kamu projeleri hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

ÜNİVERSİTELER	2009				2000-2009 Yılları Arası Genel Toplam		
	Ö	D	DB	Y	Ö	D	DB
Orta Doğu Tekn. Ü.	207	67	9,8	205	1.549	689	83,1
İstanbul Teknik Ü.	173	55	9,4	161	1.078	409	46,8
Ankara Ü.	212	49	6,1	146	1.753	568	41,9
Ege Ü.	261	37	4,5	154	1.552	486	40,5
Hacettepe Ü.	160	36	3,4	134	1.439	538	38,3
Bilkent Ü.	105	31	5,2	88	447	218	29,8
Boğaziçi Ü.	71	27	4,0	82	429	209	26,3
S. Demirel Ü.	179	21	1,8	67	903	196	13,4
İstanbul Ü.	127	21	2,6	62	684	181	16,2
Dokuz Eylül Ü.	133	19	2,8	68	815	244	30,7

Ö : Önerilen Proje Sayısı, D : Destek Kararı Verilen Proje Sayısı, DB : Toplam Destek Bütçesi (2008 sabit fiyatlarıyla milyon TL).

TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanındaki Araştırma Destekleri

10 Mart 2005 tarihli BTYK'nın 11. toplantısında Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destekleme Kurulu yerine; TÜBİTAK bünyesinde "Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu" (SOBAG) kurulmasına karar verilmiş, TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile sosyal bilimlerin temel alanları, temel bilimler kapsamına alınmıştır. Böylece, diğer dallarda verilen burs ve destekler sosyal ve beşeri bilimlerde de verilmeye başlanmıştır. Şekil 60'ta yıllar itibariyle SOBAG'a önerilen ve desteklenen proje sayıları destek bütçeleri ile birlikte verilmektedir.

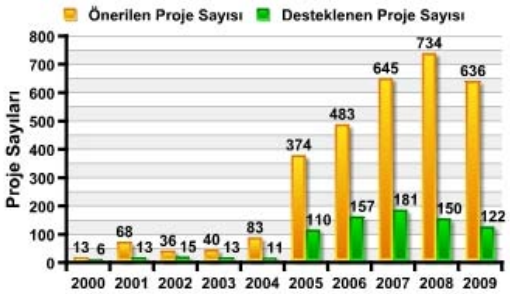

SOBAG'a yapılan proje başvuruları ve alınan destekler her geçen gün artarak devam etmektedir. Şekil'den de görüldüğü üzere 2004 yılında 83 adet olan proje önerisi 2009 yılında 31 Kasım itibarıyla yaklaşık olarak 8 kat artarak 636 olmuştur. Yine 2004 yılında 11 adet proje desteklenirken, bu sayı 2009 yılında yaklaşık olarak 11 kat artarak 122 adet olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 60. 2000-2009 Yılları Arasında SOBAG'a Önerilen ve Desteklenen Projelerin Dağılımı

Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Ağları ve Platformları Kurma Girişimi Projeleri (İŞBAP – 1301)

Ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş, birim ve gruplar arasında temel bilimler, mühendislik, sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve ilgili teknoloji dallarında, özellikle ülkemizin bilim ve teknoloji öngörüleri doğrultusunda gelişmesini sağlamak üzere, ilgili taraflar arasında işbirliği oluşturmak, artırmak ve bunların somut çıktılara yönelecek şekilde gelişmesini sağlamak üzere önerilecek işbirliği ağlarının ve platformların kurulmasını desteklemeye yönelik bir programdır.

2009 yılında 7 adet proje başvurusu yapılmıştır. Bu projelerin değerlendirme işlemleri devam etmektedir. Nisan 2009 – Kasım 2009 döneminde ise, 2008 yılında önerilen 1 proje; 573.950 TL bütçeyle desteklenip, yürürlüğe girmiştir. Program başladığından beri kabul edilip, halen devam eden projelerin özet bilgileri Tablo 58'de verilmektedir.

Tablo 58. Yürürlüğe Giren İŞBAP Projeleri

Proje Adı	Yürütücü Kuruluş	Proje Süresi (Ay)	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Destek Bütçesi (TL)
Matematik Araştırma İşbirliği Ağı: Analiz, Geometri ve Uygulamaları	Boğaziçi Ü.	36	15.01.2008	15.01.2011	225.130
Adana Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezi Projesi	Çukurova Ü.	36	15.08.2007	15.08.2010	750.000
Bölgesel İnovasyon Merkezleri İşbirliği Ağı	Girişim ve İş Dünyası Konferedasyonu İktisadi İşletmesi	36	15.11.2007	15.11.2010	242.850
ICHMT- Uluslararası Isı ve Kütle Transferi Merkezi	Orta Doğu Teknik Ü. - ICHMT	36	15.08.2007	15.08.2010	837.240
Matematik İşbirliği Ağı: Cebir ve Uygulamaları	Boğaziçi Ü.	36	15.01.2008	15.01.2011	234.370
İleri İmalat Sistemleri ve Teknolojileri Ar-Ge İşbirliği Ağı ve Platformu Projesi	ODAGEM	36	15.07.2007	15.07.2010	750.000
Ulusal PV Teknoloji Platformunun Oluşturulması	Ege Ü.	36	01.09.2008	01.09.2011	223.500
Ulusal Otomotiv Teknoloji Platformu	İstanbul Teknik Ü.	36	01.11.2008	01.11.2011	465.788
Seramik Araştırma Merkezi İşbirliği Projesi	Seramik Araştırma Merkezi A.Ş.	36	15.04.2009	15.04.2012	573.950

Tanıtım ve Bilgilendirme Etkinlikleri

2007 yılından itibaren tanıtım ve bilgilendirme stratejisinde değişiklik yapılarak, öncelikle az sayıda proje başvurusu gelen üniversitelere ve yeni kurulan üniversitelere ağırlık verilmiştir. Ayrıca bu toplantılarda, tanıtımdan ziyade nitelikli proje önerisi hazırlanmasını sağlamaya yönelik bilgilendirmelere ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda 2008 ve 2009 yılında birçok üniversitede tanıtım ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. 2009 yılında TÜBİTAK tarafından düzenlenen Ar-Ge Günleri kapsamında da, Mart ayında İzmir'de, Ekim ayında Şanlıurfa'da ve Kasım ayında Elazığ'da ARDEB desteklerine ait sunumlar yer almıştır.

Panel Sistemi

ARDEB projeleri 2004 yılından itibaren "Panel Sistemi" ile değerlendirilmektedir. Bu panellerde çeşitli üniversitelerden panelistler görev almaktadır. Tablo 59'da 2004-2009 yılları arasında görev alan panelistlerin üniversitelere göre dağılımı yer almaktadır. 2004 yılında 71 panelde 423, 2005 yılında 276 panelde 1.615 panelist görev almıştır. Panel sayısı 2007 yılında, 2005 yılına göre % 83 artarak, 504 olmuştur. Panelist sayısı ise 2007 yılında yaklaşık olarak % 100 artışla 3.258 olmuştur. 2008 yılında ise 606 panelde 3.613 panelist görev almıştır. 2009 yılının 2. dönemine ait önerilen projelerin panellerde değerlendirme işlemleri Aralık ayı içerisinde de devam edecektir.

Tablo 59. 2004-2009 Yılları Arasında ARDEB Panellerinde Görev Alan Panelistlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle)

Üniversite	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam
A.İzzet Baysal Ü.	1	9	15	26	27	25	**103**
Acıbadem Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Adıyaman Ü.	0	0	0	0	0	2	**2**
Adnan Menderes Ü.	4	18	22	40	32	44	**160**
Afyon Kocatepe Ü.	2	9	6	18	19	16	**70**
Ahi Evran Ü.	0	0	0	2	3	6	**11**
Akdeniz Ü.	6	39	36	61	75	100	**317**
Aksaray Ü.	0	0	0	2	4	5	**11**
Amasya Ü.	0	0	0	1	1	0	**2**
Anadolu Ü.	6	27	40	59	68	76	**276**
Ankara Ü.	33	146	143	172	162	210	**866**
Artvin Çoruh Ü.	0	0	0	1	2	7	**10**
Atatürk Ü.	6	38	49	74	83	124	**374**
Atılım Ü.	1	2	2	2	9	14	**30**
Bahçeşehir Ü.	1	2	2	7	8	7	**27**
Balıkesir Ü.	2	6	6	14	15	36	**79**
Bartın Ü.	0	0	0	0	0	19	**19**
Başkent Ü.	0	8	19	25	16	29	**97**
Beykent Ü.	0	0	1	1	3	2	**7**
Bilecik Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Bilkent Ü.	14	57	61	78	97	111	**418**
Boğaziçi Ü.	6	36	51	80	102	130	**405**
Bozok Ü.	0	0	0	0	12	2	**14**
Celal Bayar Ü.	0	12	12	24	12	14	**74**
Cumhuriyet Ü.	2	12	16	31	29	35	**125**
Ç. Onsekiz Mart Ü.	4	23	27	38	43	60	**195**
Çağ Ü.	0	0	0	0	1	1	**2**
Çankaya Ü.	1	0	3	8	2	7	**21**
Çankırı Karatekin Ü.	0	0	0	0	0	3	**3**
Çukurova Ü.	14	64	73	105	111	151	**518**
D.Akdeniz Ü.	0	2	2	1	0	0	**5**
Dicle Ü.	3	10	10	21	27	31	**102**
Doğuş Ü.	0	0	2	4	5	7	**18**
Dokuz Eylül Ü.	12	42	37	90	87	118	**386**
Dumlupınar Ü.	0	1	5	5	8	6	**25**
Düzce Ü.	0	0	1	6	4	17	**28**
Ege Ü.	24	82	88	158	137	210	**699**
Erciyes Ü.	8	26	32	61	63	92	**282**
Erzincan Ü.	0	0	0	0	1	0	**1**
Fatih Ü.	1	3	3	8	9	34	**58**
Fırat Ü.	4	27	33	61	63	63	**251**
Galatasaray Ü.	2	1	1	3	5	14	**26**
Gata	4	5	5	17	10	10	**51**
Gazi Ü.	13	56	59	103	128	165	**524**
Gaziantep Ü.	0	8	16	35	22	44	**125**
Gaziosmanpaşa Ü.	0	17	21	25	38	44	**145**
Gebze Yük. Tekn. Ens.	5	13	20	25	47	91	**201**
Gediz Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Giresun Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Hacettepe Ü.	41	92	119	169	164	240	**825**
Hakkari Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Haliç Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**

Tablo 59. 2004-2009 Yılları Arasında ARDEB Panellerinde Görev Alan Panelistlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle) (Devamı - 1)

Üniversite	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam
Harran Ü.	0	12	18	34	35	50	**149**
Hitit Ü.	0	0	0	0	2	2	**4**
Işık Ü.	2	1	9	12	15	13	**52**
İnönü Ü.	3	8	15	20	42	47	**135**
İstanbul Arel Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
İstanbul Aydın Ü.	0	0	0	0	1	0	**1**
İstanbul Bilgi Ü.	0	0	4	4	4	4	**16**
İstanbul Bilim Ü.	0	0	0	0	1	0	**1**
İstanbul Kültür Ü.	0	1	0	2	1	2	**6**
İstanbul Teknik Ü.	18	62	80	139	168	258	**725**
İstanbul Ticaret Ü.	0	2	2	1	1	3	**9**
İstanbul Ü.	26	70	65	120	131	175	**587**
İzmir Ekonomi Ü.	0	1	1	1	3	7	**13**
İzmir Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
İzmir Yük. Tekn. Ens.	2	8	18	29	31	59	**147**
K.Maraş S. İmam Ü.	1	16	16	30	32	50	**145**
Kadir Has Ü.	1	1	0	2	3	10	**17**
Kafkas Ü.	1	15	11	22	17	12	**78**
Karabük Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Karadeniz Teknik Ü.	5	23	32	72	79	107	**318**
Karamanoğlu Mehmet B.Ü.	0	0	0	0	0	3	**3**
Kastamonu Ü.	0	0	1	0	2	8	**11**
Kırıkkale Ü.	1	7	10	20	19	22	**79**
Kırklareli Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Kilis 7 Aralık Ü.	0	0	0	0	0	2	**2**
Kocaeli Ü.	5	6	15	27	32	52	**137**
Koç Ü.	8	11	20	36	48	52	**175**
Lefke Ü.	0	0	0	0	1	0	**1**
M. Akif Ersoy Ü.	0	0	0	3	5	8	**16**
M.Sinan Güz. San. Ü.	0	1	2	3	4	3	**13**
Maltepe Ü.	0	0	1	3	2	3	**9**
Marmara Ü.	16	38	33	63	57	102	**309**
Melikşah Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Mersin Ü.	0	3	18	26	27	41	**115**
Muğla Ü.	1	4	6	21	20	37	**89**
Mustafa Kemal Ü.	1	15	27	43	42	64	**192**
Muş Alparslan Ü.	0	0	0	0	0	1	**1**
Namık Kemal Ü.	0	0	6	13	20	29	**68**
Nevşehir Ü.	0	0	0	1	0	1	**2**
Niğde Ü.	0	4	5	13	24	18	**64**
Okan Ü.	0	0	0	3	1	7	**11**
Ondokuz Mayıs Ü.	2	31	33	54	73	80	**273**
Ordu Ü.	0	0	0	5	6	2	**13**
Orta Doğu Tekn. Ü.	55	116	147	210	226	326	**1080**
Osmangazi Ü.	3	12	21	36	38	43	**153**
Osmaniye Korkut Ata Ü.	0	0	0	0	0	2	**2**
Özyeğin Ü.	0	0	0	0	0	6	**6**

Tablo 59. 2004-2009 Yılları Arasında ARDEB Panellerinde Görev Alan Panelistlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç, 30 Kasım 2009 itibariyle) (Devamı – 2)

Üniversite	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam
Pamukkale Ü.	2	12	19	36	48	68	**185**
Piri Resi Ü.	0	0	0	0	0	3	**3**
Rize Ü.	0	0	0	0	0	6	**6**
S. Demirel Ü.	3	16	23	43	59	73	**217**
Sabancı Ü.	7	16	32	48	54	88	**245**
Sakarya Ü.	0	5	8	33	15	45	**106**
Selçuk Ü.	9	38	43	64	87	113	**354**
Sinop Ü.	0	0	0	0	3	0	**3**
TOBB Eko. Ve Tekn. Ü.	2	2	5	10	19	34	**72**
Trakya Ü.	3	18	8	26	13	12	**80**
Ufuk Ü.	0	0	2	1	4	0	**7**
Uludağ Ü.	13	52	51	94	103	123	**436**
Uşak Ü.	0	0	0	0	1	7	**8**
Yaşar Ü.	0	0	1	4	0	4	**9**
Yeditepe Ü.	0	3	10	29	31	55	**128**
Yıldız Teknik Ü.	6	26	24	31	54	76	**217**
Yüzüncü Yıl Ü.	1	13	17	26	28	49	**134**
Z. Karaelmas Ü.	0	3	10	22	36	14	**85**
Üniversiteler Toplamı	**417**	**1.565**	**1.907**	**3.196**	**3.522**	**4914**	**15521**
Diğer Kuruluşlar	6	50	42	62	91	109	**360**
Genel Toplam	**423**	**1.615**	**1.949**	**3.258**	**3.613**	**5023**	**15881**

Araştırmacı/Bursiyer Bilgileri

Tablo 60. 2000-2009 Yılları Arasında 30/11/2009 tarihi itibarıyla Devam Eden ARDEB Projelerinde Kamu Projeleri Hariç Görev Alan Araştırmacıların Araştırma Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırma Grupları	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri ÇAYDAG)	318	629	826	867	1111	1350	1437	1427	1264	867
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	43	46	53	36	35	94	185	276	300	252
Mühendislik (MAG)	123	169	180	204	234	723	1427	1721	1554	1082
Sağlık Bilimleri (SBAG)	540	455	565	476	499	1019	1438	1541	1334	915
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	11	29	41	57	65	185	560	896	891	727
Temel Bilimler (TBAG)	536	714	977	1226	1463	1840	2294	2280	1905	1266
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	692	708	556	340	397	990	1919	2279	2124	1602
TOPLAM	**2.263**	**2.750**	**3.198**	**3.206**	**3.804**	**6.201**	**9.260**	**10.420**	**9.372**	**6.711**

Tablo 61. 2000-2009 Yılları Arasında 30/11/2009 tarihi itibarıyla Devam Eden ARDEB Projelerinde Kamu Projeleri Hariç Görev Alan Bursiyerlerin Araştırma Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırma Grupları	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	0	0	0	0	20	80	165	284	382	465
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	0	0	0	0	0	23	131	334	515	477
Mühendislik (MAG)	0	0	0	0	0	52	231	506	782	815
Sağlık Bilimleri (SBAG)	0	0	0	0	0	42	81	168	264	314
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	0	0	0	0	0	1	17	130	369	540
Temel Bilimler (TBAG)	0	0	0	0	42	159	504	905	1204	1187
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	0	0	0	0	8	72	209	370	569	568
TOPLAM	**0**	**0**	**0**	**0**	**70**	**429**	**1.338**	**2.697**	**4.085**	**4.366**

BİDEB tarafından sağlanan burslar dışında Araştırma Destek Programları'nda da proje konularında eğitimlerini sürdürmekte olan yüksek lisans ve doktora öğrencileri, bursiyer sıfatıyla yer almaktadır. Böylelikle öğrencilerimiz, üniversitede edindikleri teorik bilgilerin yanı sıra fiilen uygulamanın içerisinde de bulunarak geleceğin bilim insanları olarak yetişmektedir. Tablo 60'ta ve Tablo 61'de ARDEB projelerinde görev alan araştırmacı ve bursiyerlerin araştırma gruplarına göre dağılımı yer almaktadır. Tablolardan görüleceği üzere, 2000 yılında 2263 araştırmacı görev alırken bu sayı 2007 yılında, 10420 araştırmacı ve 2697 bursiyer olmak üzere 13117'ye yükselmiştir. 2009 yılında ise devam eden projelerde 6711 araştırmacı ve 4366 bursiyer olmak üzere toplam 11077 araştırmacı ve bursiyer görev almıştır.

6.3. TÜBİTAK Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı Projesi

TÜBİTAK Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı (EKUAL) Projesi, ülkemiz araştırma kurumlarının akademik içerikli elektronik bilgi kaynaklarına etkin ve yaygın erişimlerini sağlamak amacıyla, dünyanın önde gelen yayınevleri ve veri tabanı üreticileri ile yapılan ulusal lisans anlaşmaları ve çalışmalarını kapsamaktadır.

TÜBİTAK EKUAL Projesi ile:

- Bütçe kaynakları eşit olmayan araştırma kurumları arasında bilimsel bilgiye erişimde fırsat eşitliği yaratılması,
- Veri tabanlarının yerinde kullanımı ile araştırmacılara zaman tasarrufu sağlanması,
- Ülke çapında araştırma faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması,
- Ülke kaynaklarının kullanımında tasarruf sağlanması,
- Ülkemiz ulusal ve uluslararası bilimsel yayın üretiminin artırılması
- Ülkemizin bilimsel çalışmalarda rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

Proje, 19 Kasım 2005 tarih ve 136 sayılı TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile TARAL kapsamında desteklenmesi kararı ile hayata geçirilmiş, 11 Şubat 2006 tarih ve 139 sayılı TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile T.C. Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri kapsama dahil edilmiştir.

Bu kapsamda 2009 yılı Kasım ayı itibariyle 138 üniversite, 5 askeri kurum, Polis Akademisi ve TÜBİTAK Enstitülerini ve Sağlık Bakanlığına bağlı 54 Eğitim ve Araştırma Hastanesini (EAH) içerecek şekilde aşağıda yer alan veri tabanlarına ait lisanslar imzalanmış (Şekil 61 ve 62) ve lisans toplamı yaklaşık 16,300,000 ABD Dolarıdır.

Üniversiteler, Askeri kurumlar, Polis Akademisi ve TÜBİTAK Enstitüleri

1- Thomson Web of Science Veri Tabanı (Bibliyografik)
2- IEEE Explore Veri Tabanı (Tam Metin)
3- CAB Veri Tabanı (Bibliyografik)
4- ScienceDirect Veri Tabanı (Tam Metin)
5- OVID LWW Veri Tabanı (Tam Metin)
6- Taylor & Francis Veri Tabanı (Tam Metin)
7- EbscoHost Veri Tabanı (Tam Metin)

Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri

1- ScienceDirect Health Sciences Veri Tabanı (Tam Metin)
2- Springer Link Veri Tabanı (Tam Metin)
3- Wiley Cochrane Veri Tabanı (Kanıta Dayalı Tıp)

Toplam EKUAL veri tabanları tutarları Şekil 63'te, EKUAL veri tabanları sayısı ise Şekil 64'te sunulmaktadır. Şekil 64'e göre EKUAL veri tabanları sayısı 2006'da 9 iken 2008'de 20'ye ulaşmıştır. Ancak 2009 yılında yapılan bütçe azlığına bağlı olarak veri tabanları abonelik sayısı 10'a indirilmiştir.

EKUAL veri tabanları ile aboneliği kesilen veri tabanlarındaki eski yıllara erişimi açık olanlar dahil 14.486 elektronik dergiye, 750 konferans serisi içinde 775.000 konferans bildirisine, 1.800 standarda erişim sağlanmıştır.

TÜBİTAK EKUAL projesi kapsamında, bibliyografik (indeks ve öz) veri tabanları (toplam 45.000.000 kayıtlı bilgi) ve tam metin veri tabanları (yaklaşık 15.000 dergi), 7.600.000 kişi tarafından kullanılmaktadır (Şekil 65). 2006-2009 yıllarında ilgili veri tabanları, tam metin (download) kullanımı 33.600.000, bibliyografik veri tabanları tarama (search) kullanımı 11.600.000 (Şekil 66) olmak üzere toplam kullanım yaklaşık 45.200.000'dır. Yine Şekil 66'da izlenen ve 2009 yılı kullanımlarındaki azalışın temel nedeni; bütçe azalması ve sınırlamasına bağlı olarak veri tabanı aboneliklerinde %50 oranında iptallere gidilmesi ve erişim sağlanan tam metin ve bibliyografik kayıt sayısındaki düşmedir. Ayrıca 2009 yılı kullanım verileri 9 aylık veriler olup, tam yıl kullanımlarının 2008 yılı seviyesine yaklaşabileceği öngörülmektedir.

Bu proje ile her araştırmacı için 2008 yılında 2,58 dolar harcanarak doğrudan yayın teşviği sağlanmıştır (Şekil 67). Bu rakam, 2009'da kişi başı 2,15 dolara inmiştir. Böylece, araştırmacıların gereksinim duyduğu makaleyi yurt dışından sağlayabilmesi için gereken ($16,5) maliyetler belirgin oranlarda düşürülmüştür (Şekil 68).

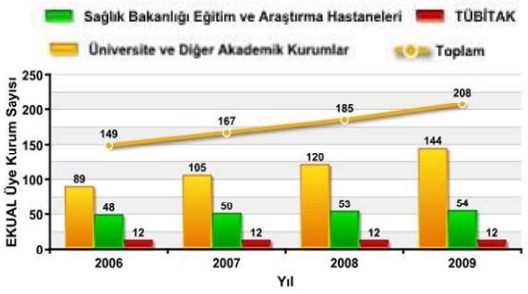

Şekil 61. TÜBİTAK EKUAL Üye Kurum Sayısı

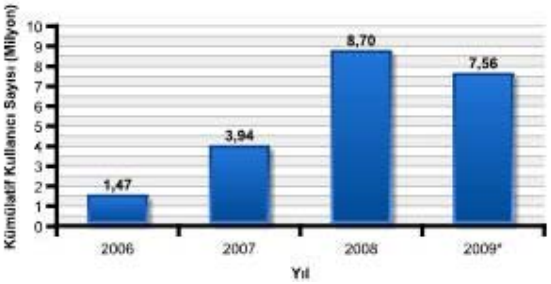

* Tahmini

Şekil 62. TÜBİTAK EKUAL Üniversiteler Toplam Kulanıcı Sayısı

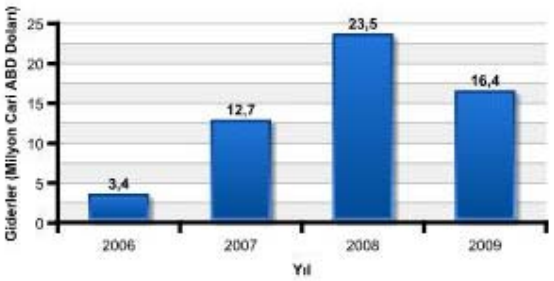

Şekil 63. TÜBİTAK EKUAL Veritabanları TARAL Toplam Gideri

Şekil 64. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Sayısı

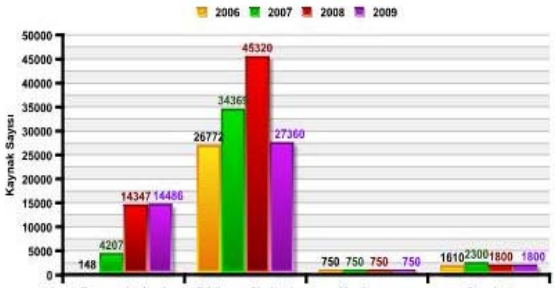

Şekil 65. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Kaynak Saysı

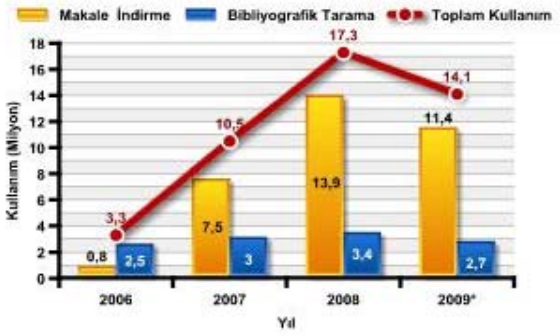

Şekil 66. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Kullanımı

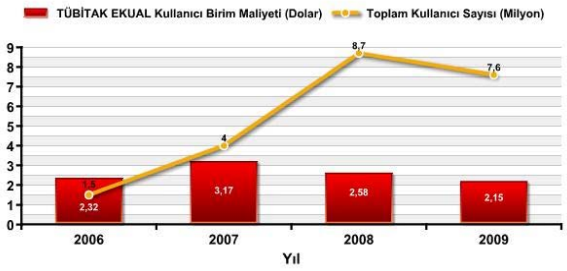

Şekil 67. TÜBİTAK EKUAL Kullanıcı Birim Maliyeti ve Toplam Kullanıcı Sayısı

* Yurtdışından doğrudan makale temini 13-35 ABD Doları arasında değişmektedir.

Şekil 68. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Karşılaştırmalı Birim Maliyeti

7. Ulusal ve Uluslararası Bağlantıların Etkinleştirilmesi

Uluslararası Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği

a. İkili İşbirliği Etkinlikleri

Ülkemizin dış politikası ile uyumlu olarak, ikili işbirliklerimizde coğrafi çeşitlilik artmış, mevcutların yanısıra, yeni coğrafyalarla da (Ortadoğu ve Afrika gibi) işbirliği yapabilme fırsatı yakalanmıştır. G. Kore, Kazakistan ve Rusya ile ikili işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır. Çek Cumhuriyeti, Gürcistan, İrlanda, Japonya, Türkmenistan ile Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması imzalanması yönünde girişimler sürdürülmüş Suriye ile hükümetlerarası ve kurumlararası düzeyde işbirliği anlaşmaları imzalanması için girişimler T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın eşgüdümünde başlatılmıştır.

Bölgelere göre gelişmeler aşağıda verilmiştir:

Avrupa

TÜBİTAK-Lindau Konseyi Mutabakat Zaptı: Her yıl, güncel bilimsel konuları ve geleceğe yönelik araştırma alanlarını konu alarak Nobel adayları ile genç araştırmacıları, ders, panel ve seminerler gibi çeşitli platformlarda buluşturan Lindau Nobel Adayları Toplantılarının 59.su bu yıl Kimya alanında yapılmış olup, Türkiye'den "Akademik Ortak" olarak TÜBİTAK'ın, Lindau Nobel Adayları Toplantılarına katılmak üzere Türk araştırmacıları aday gösterebilmesi için, 28 Haziran 2009 tarihinde Kurumumuz ile Lindau Konseyi arasında Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Söz konusu Mutabakat Zaptı'nın imzalanmasıyla, iç süreçlerde de başlatılmış olup, 2010 yılında, kimya, fizik, tıp ve fizyoloji alanlarında disiplinlerarası olarak yapılacak olan Lindau Nobel Adayları Toplantısına Türk araştırmacılarımız da katılabileceklerdir.

TÜBİTAK-Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) 2+2 Programı: TÜBİTAK ile Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) arasında Türk ve Alman sanayici ve akademisyenlerinin hazırladığı projeleri desteklemek amacıyla 2009 yılında başlatılan 2+2 programı çerçevesinde Kurumumuza toplam 16 ortak proje önerisi iletilmiş olup projeler halen karşılıklı değerlendirilme aşamasındadır.

TÜBİTAK-Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) IntenC Programı: TÜBİTAK ile BMBF arasında yürütülen Yoğunlaştırılmış İşbirliği (Intensified Cooperation-IntenC) Programı kapsamında, 2009 yılında açılan çağrıya 26 proje başvurusu yapılmış olup 5 tanesinin desteklenmesine karar verilmiştir.

TÜBİTAK-Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) Ortak Çalıştayı: Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) ile TÜBİTAK arasındaki işbirliği çerçevesinde 30 Haziran 2009 tarihinde Braunschweig, Almanya'da Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) konusunda bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda üniversite ve sanayide ICT alanında çalışan Türk ve Alman bilim insanları bir araya gelmiş ve çalışmalarını birbirlerine anlatarak olası işbirliği yollarını aramışlardır. Çalıştay sırasında başlatılan işbirliklerinin, önümüzdeki dönem açılacak çağrılarda proje olarak somutlaştırılması beklenmektedir.

TÜBİTAK-Helholtz (Almanya) İşbirliği Protokolü: TÜBİTAK ile Alman araştırma kuruluşu Helmholtz Araştırma Merkezleri Birliği arasında imzalanan İşbirliği Protokolu kapsamında ikisi Alman olmak üzere toplam 14 doktora öğrencisine ortak burs verilmesine karar verilmiştir.

TÜBİTAK-Finlandiya Akademisi İşbirliği: Türkiye ve Finlandiya arasında bilimsel ve teknolojik işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla Ekim 2008'de TÜBİTAK ile Finlandiya Akademisi arasında imzalanan İşbirliği Niyet Mektupları ve 2009 yılı Eylem Planı çerçevesinde, iki ülke arasında "sağlık" alanında işbirliği konularını belirlemek, yapılan araştırmalar hakkında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla 15-19 Eylül 2009 tarihleri arasında Finlandiya Akademisi'nden 4 kişilik teknik bir heyet TÜBİTAK da dahil olmak üzere ülkemizdeki çeşitli üniversite ve sağlık kuruluşlarını ziyaret ederek bu

alanda işbirliğini artırmaya yönelik ilk girişimleri başlatmışlardır. Söz konusu ziyareti takiben, 30 Kasım-4 Aralık 2009 tarihlerinde bilişim teknolojileri, malzeme ve sağlık alanlarında Türk biliminsanlarından oluşan teknik bir heyet Finlandiya'daki ilgili kuruluşları ziyaret etmişlerdir. İki kuruluş arasında başlatılan işbirliğinde bundan sonraki basamak, ortak belirlenen alanlarda 2010 yılında ülkemizde ve Finlandiya'da birer çalıştay düzenlenmesi olacaktır. Ziyaretler ve çalıştay(lar) sonrasında, iki ülkenin biliminsanları arasında ortak projelerin desteklenmesine yönelik bir mekanizma oluşturmak amacıyla kurumlararası bir işbirliği anlaşması imzalanması hedeflenmektedir.

Balkanlar

TÜBİTAK- Romanya Bilimsel Araştırma Otoritesi Romanya (ANCS) İşbirliği Programı: TÜBİTAK ile (National Authority for Scientific Research of Romania - ANCS) arasındaki İşbirliği Anlaşması ve Uygulama Programı çerçevesinde, Ortak Komite Toplantısı 10 Kasım 2009 tarihinde Bükreş'de yapılmıştır. Söz konusu toplantı sırasında, 2010-2011 yıllarında desteklenmesi uygun görülen 16 adet ortak proje onaylanmış ve Toplantı Tutanağı imzalanarak karara bağlanmıştır.

Doğu Avrupa

TÜBİTAK-Ukrayna Bilimler Akademisi İşbirliği: TÜBİTAK ile Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasındaki 8 Ekim 2003 tarihinde Gebze'de imzalanmış olan Uygulama Protokolü çerçevesinde oluşturulan "Bilimsel ve Teknolojik İşbirliğinde Türk-Ukrayna Ortak Komitesi"nin Beşinci Toplantısı" ve TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nde (MAM) kurulan "Türk-Ukrayna Uluslararası İleri Teknoloji Laboratuvarı (ILHT) Ortak Komitesi"nin Üçüncü Toplantısı 2 Kasım 2009 tarihinde Gebze'de gerçekleştirilmiştir. "Bilimsel ve Teknolojik İşbirliğinde Türk-Ukrayna Ortak Komitesi Beşinci Toplantısı" sırasında, 2010-2011 yıllarında desteklenmesi uygun görülen 9 adet ortak proje onaylanmış ve Toplantı Tutanağı imzalanarak karara bağlanmıştır. TÜBİTAK ve Ukrayna Bilimler Akademisi arasındaki işbirliği çerçevesinde düzenlenen ortak çalıştay ise 3 Kasım 2009 tarihinde Gebze'de her iki taraftan toplam 44 araştırmacının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, Ukrayna'lı araştırmacılara MAM'ın faaliyetleri ve teknoloji alanındaki uluslararası işbirliği programları hakkında bilgiler verilmiştir. Ukraynalı araştırmacılar ise Çevre Yönetiminde Karar Destek Sistemleri, Deniz Çalışmalarında Nümerik Modelleme gibi konularda sunuşlar gerçekleştirmişlerdir.

Orta Asya

Türkiye-Kazakistan Bilim ve Teknoloji İşbirliği Anlaşması: Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in ülkemizi 22-24 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, 22 Ekim 2009 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilim ve Teknoloji Alanında İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Yapılan bu anlaşma ile iki ülke arasında bilim ve teknoloji alanındaki ilişkilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Ortadoğu

TÜBİTAK- Suudi Arabistan Kral Abdül Aziz Bilim ve Teknoloji Şehri (KACST) İşbirliği: TÜBİTAK ile Suudi Arabistan Kral Abdül Aziz Bilim ve Teknoloji Şehri (KACST) arasında imzalanan İşbirliği Niyet Mektubu kapsamında 21- 27 Haziran tarihlerinde KACST Başkan Yardımcısı başkanlığında bir heyet Ankara, İstanbul ve Gebze'de temas ve incelemelerde bulunmuşlardır. Kurumumuzca hazırlanan program çerçevesinde; heyet Ankara'da TÜBİTAK Başkanlığı ile iki kurum arasında imzalaması öngörülen Mutabakat Zaptı konusunda görüşmeler yapmış, TÜBİTAK'ın işleyişi ve destek programları hakkında bilgi almıştır. Konuk heyet ayrıca TÜBİTAK SAGE ve UZAY Enstitüleri ile Bilkent Üniversitesi'nde temas ve incelemelerde bulunmuştur.

Suriye Heyeti Ziyareti: Suriye Yüksek Öğretim Bakanı başkanlığındaki Suriye heyeti 24-25 Kasım 2009 tarihlerinde TÜBİTAK Başkanlığı ve Marmara Araştırma Merkezi'ni ziyaret etmiştir. Heyetlerarası görüşmelerde, ülkemizin ve Kurumumuzun BTY yapılanması hakkında konuk heyete sunum yapılmış ve Kurumumuz ile Suriye Bilimsel Araştırma Yüksek Komisyonu (SCHCSR) arasında imzalanması öngörülen Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Protokolü görüşülmüştür. Görüşmede Suriye tarafınca

hükümet düzeyinde de bir anlaşma imzalanması önerilmiş olup, taraflarca hazırlanan taslak Dışişleri Bakanlığı'na iletilmiştir.

Afrika

Tanzanya Bilim ve Teknoloji Komisyonu Ziyareti: 1-7 Haziran 2009 ve 5-11 Ekim 2009 tarihlerinde Tanzanya Bilim ve Teknoloji Komisyonu'ndan yetkililer, TÜBİTAK faaliyetlerini yakından izleyebilmek ve bilgi edinmek amacıyla, gelecekte bilimsel ve teknolojik işbirliğini destekleyen çalışmaların yapılmasına yönelik olarak Kurumumuzu ziyaret etmiştir.

Uzakdoğu

Türkiye-Japonya İşbirliği: DEİK'in (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) 28 Ekim 2009 tarihinde Tokyo'da düzenlediği Türk Japon İş Konseyi 17. Toplantısı'na katılan TÜBİTAK heyeti, "2010 Türkiye'de Japonya Yılı" etkinlikleri öncesinde Japon yatırımcılara Türkiye'nin değişik sektörleri hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu gelişmeyi takiben, TÜBİTAK ile Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology – MEXT) ve Japon Bilimi Teşvik Birliği (Japan Society for Promotion of Science – JSPS) tarafından ortaklaşa deprem konulu bir çalıştay 23-24 Kasım 2009 tarihlerinde Gebze'de düzenlenmiştir. Böylelikle ülkemizde TÜBİTAK tarafından ilk kez Türk Japon çalıştayı düzenlenerek iki ülke bilim insanlarının deprem konusundaki potansiyel çalışma alanlarında somut projeler hazırlamasına olanak sağlanarak ilgili kurum ile bir anlaşma imzalanması gündeme getirilebilecektir.

b. Çok Taraflı İşbirliği Etkinlikleri

Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği (COST), Avrupa Moleküler Biyoloji Örgütü (EMBO), Avrupa Araştırma Kurumları Başkanları (EUROHORCs), Avrupa Bilim Vakfı (ESF), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Uzay Ajansı (ESA) gibi uluslararası kuruluşlarla ve KEİ (Karadeniz Ekonomik İşbirliği) ve APSCO (Asya Pasifik Uzay İşbirliği Örgütü) gibi bölgesel organizasyonlarda ülkemizin bilimsel ve teknolojik görünürlüğü hızla artmakta ve bu ilerleme Türkiye'nin yumuşak gücüne (*soft power*) önemli bir katkı yapmaktadır.

Haziran-Aralık 2009 döneminde de Hükümet veya TÜBİTAK düzeyinde üye olunan uluslararası kuruluşların faaliyetlerine aktif bir şekilde katılım sağlanmış, bu sayede bu kuruluşlar bünyesindeki etkimiz pekiştirilmiş ve gelişmeleri hem yakından takip edebilme hem de yönlendirebilme fırsatı yakalanmıştır. İşbirlikleri ile ilgili gelişmeler aşağıda verilmiştir:

Şekil 69. COST Programında Yıllara Göre Türkiye'nin Proje Sayısı ve Katıldığı Yürürlükteki Aksiyon Sayısı

COST (*European Cooperation in Science and Technology* – Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği): Ülke olarak katılımın gerçekleştiği yürürlükteki COST aksiyon sayısı Haziran 2009'dan bu yana % 2'lik bir artış ile 75'e, proje sayısı ise % 6'lık bir artış ile 103'e ulaşmıştır. Ayrıca bu süre içerisinde değerlendirme aşamasında olan 14 COST proje önerisi ve ülke olarak resmi katılım işlemlerimizin başlatıldığı 8 aksiyon bulunmaktadır.

ESF (*European Science Foundation* – Avrupa Bilim Vakfı) ve EUROHORCs (*European Heads Of Research Councils* – Avrupa Araştırma Kurumları Başkanları): TÜBİTAK Başkanı yıl içinde gerçekleştirilen EUROHORCs Yönlendirme Komitesi, EUROHORCs Genel Kurul Toplantısı ve ESF Yönetim Kurulu toplantılarına katılım sağlamış ve karar alma süreçlerinde etkin rol oynamıştır. Bununla beraber, ESF bünyesinde TÜBİTAK'ın temsil edildiği Temel ve Mühendislik Bilimleri (Physical and Engineering Sciences-PESC) Daimi Komitesi, Yaşam ve Çevre Bilimleri (Life and Environmental Sciences-LESC) Daimi Komitesi ve Deniz Kurulu (Marine Board) 2010 yılı toplantılarının ülkemizde

yapılması karara bağlanmıştır. Böylece ülkemizin ve TÜBİTAK'ın uluslararası bilim camiasında görünürlüğünün artırılması hedeflenmektedir.

ESA (*European Space Agency* – Avrupa Uzay Ajansı) : 8-9 Haziran 2009 tarihlerinde ESA'dan bir heyet TÜBİTAK'ı ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında, Türkiye-ESA İşbirliği Anlaşması kapsamında şimdiye kadar yapılan faaliyetler değerlendirilmiş, söz konusu anlaşmanın daha aktif biçimde kullanılması için gerçekleştirilecek eylemlerin bir yol haritası belirlenmiştir. Toplantıda, ESA Heyeti ile Kurumumuz arasında tespit edilen başlıklar hakkında önümüzdeki dönemde çalıştaylar ve seminerler düzenlenmesi, karşılıklı uzman ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi, Türkiye'den öğrencilerin ESA'nın eğitim programlarına katılımını sağlamak amacıyla gerekli mekanizmaların kurulması gibi önemli kararlar alınmıştır.

ROSCOSMOS (*Russian Federal Space Agency* – Rusya Federal Uzay Ajansı): Sayın Cumhurbaşkanımızın 12-15 Şubat 2009 tarihlerinde Rusya'ya gerçekleştirdiği resmi ziyaretle başlayan sürecin devamı olarak, Rusya Başbakanı Vladimir PUTİN'in 6 Ağustos 2009 tarihinde gerçekleştirdiği Türkiye ziyareti ve öncesinde gerçekleşen Türk-Rus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu IX. Dönem Toplantısı kapsamında, taraflar arası işbirliği adına önemli adımlar atılmıştır. Eşzamanlı olarak yürütülen TÜBİTAK-ROSCOSMOS toplantılarında taraflar karşılıklı sunumlar gerçekleştirmiştir. Söz konusu ziyaret sırasında TÜBİTAK ile ROSCOSMOS arasında "Dış Uzayın Barışçı Amaçlarla Keşfi ve Kullanımı" alanında bir İşbirliği Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Söz konusu Mutabakat Zaptı çerçevesinde taraflar, uzay alanındaki işbirliğini somut bir eylem planı üzerinde yürütmek amacıyla, ilk adım olarak, ortak bir çalıştay düzenlemeye karar vermişlerdir. Bu bağlamda, Türk ve Rus araştırmacıların uzay alanında ortak faaliyetler geliştirmesi, ortak projeler üretmesi ve bilgi alışverişinde bulunması amacıyla 7-10 Aralık 2009 tarihlerinde TÜBİTAK TÜSSİDE'de (Gebze) "Türkiye-Rusya Uzay Araştırmaları ve Teknolojileri" konusunda ortak bir çalıştay düzenlenmiştir. Söz konusu çalıştay, ülkemizin Rusya ile uzay alanında geleceğe dönük işbirliğinin ilk somut adımı olması açısından büyük önem taşımaktadır.

TÜBİTAK ve Türk Uzay Sanayii Heyetinin Alman Uzay ve Havacılık Merkezi (DLR) ile Alman Uzay Kuruluşlarını Ziyareti: Almanya'daki uzay faaliyetlerinin yerinde görülmesi ve uzay alanında ikili işbirliği olanaklarının araştırılması amacıyla Alman Havacılık ve Uzay Merkezi'nin (*German Aerospace Center* - DLR) davetlisi olarak TÜBİTAK ve Türk uzay sanayi uzmanlarından oluşan 13 kişilik bir heyet 13-17 Eylül 2009 tarihlerinde Almanya'yı ziyaret etmiştir. Ziyarette karşılıklı tanıtıcı sunumlar yapılmış, DLR haricinde altı Alman uzay sanayii heyetimize tanıtılmış ve yerinde ziyaretler yapılarak altyapı ve yetenekleri görme olanağı sağlanmıştır. Söz konusu ziyaret ile karşılıklı yeteneklerin tanınması, iyi niyet ve işbirliği oluşturma açısından önemli bir adım atılmıştır.

III. GEO Avrupa Projeleri Çalıştayı: Avrupa Komisyonu ve TÜBİTAK işbirliği ile 8-9 Ekim 2009 tarihlerinde İstanbul'da 3. Avrupa GEO (Group on Earth Observations) Projeleri Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayın amacı Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı tarafından finanse edilen yer gözlem projeleri arasında işbirliğini geliştirmek ve GEO Girişimini'nin Küresel Yeryüzü Gözlemi Sistemlerine (GEOSS) katkısını pekiştirmektir. Daha önce Brüksel ve İtalya'da düzenlenen çalıştayda bu yıl Avrupa'nın GEOSS'un Küresel Bilgi Düzeni'ne katkısını artırarak sürekliliğini sağlamak ve GEO tarafından gerçekleştirilmiş olan ilerlemeleri 2010 GEO Bakanlıklar Zirvesi'ne taşıyabilmek üzerine yoğunlaşılmıştır.

SEE-ERA-NET Plus Projesi Batı Balkan Ülkeleri Çağrısı: Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programları dahilinde Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri (INCO) alanında Balkan ülkelerine yönelik olarak başlatılan ve TÜBİTAK'ın da ortak olarak yer aldığı SEE-ERA-NET Plus projesi kapsamında çağrıya çıkılmıştır. Çağru sonucu kabul edilen projelerde yer alan Türk araştırmacılar TÜBİTAK tarafından desteklenecektir. Bu proje ile batı balkan ülkeleri ile olan ilişkilerimiz kuvvetlendirilip pekiştirilmektedir.

KORANET (Kore ile İşbirliği) Projesi Etkinlikleri: Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programları INCO alanında desteklenen, TÜBİTAK'ın ortağı olduğu Güney Kore'ye yönelik KORANET projesi çerçevesinde 20 Ekim 2009 tarihinde İstanbul'da bir çalıştay düzenlenmiştir. "Avrupa-Kore Bilgi İletişim Temelli Temiz Teknolojiler Çalıştayı" başlıklı bu çalıştayda Kore, Finlandiya, Hollanda ve Türkiye'den araştırmacı ve uzmanlar sunum yapmışlardır. Çalıştayın sonunda "E-Challenges Konferansı"nın bir parçası olan "Idealist" proje pazarı etkinliği katılımcıları ile çalıştay katılımcılarının biraraya geldiği bir işbirliği etkinliği yapılmıştır. Araştırmacıların bu şekilde biraraya gelmesi, geleceğe dönük işbirliği olanaklarının geliştirilmesi açısından yararlı olmuştur.

BS (Karadeniz) ERANET Projesi Etkinlikleri: Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programları INCO alanında Karadeniz bölgesini hedef alan ve bölgedeki bilim ve teknoloji kuruluşlarının işbirliği yapmasını hedefleyen Black Sea ERA.NET projesinde TÜBİTAK etkin bir şekilde yer almaya devam etmektedir. Proje içerisinde, projenin gidişine yönelik tavsiyelerde bulunmak üzere alanında yetkin kişilerden oluşan 5 kişilik bir Bilim Kurulu oluşturulması öngörülmüş ve Temmuz ayında gerçekleştirilen toplantılarda Brüksel'deki TURBO Ofisi Direktörü, TÜBİTAK'ın adayı olarak bu Kurula girmeye hak kazanmıştır. Aralık ayında bölgedeki tüm paydaşları bir araya getirecek olan bir konferans Romanya'da düzenlenecek olup, konferansta TUBITAK yetkilileri hem oturum yöneticisi hem de projenin gidişatı için önemli kısımlarda konuşmacı olarak yer alacaklardır.

c. Ortak Proje Çağrıları:

Mevcut ikili işbirliği anlaşmaları çerçevesinde Haziran-Aralık 2009 döneminde, İtalya Ulusal Araştırma Konseyi (CNR), Rusya Temel Araştırma Vakfı (RFBR) ve Yunanistan Kalkınma Bakanlığı Araştırma ve Teknoloji Genel Sekreterliği (GSRT) ile ortak proje önerileri çağrılarına çıkılmıştır.

Türk araştırmacıların uluslararası projelere yoğun bir ilgi gösterdiği memnuniyetle gözlenmektedir. Keza bir önceki döneme göre başvurularda yaklaşık 15 misli bir artış yaşanmıştır. Bu dönemde süreli ve sürekli açık çağrılar kapsamında TÜBİTAK'a toplam 348 proje önerisi (ABD: 9, Federal Almanya-IntenC: 26, Federal Almanya-BMBF-"2+2": 16, Federal Almanya-BMBF: 2, Fransa-Bosphorus: 32, İtalya-CNR: 41, Pakistan: 1, Romanya: 35, Rusya: 38, Slovenya: 15, Ukrayna-Bakanlık: 16, Yunanistan: 117) iletilmiştir.

Önceki dönemde çıkılan çağrılar kapsamında ise, 23 ortak projenin desteklenmesine karar verilmiş olup, diğer programlar kapsamında iletilen proje önerilerinin ise değerlendirme veya karşı kuruluşla mutabakat sağlanması süreçleri devam etmektedir.

Tüm ikili ve çok taraflı işbirliği programları çerçevesinde 30 Kasım 2009 tarihi itibariyle yürürlükte olan toplam proje sayısı 296 olup, bir önceki döneme oranla yaklaşık % 8'lik bir artış sağlanmıştır.

EK

- Ek: TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi Raporu

TÜBİTAK

Ek

AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi

SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME

Bu rapor 19.BTYK'dan bugüne AB 7. Çerçeve Programı kapsamındaki faaliyetleri içermektedir.

1. AB 7. Çerçeve Programı Ülke Performansı

7. Çerçeve Programı Genel Değerlendirmesi

Yaklaşık 53,2 Milyar Avro'luk bir fon büyüklüğüne sahip AB 7. Çerçeve Programı (ÇP) 2007 yılında başlamış olup 2013 yılında sona erecektir. Ülkemizin 7.ÇP katkı payı için 2009'da yaptığı ödemeler, ödemelerin AB hibelerinden karşılanan miktarı, ulusal bütçeden ayrılan miktarı ve Türk ortakların aldığı fon miktarları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. 7.ÇP Katkı Payları

Yıl	Ulusal Fon (Milyon €)	AB hibe yardımı (Milyon €)	Toplam (Milyon €)	Türk Ortakların Aldığı Fon Miktarı (Milyon €)	Desteklenen Türk Ortak Sayısı
2007	9,9	12,5	22,4	26,7	143
2008	26,3	4,5	30,8	19 ([1])	118
2009	24,5	16,6	41,1	16,6 ([2])	90
TOPLAM	**60,7**	**33,6**	**94,3**	**62,3 ([3])**	**351**
Türk ortakların yer aldığı projelerin toplam portföy büyüklüğü				**900 Milyon €**	

([1]) 2008 yılında kapanan 14 çağrının sonuçları henüz yayınlanmamıştır.
([2]) 2009 yılında kapanan 24 çağrının sonuçları henüz yayınlanmamıştır.
([3]) Avrupa Komisyonu veri tabanındaki maddi hatalar TÜBİTAK tarafından düzeltilmiştir.

Bilindiği üzere Çerçeve Programları dönemsel olarak Avrupa Komisyonunca yayınlanan çağrıları takiben proje başvurusunda bulunulan bir sistemdir. 7.ÇP başladığı günden bugüne kadar açılan ve sonuçlanan çağrılara ilişkin bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. 7.ÇP Çağrıları

Yıllar	2007	2008	2009	Toplam
Açılan Çağrı Sayısı	101	62	72	235
Sonuçlanan Çağrı Sayısı	62	54	32	148

Tablo 2'de görüldüğü üzere 2007-2009 döneminde açılan toplam 235 çağrının 148'i sonuçlandırılmıştır. Dolayısıyla Tablo 3'de yer alan bilgiler, sonucu açıklanmayan toplam 87 çağrının verilerini kapsamamaktadır.

Tablo 3. 7.ÇP Katkı Paylarımız ve Türk Ortakların aldığı fon miktarları

	6.ÇP (2003-2005)	7.ÇP (2007-2009)	Artış Oranı (%)
Türk Ortakların Payı (milyon €)	38,4	62,3	62,2%
Toplam Katkı Payı (milyon €)	179,6	94,3	-47,5%
Katkı Payına Oranı	21,3%	66%	
Ulusal Katkı Payı (milyon €)	140	60,7	
Ulusal Katkı Payına Oran	27,4%	102,5%	

7.ÇP Araştırma Potansiyeli Alanı'ndan Türkiye'ye 12 Milyon Avro Destek

Araştırma Potansiyeli alanı (Research Potential-RegPot) AB yakınsama ve dış bölgelerinde faaliyet gösteren belirgin büyüklükteki araştırma kurumlarının araştırma kapasitelerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırma Potansiyeli alanı kapsamında araştırma kurumlarının planladığı araştırma personeli istihdamı ve değişimi, uluslararası konferanslar ve çalıştaylar düzenlenmesi, eğitimler planlanması, makina ve teçhizat alımı desteklenmektedir. Araştırma Potansiyeli alanı bilimsel olarak güçlü araştırma kurumlarının seçilen araştırma konularında araştırma kapasitelerine yapılacak katkı ile uluslararası arenada görünürlüklerini ve mükemmelliyetlerini artırmayı hedeflemektedir. Böylelikle desteklenen araştırma kurumlarının faaliyet gösterdikleri bölgede ve ülkede Avrupa Araştırma Alanı'na katma değer yaratacak mükemmeliyet merkezleri haline gelmeleri beklenmektedir.

Bütçesinin kısıtlı olması nedeniyle rekabetin oldukça yüksek olduğu ve bilimsel mükemmellik kriterine göre projelerin desteklendiği Araştırma Potansiyeli alanı kapsamında Türkiye'den 2007-2009 yılları arasında destek alan kurumlar ve proje bütçeleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 7.ÇP Araştırma Potansiyeli Alanı Kapsamında Desteklenen Türk Kuruluşlar

Kurum / Kuruluş	Proje Adı	Bütçe (Milyon €)
TÜBİTAK MAM Gıda Enstitüsü	Improving the Scientific and Technological Research Capacity of Food Institute on Safety and Technology of Food Packaging	1,02
Bilkent Üniversitesi	Strengthening of Materials Science and Nanotechnology Institute of Turkey as a National Centre of Excellence through European Integration	1,17
TÜBİTAK UEKAE	Integration of CryptoD to ERA	1,33
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Improvement of METU-Research Laboratory for the Conservation of Historic Monuments	1,33
Sabancı Üniversitesi	Improving the research capacity for nanoscale materials characterization.	0,03
TÜBİTAK UEKAE	Improvement of interactive and secure language and speech processing potential of TUBITAK-UEKAE for an increased multilingual capability in ERA.	1,07
Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Assesment of research potential of Aegean agricultural research institute.	1,48
Boğaziçi Üniversitesi	Strengthening the research capacity of Bogazici University MBG (istanbul) through local initiatives and trans-national interactions	1,26
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	METU MEMS Research and Applications Center	3,95
Yeditepe Üniversitesi	Mediterranean Neurosciences Network	0,07
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Advancing Mediterranean Forest Research Capacities	0,06
UNIDO-ICHET	Enhancing International Cooperation on Hydrogen Production, Storage and Safety Research & Demonstration Activities	0,14
Dokuz Eylül Üniversitesi	Strengthening training and research Capacity in Mediterranean Countries on cardiovascular epidemiology and diabetes	0,31

2. 7.ÇP'yi Yaygınlaştırmaya Yönelik Ülkemizde Yürütülen Faaliyetler

Türkiye'deki üniversiteleri, araştırma merkezlerini, KOBİ'leri ve diğer özel sektör kuruluşlarını 7.ÇP hakkında bilgilendirmek ve gerekli yetkinlikleri kazandırmak amacıyla TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin birçok bölgesinde Avrupa Komisyonu destekli bilgi günleri, proje teklifi hazırlama ve proje yönetimi çalıştayları ile çeşitli konularda konferanslar düzenlenmektir. Haziran-Kasım 2009 döneminde yaklaşık 6500 araştırma ve iş dünyası temsilcisinin katılımı ile düzenlenen 90'dan fazla etkinlikten bazıları aşağıda sunulmuştur.

2.1. 7.ÇP KOBİ ve EUREKA Bilgi Günleri

7.ÇP kapsamında KOBİ'ler için en önemli fırsatlardan biri, KOBİ'lerin Ar-Ge ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen ve KOBİ'lere özel avantajlar sunan "KOBİ'ler Yararına Araştırmalar" programıdır. Bu desteğin yanısıra 7.ÇP bünyesindeki İşbirliği Özel Programı, Marie-Curie Araştırma ve Burs Programları, TÜBİTAK'ın koordinasyonunu yürüttüğü EUREKA ve EUROSTARS programları ve TÜBİTAK-TEYDEB ulusal destekleri de özel sektörün Ar-Ge projelerine destek sağlamaktadır. Bu fırsatları KOBİ'lerle paylaşmak amacıyla 2009 yılının ilk yarısında 8 ilde (Denizli, Isparta, Burdur, Hatay, Adana, Konya, Kayseri, İstanbul) düzenlenen bilgi günlerine, 2009'un ikinci yarısında da devam edilmiştir. Bu kapsamda Aydın, Muğla, Bursa, İstanbul, Ankara, Yalova, Manisa illerinde de KOBİ'lerin katımlıyla bilgi günleri düzenlenmiştir.

Tablo 5. 7.ÇP KOBİ ve EUREKA Bilgi Günleri

İller	Etkinlik	Tarih	Yer
Aydın	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**2 Haziran**	Aydın Ticaret Odası
Muğla	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**3 Haziran**	Muğla Ticaret Odası
Bursa	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**12 Haziran**	Uludağ Teknopark
Bursa	KOBİ'lerin Finansa Erişimi	**12 Haziran**	TÜRKONFED
İstanbul	FP7-KOBİ EUREKA Bilgi Günü	**19 Haziran**	Sabancı Üniversitesi
Ankara	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**22 Haziran**	Gazi Teknopark
İstanbul	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**24 Haziran**	İstanbul Aydın Üniversitesi
İstanbul	FP7-KOBİ, EUREKA, Marie-Curie Bilgi Günü	**1 Temmuz**	İstanbul Teknik Üniversitesi
İstanbul	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**9 Temmuz**	İTKİB
Yalova	FP7-KOBİ, EUREKA Bilgi Günü	**29 Eylül**	Yalova Ticaret ve Sanayi Odası
Manisa	KOBİ'lerde Finansmana Erişim Sorunları ve Çözüm Önerileri	**2 Ekim**	Manisa Organize Sanayi Bölgesi
Bursa	Otomotiv Sektörü İçin Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	**8 Ekim**	Uludağ İhracatçı Birlikleri
Bursa	ULUTEK Proje Yazma Eğitimi	**12 Kasım**	Uludağ Teknopark
İstanbul	EUREKA Bilgi Günü	**24 Kasım**	İstanbul Sanayi Odası

2.2. Sabancı Üniversitesi'nde 7.ÇP ve Ulusal Ar-Ge Destekleri Semineri

KOBİ'lerimizin, AB ve Ulusal kaynaklı Ar-Ge finansman olanakları hakkında birikimlerinin artırılması hedeflenerek, Marmara Bölgesi'nde yürütülmekte olan 'Avrupa İşletmeler Ağı – İstanbul' projesi kapsamında, 19 Haziran 2009 tarihinde, Sabancı Üniversitesi Orhanlı Tuzla kampüsünde "Uzmana Sorunuz: AB 7.ÇP ve Ulusal Fonlarda KOBİ'lere Yönelik Fırsatlar" konulu bir seminer düzenlenmiştir. 7.ÇP'de KOBİ'lere Yönelik Fırsatlar, TÜBİTAK Ulusal Sanayi Ar-Ge destekleri, Uluslararası Eureka Sanayi Ar-Ge Ağı konularının paylaşıldığı bu seminere, Ar-Ge projesi geliştirerek fon desteği almak ve uluslararası işbirliği yapmak isteyen imalatçı veya teknoloji tabanlı ürünler geliştiren yaklaşık 150 KOBİ

temsilcisi katılmıştır. Ayrıca seminere katılan KOBİ temsilcileri TÜBİTAK ve Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul uzmanları ile birebir görüşme yapma ve rehberlik alma fırsatı da bulmuşlardır.

2.3. T.C. Devlet Demiryolları'nda 7.ÇP Raylı Taşımacılık Bilgi Günü

7.ÇP'deki Raylı Taşımacılık konusundaki fırsatların ilgili araştırma ve kamu sektörü paydaşlarına aktarılması amacıyla TCDD APK Dairesi Başkanlığı ve TÜBİTAK Ulusal Koordinasyon Ofisi işbirliği ile 8 Temmuz 2009 tarihinde 7. ÇP Raylı Taşımacılık Bilgi Günü düzenlenmiştir. TCDD konferans salonunda gerçekleştirilen bilgi gününde 2010 yılı çağrılarındaki muhtemel proje konuları ve Avrupa'daki önemli Ar-Ge ağları ile ilgili bilgiler katılımcılarla paylaşılmıştır. TCDD'nin ilgili birimleri ve fabrikalarından yaklaşık 60 katılımcı ile gerçekleştirilen etkinlik, 7.ÇP Ulaştırma alanı 2010 yılı çağrılarına hazırlık niteliği taşımış ve etkili olmuştur. Bilgi gününde TCDD'nin öncelikli olarak ilgilendiği Ar-Ge konuları hakkında da fikir alışverişi yapılmış ve çağrılara yönelik eylemler konusunda fikir birliğine varılmıştır.

2.4. İstanbul Sanayi Odası'nda EUREKA Bilgi Günü

TÜBİTAK ve İstanbul Sanayi Odası işbirliği ile 24 Kasım 2009 tarihinde, İstanbul'da EUREKA Bilgi Günü düzenlenmiştir. EUREKA Programı'nın ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı bilgi gününe KOBİ'lerden ve araştırma kuruluşlarından yaklaşık 100 temsilci katılmıştır. Bilgi gününde ayrıca, imalat teknolojileri alanında EUREKA üyesi ülkeler arasındaki işbirliğini arttırarak yeni projeler geliştirmek amacıyla oluşturulan PROFACTORY şemsiye programı ile Türkiye'de yürütülmüş ve yürütülmekte olan EUREKA projeleri hakkındaki bilgiler de katılımcılarla paylaşılmıştır.

2.5. Disiplinlerarası Projelerin Başarısı Bilgi Günü

7.ÇP kapsamında yürütülen araştırma projelerinde giderek yaygınlaşan ve Avrupa Komisyonu'nun da desteklediği disiplinlerarası araştırma olgusunun özel sektör, üniversiteler ve araştırma kuruluşları ile paylaşılması amacıyla 3 Temmuz 2009 tarihinde Ankara'da "Disiplinler Arası Projelerin Başarısı Bilgi Günü" düzenlenmiştir. Hakem gözüyle proje değerlendirme sürecinin aktarıldığı ve Güvenlik Araştırmaları Alanı ile Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler alanlarında 2009 yılı içerisinde açılacak yeni çağrılara ilişkin bilgilerin verildiği toplantıda, sosyal unsurların teknoloji içerikli Ar-Ge projelerinde kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Bilgi günü, bu alanlarda projelere katılmayı planlayan akademi ve iş dünyası temsilcileri ile sivil toplum kuruluşlarına faydalı bilgilerin aktarılmasını sağlamıştır.

2.6. Boğaziçi Üniversitesi'nde 7.ÇP Marie-Curie Araştırma Programları ve Bursları Bilgi Günü

7.ÇP Marie-Curie Araştırma Programları ve Bursları Bilgi Günü, TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi ve Boğaziçi Üniversitesi işbirliği ile 16 Ekim 2009 tarihinde, Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. 7.ÇP Marie-Curie programları hakkında sunumlar yapılan bilgi gününde ayrıca, 2010 yılı çalışma programı ve önümüzdeki dönemde açılacak olan bireysel ve kurumsal desteklerden faydalanma koşulları hakkında ayrıntılı bilgiler katılımcılarla paylaşılmıştır. İstanbul'daki çeşitli üniversitelerden de katılım sağlanan etkinlik ile 7.ÇP Marie Curie programlarının farklı araştırma gruplarında yaygınlaşması hedeflenmiştir.

2.7. TÜBİTAK'ta Araştırma Eğitim Programları Proje Yazım Çalıştayı

Araştırma Eğitim Programları (Initial Training Networks – ITN) Proje Yazım Çalıştayı, TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi tarafından 23 Ekim 2009 tarihinde Ankara düzenlenmiştir. ITN Çalıştayı ile 7.ÇP Marie-Curie Araştırma Programları ve Bursları kapsamında sanayi ve akademinin birlikte oluşturacakları araştırma eğitim programlarını 243,5 Milyon Avro'luk bir bütçeyle destekleyecek olan çağrıdan Türk sanayi ve akademi kuruluşlarının en üst düzeyde yararlanması amaçlanmıştır. ITN programı hakemlerinden Doç. Dr. Özgür ARSLAN'ın da katıldığı çalıştayda araştırma gruplarına proje hazırlama konusunda kapsamlı bilgiler sunulmuştur. Çeşitli kurum ve kuruluşlardan 50 katılımcının bulunduğu çalıştayda, katılımcılarla Türkiye'den destek almış başarılı proje örnekleri de paylaşılmıştır.

2.8. Uluslararası REW Fuarı Kapsamında 7.ÇP ve EUREKA Oturumu

Uluslararası Geri Dönüşüm, Çevre Teknolojileri ve Atık Yönetimi (REW) Fuarı 18-21 Haziran 2009 tarihleri arasında İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Salonu'nda gerçekleştirilmiştir. REW İstanbul kapsamında, ulusal ve uluslararası dernekler, belediyeler ve belediye birlikleri, akademisyenler ve sanayi kuruluşları buluşturularak sektördeki gelişmelerin ve yeniliklerin tartışıldığı bir işbirliği platformu oluşturulması hedeflenmiştir. Fuar kapsamında 20 Haziran 2009 tarihinde TÜBİTAK tarafından 7.ÇP Çevre Alanı ve EUREKA Programları hakkında yarım günlük bir Bilgi Günü düzenlenmiştir. Çoğunluğunu özel sektör kuruluşlarının oluşturduğu 200 katılımcı ile gerçekleştirilen etkinlikte,

araştırmacıların ve sanayi kuruluşlarının 7.ÇP ve EUREKA programlarına katılımının artırılması için birçok faydalı bilgi katılımcılarla paylaşılmıştır.

2.9. Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler(SSH) Bilgi Günü

Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler alanının 30 Temmuz 2009 tarihinde açılan 2010 çağrısı kapsamında 23 Ekim 2009'da İstanbul Marmara Oteli'nde Avrupa Komisyonu desteğiyle SSH Bilgi Günü düzenlenmiştir. Yerli ve yabancı çok sayıda araştırmacının katıldığı Bilgi Günü'nde, SSH 2010 Çağrısı konu başlıkları hakkında Avrupa Komisyonu Yetkilisi Manuela ALFE tarafından ayrıntılı bilgi verilmiş, ilgili başlıklarda proje hazırlayacak araştırmacıların dikkat etmeleri gereken konula vurgulanmıştır. Bilgi gününün başarılı projelerin tanıtılması bölümünde ise 6.ÇP'de Sosyal Bilimler alanında desteklenen RECON Projesi, projenin Türk ortağı olan Sabancı Üniversitesi tarafından tanıtılmış, katılımcıların 7.ÇP projelerine ortak olurken nasıl bir yol izlemeleri konusunda ipuçları paylaşılmıştır. Etkinliğin son bölümünde ise 7.ÇP projelerinin değerlendirme süreciyle ilgili deneyimler katılımcılarla paylaşılmıştır.

2.10. ODTÜ Uluslararası Biyoteknoloji Sempozyumu'nda 7.ÇP Oturumu

Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından 27-30 Eylül 2009 tarihinde ODTÜ Uluslararası Biyoteknoloji Sempozyumu 2009 etkinliği düzenlenmiştir. Biyoteknoloji alanında en son gelişmelerin paylaşıldığı sempozyumda, bilimsel sunumlara ve biyoteknoloji sektöründe faaliyet gösteren öncü firmaların bildirilerine yer verilmiştir. Etkinlik kapsamında yer alan "Business Panel"de, TÜBİTAK'a da bir bölüm ayrılmıştır. Bu bölümde akademi ve sanayi camiasından gelen katılımcılara, 7.ÇP ve Gıda, Tarım ve Biyoteknoloji Alanı ve bu kapsamda gerçekleştirebilecekleri işbirlikleri ve fırsatlar hakkında bilgi verilmiştir.

3. 7.ÇP'ye Taraf Diğer Ülkelerle Ar-Ge İşbirliklerini Güçlendirmeye Yönelik Etkinlikler

3.1. e-Challenges 2009 Konferansı

2003 yılından itibaren her yıl dünyanın önemli şehirlerinde gerçekleştirilen eChallenges Konferansı, bu defa 21-23 Ekim 2009 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiştir. Avrupa Komisyonu, TÜBİTAK ve Brüksel'deki Türkiye Araştırma ve İş Dünyası Kuruluşları'nın (TURBO) desteği ile düzenlenen eChallenges 2009 konferansına, 37 ülkeden 400 yabancı ve 150 Türk araştırma ve iş dünyası temsilcisi katılmıştır. Avrupa Komisyonu Bilgi Toplumu ve Medya Direktörü João da SILVA, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nüket YETİŞ, KOSGEB Başkanı Mustafa Kaplan ve TESK Başkanı Bendevi PALANDÖKEN'in açılış konuşmaları ile başlayan etkinlik, çeşitli bilimsel paralel oturumlar ile devam etmiştir. Birçok farklı ülkede bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yürütülen Ar-Ge projelerinden elde edilen ürün, hizmet, uygulama ve sonuçların fuar alanlarında sergilendiği eChallenges Konferansı süresince e-devlet, e-demokrasi, e-alt yapılar, teknoloji destekli öğrenme, güvenlik ve kimlik yönetimi, bilgi ve içerik teknolojileri, yüksek başarımlı hesaplama gibi alanlarda güncel kavram ve problemler ile ilgili bilimsel bildiriler sunularak tecrübeler paylaşılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında politik ve teknik düzeyde bilgi ve tecrübe paylaşımı, yeni işbirliklerinin kurulması ve ülkemizin de dahil olduğu uluslararası Ar-Ge programları için ortaklıklar gerçekleştirilmesini hedefleyen konferans, Türkiye'nin uluslararası programlara katılımına da katkı sağlamıştır.

3.2. Ideal-ist Proje Pazarı Etkinliği

20 Ekim 2009 tarihinde İstanbul'da eChallenges konferansının ön etkinliği olarak Avrupa Komisyonu'nun da katkısıyla uluslararası bir proje pazarı etkinliği düzenlenmiştir. Avrupa Komisyonu Bilgi Toplumu Genel Müdürlüğü (DG-INFSO) uzmanlarından Emilio Davila Gonzalez'in de konuşmacı olarak yer aldığı etkinlikte katılımcılar, 7.ÇP Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) alanı 6.Çağrısı başlıkları ile ilgili bilgi alma, konsorsiyum oluşturma amaçlı proje fikirleri sunma, sunulacak projelere ortak olarak katılma ve diğer katılımcılar ile yüz yüze görüşme yapma imkanı elde edebilmişlerdir. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden 33 yurtdışı katılımın gerçekleştiği uluslararası etkinlikten toplamda 103 araştırmacı yararlanmıştır.

3.3. Brüksel'de TÜBİTAK-Helmholtz İşbirliği Çalıştayı

TÜBİTAK-Helmholtz Çalıştayı, 7.ÇP Sağlık alanı 2010 yılı çağrısına yönelik işbirlikleri geliştirmek amacıyla 29-30 Haziran 2009 tarihlerinde Brüksel TURBO ofisinde düzenlenmiştir. TÜBİTAK, TURBO ve Helmholtz işbirliği ile düzenlenen çalıştayda, Türk araştırmacıların, 7.ÇP Sağlık alanındaki en başarılı araştırma enstitülerinden biri olan Helmholtz Topluluğu'ndaki araştırmacılarla bir araya gelerek

ortaklıklar kurması sağlanmıştır. Katılımcıların proje fikirleri ve bilimsel çalışmaları ile ilgili sunumlar yaptığı çalıştayda, Avrupa Komisyonu Sağlık Direktörlüğü'nde Yatay Konular ve Koordinasyon'dan sorumlu Birim Yöneticisi Stephane Hogan ile Komisyon yetkilileri Dr. Elmar Nimmesgern, Dr. Beatrice Lucaroni ve Dr. Cornelius Schmalz tarafından katılımcılara 7.ÇP Sağlık alanı ve proje konu başlıkları hakkında bilgi verilmiştir.

3.4. Brüksel'de Toplumda Bilim Proje Pazarı Etkinliği

7.ÇP tarafından desteklenen EUROSiS Projesi kapsamında, 2 Ekim 2009 tarihinde Brüksel'de Toplumda Bilim Proje Pazarı etkinliği düzenlenmiştir. TÜBİTAK'ın ana organizatör olduğu bu etkinlik Avrupa Komisyonu ile işbirliği içerisinde organize edilmiştir. Proje Pazarı etkinliğine 32 farklı ülkeden 170'i aşkın paydaş katılmıştır. Avrupa'daki bilim ve toplum paydaşlarını bir araya getiren Toplumda Bilim Proje Pazarı'nda, açık olan çağrılar ile ilgili bilgiler ve proje fikirleri paylaşılmıştır. Bu vesileyle etkinlik, katılımcılara ilgi alanlarına uygun konulardaki projelere ortak olmaları için önemli bir fırsat sunmuştur. Etkinliğin başlangıç bölümünde Avrupa Komisyonu yetkilileri 2010 yılında proje sunulabilecek konu başlıkları ile ilgili bilgileri katılımcılarla paylaşmıştır. Daha sonraki oturumlarda proje fikri sunacak olan koordinatör adayları, proje önerileri ile ilgili bilgileri katılımcılara aktarmıştır. Öğleden sonraki oturumda ise önceden ayarlanan 300'ü aşkın birebir görüşme gerçekleştirilmiştir.

3.5. Brüksel'de 7.ÇP Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler Proje Pazarı

TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin ortakları arasında yer aldığı NET4SOCIETY Projesi kapsamında, 16 Ekim 2009 tarihinde Brüksel'de, Avrupa Komisyonu, TÜBİTAK ve APRE tarafından bir proje pazarı düzenlenmiştir. Türkiye'den ve birçok Avrupa ülkesinden çok sayıda araştırma ve iş dünyası temsilcisinin katıldığı bu etkinlikte, 7.ÇP Sosyo-ekonomik ve Beşeri Bilimler alanı 2010 çağrısında yer alan proje konuları hakkında bilgiler aktarılmış ve yeni proje konsorsiyumlarının oluşturulması için proje fikirleri paylaşılmıştır.

3.6. Avrupa Yer Gözlem Grubu (GEO) Projeleri Çalıştayı

Avrupa Komisyonu ve TÜBİTAK işbirliği ile 8-9 Ekim 2009 tarihlerinde İstanbul'da 3. Avrupa Yer Gözlem Grubu (GEO) Projeleri Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayın amacı AB 7.ÇP kapsamında desteklenen yer gözlem projeleri arasında işbirliğini geliştirmek ve GEO Girişimi'nin Küresel Yeryüzü Gözlemi Sistemleri'ne (GEOSS) katkısını pekiştirmektir. Daha önce Belçika ve İtalya'da düzenlenen çalıştaylar serisinin bu yıl Türkiye'de düzenlenen organizasyonuna 80'e yakın 7.ÇP proje koordinatörü katılım sağlayarak sözlü sunumlar ve posterler aracılığıyla projeleri hakkında bilgi vermiştir. Çalıştay, Türkiye'deki araştırmacıların ve sanayi kuruluşlarının 7.ÇP Çevre ve Uzay Alanları kapsamında deneyimli koordinatörlerle işbirlikleri oluşturarak yeni proje önerilerinin tartışılması açısından faydalı bir platform olmuştur.

3.7. Brüksel'de Connecting Regions for e-health Çalıştayı

7.ÇP Kapasiteler Özel Programı altında yer alan Bilgi Bölgeleri Alanı 2010 yılı çağrısına yönelik "Connecting Regions for e-health" çalıştayı, 28 Ekim 2009 tarihinde Brüksel'deki TURBO Ofisi'nde gerçekleştirilmiştir. Avrupa'dan ve Türkiye'den çeşitli e-sağlık kümelerinin katıldığı toplantı kapsamında, Bilgi Bölgeleri 2010 yılı çağrısı hakkında bilgi verilmiş ve sözkonusu çağrıya proje sunmak isteyen kümelerin Avrupa çapında ortaklık kurmalarına destek verilmiştir. Etkinlikte, İtalya AREA Bilim Parkı'ndan Marcello Guaiana ve Europe for Business LTD. Direktörü Leonardo Picinetti, Bilgi Bölgeleri alanında proje hazırlanması ve değerlendirme süreci hakkında bilgi vermişlerdir. Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü'nden Bilgi Bölgeleri ve Araştırma Potansiyeli Birim Yöneticisi Jean David Malo ise, Bilgi Bölgeleri Alanı 2010 Yılı çağrıları, yönetsel ve finansal konular hakkında sunuş yaparak katılımcıların sorularını yanıtlamıştır.

4. AB Entegrasyonuna Yönelik Projelere Ülkemizin Katılımının Sağlanması

4.1. ERA-NET/ERA-NET+ Projeleri

AB Çerçeve Programları kapsamında bir uygulama aracı olarak kullanılmakta olan ERA-NET projeleri, AB üye ve aday ülkelerindeki ulusal ve bölgesel araştırma programlarının koordinasyonunu ve bu yolla araştırma programlarının geliştirilip güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Türkiye, 2003-2006 yılları arasında devam eden 6. ÇP kapsamında desteklenen toplam 71 ERA-NET projesinin 7'sinde yer almıştır. 7.ÇP'nin ilk üç çağrısında ise, İşbirliği Özel Programı kapsamında desteklenen 15 ERA-NET projesinde ortak olarak yer almaktadır. Bununla birlikte, 7.ÇP'de Kapasiteler Özel Programı

kapsamında, 5 Uluslararası İşbirliği, 2 Araştırma Altyapıları ve 1 KOBİ olmak üzere 8 ERA-NET projesinde ortak olarak yer alınmaktadır. Söz konusu projelere ilişkin bilgi Tablo-1, Tablo-2 ve Tablo-3'te verilmektedir.

Tablo 6. Türkiye'nin 7.ÇP'de ortak olarak yer aldığı, İşbirliği Özel Programı altında desteklenen ERA-NET Projeleri

No	Proje Akronimi	Proje Konusu	Yürütücü Kurum
2009 Yılı Çağrısı			
1	HIV ERA-NET	HIV/AIDS alanında araştırma programları yürüten ulusal fon sağlayan kuruluşlar arasında sürdürülebilir işbirliğini sağlanmak	TÜBİTAK
2	COREORGANIC II	Organik tarıma yönelik yürütülen ve gerçekleştirilmesi planlanan ulusal araştırma programlarının ve politikalarının koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
3	ERA-ARD II	Kalkınma odaklı tarımsal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK ve TAGEM
4	CROSSTEXNET	Yüksek kalitede ve yenilikçi tekstil sektörü için ulusal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
5	SEAS-ERA	Avrupa Birliği için Denizcilik Araştırmaları konusunda entegrasyonun sağlanarak ortak bir politikanın geliştirilmesi	TÜBİTAK
6	CIR²CLE	Genişleme sonrası Avrupa için İklim Değişikliğinin etkileri konusunda yürütülen araştırmaların koordinasyonunun sağlanması	TÜBİTAK
2008 Yılı Çağrısı			
7	RURAGRI	Avrupa'da kırsal alanlar, tarım ve sürdürülebilirlik alanları arasında gelişen yeni ilişkilere yönelik yürütülen ve yürütülmesi planlanan ulusal ve bölgesel araştırma programları arasında koordinasyonu güçlendirmek	TAGEM
8	MATERA+	Avrupa ekonomisi için enerji, sağlık ve güvenlik alanlarında hayati önem taşıyan materyallere yönelik araştırmalar alanında ortak çağrıların açılmasını, yönetilmesini ve izlenmesini sağlamak	TÜBİTAK
9	EuroNanoMed	Nano ilaç alanında araştırma ve teknoloji geliştirme faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlamak	TÜBİTAK
10	WoodWisdomNet 2	Ahşap Malzeme Bilimi ve Ormancılığa dayalı değer zinciri alanlarındaki ulusal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
11	MNT-ERA-NET II	Yüksek düzeyde rekabet gücüne sahip bir Avrupa için Mikro ve Nano Teknolojiler alanında ulusal araştırma politikalarının koordinasyonunun sağlanması	TÜBİTAK
12	ICT-AGRI	Tarımsal ve ilgili çevresel araştırmalarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve Robotik kullanımına yönelik yürütülen araştırmaların Avrupa çapında koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK ve TAGEM
2007 Yılı Çağrısı			
13	EMIDA	Canlı hayvanlarda varolan ve ortaya çıkması muhtemel olan başlıca bulaşıcı hastalıklar konusunda Avrupa'da yapılan araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
14	ARIMNet	Akdeniz'de Tarımsal araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
15	ERACOBUILD	İnşaat sektöründe Ar-Ge ve Yenilikçilik Programlarının stratejik koordinasyonunu sağlamak	Bayındırlık ve İskan Bak.

Tablo 7. Türkiye'nin 7.ÇP'de ortak olarak yer aldığı ve Kapasiteler Özel Programı altında desteklenen ERA-NET Projeleri

No	Proje Akronimi	Proje Konusu	Yürütücü Kurum
2009 Yılı Çağrısı			
1	E-InfraNet	Elektronik Altyapılar konusunda Avrupa Araştırma Alanını oluşturmak adına ulusal araştırma kurumları arasında işbirliğini sağlamak	TÜBİTAK
2008 Yılı Çağrısı			
2	SEERA-EI	Elektronik Altyapılar konusunda Güney Doğu Avrupa Araştırma Alanını oluşturmak	TÜBİTAK
3	New INDIGO	AB ile Hindistan arasındaki Bilimsel ve Teknik işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamak	TÜBİTAK
4	SEE-ERA.NET PLUS	AB ile Batı Balkan ülkeleri arasındaki bilimsel işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamak	TÜBİTAK
5	BS-ERA.NET	Karadeniz Bölgesi'ndeki ülkelerin ulusal ve bölgesel düzeydeki kamu araştırma programlarının eşgüdümünü sağlanmak	TÜBİTAK
6	ERA.Net RUS	Rusya ve AB arasında Bilimsel ve Teknik işbirliğinin teşvik edilmesini sağlamak	TÜBİTAK
7	KORANET	AB ile Güney Kore arasında yakın bir Bilimsel ve Teknik işbirliğini öngörerek G.Kore'nin AB Çerçeve Programlarına katılımının arttırılmasını sağlamak	TÜBİTAK
2007 Yılı Çağrısı			
8	CORNET II	Belli bir alan ya da sektördeki birlik, vakıf, dernek, federasyon veya geniş bir KOBİ grubu için ortak sorunların çözümünü sağlayacak Ar-Ge projeleri yaparak sonuçların en geniş şekilde ilgili KOBİ'lere yayılmasını sağlamak	TÜBİTAK

Tablo 8. Türkiye'nin 6.ÇP'de ortak olarak yer aldığı ERA-NET Projeleri

No	Proje Akronimi	Proje Konusu	Yürütücü Kurum
6. Çerçeve Programı			
1	E-RARE	Ender görülen hastalıklar alanındaki araştırmaların verimini ve etkisini Avrupa çapında artırmak	TÜBİTAK
2	EUPHRESCO	Avrupa çapında bitki sağlığı alanında gerçekleştirilen araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
3	SAFEFOODERA	Avrupa çapında bir platform oluşturarak tüketiciler için Avrupa'da beslenme alanında güvenliği öncelikli kılmak	TÜBİTAK
4	ETRANET	Bilgi ve İletişim teknolojileri aracılığı ile imalat sektörünün gelişimini sağlamak	TÜBİTAK
5	Urban-net	Avrupa'daki kentsel araştırma desteklerinin koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
6	FORSOCIETY	Ulusal planlama üzerine bilgi paylaşımını ve uluslararası girişimlerin gelişimini sağlamak	TÜBİTAK
7	CORNET	Belli bir alan ya da sektördeki geniş bir KOBİ grubu için ortak olan sorunun/sorunların çözümünü sağlayacak Ar-Ge projesi/projeleri yaparak sonuçların en geniş şekilde ilgili KOBİ'lere yayılmasını sağlamak	TÜBİTAK

2007-2013 yılları arasında devam edecek olan 7.ÇP kapsamında şu ana kadar açılan ERA-NET çağrılarında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen toplam proje sayısı ve Türkiye'nin yer aldığı proje sayıları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

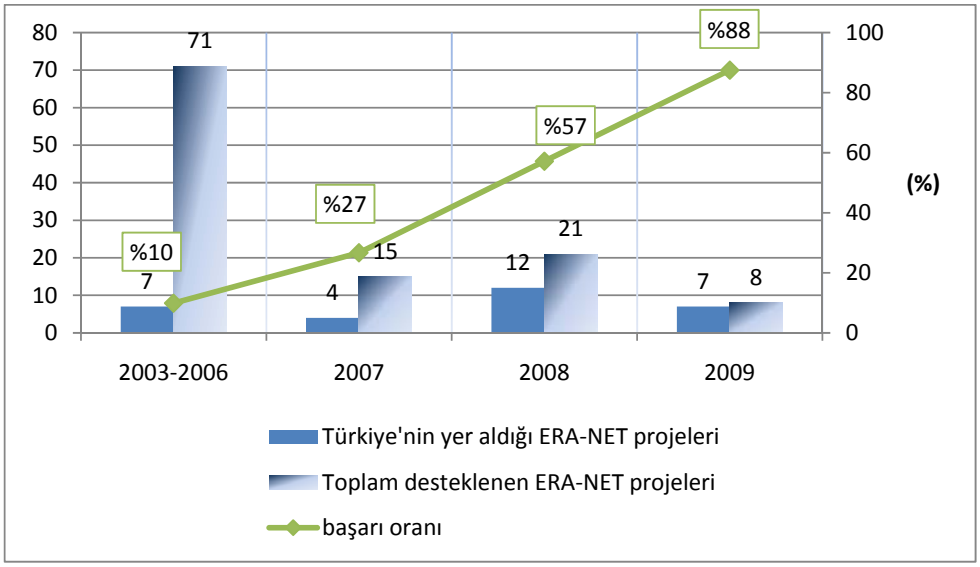

Şekil 1. Türkiye'nin 6.ÇP'den günümüze ERA-NET projelerine katılımının tarihsel değişimi

İlk üç çağrıda yer alınan projeler sayesinde Türkiye'ye geri dönen fon miktarı 1,8 milyon Avro'dur.

4.2. Madde 169

Avrupa Birliği (AB) Antlaşmasının 169. Maddesi (Article 169), AB'nin eşit şartlardaki bir ortak sıfatıyla aday ülkeler tarafından birlikte gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme projelerinin yanında ulusal programların yürütülmesine zemin oluşturan yapılarda ve ortaklıklarda da yer almasına izin vermektedir.

Ulusal programların ötesinde; Avrupa çapında dağınık bulunan ve kişisel araştırmalar yürüten bir çok araştırmacıyı ortak projeler ve mükemmelliyet ağları ile ortak araştırma programlarına yönlendirerek birçok bölgesel ve ulusal programın tek bir program altında toplanmasını amaçlayan Madde 169 oldukça güçlü bir Topluluk aracıdır.

Ülkemizin yer aldığı Madde 169 Girişimleri

EUROSTARS: EUROSTARS, Avrupa Komisyonu'nun Avrupa'daki KOBİ'lerin rekabetçiliğinin arttırılması için başlattıkları araştırma ve geliştirme programıdır. Program, herhangi bir teknoloji alanı ve sektör ayrımı yapmaksızın Ar-Ge odaklı faaliyetler yürüten KOBİ'lerin projelerinin desteklenmesini amaçlamaktadır. Ülkemiz bu programa katılmaktadır ve program kapsamında Türk kuruluşları desteklenen 12 projede yer almıştır.

EMRP: Metroloji alanında Avrupa'da ortak bir Ar-Ge programı geliştirmeyi amaçlayan AB 5. Çerçeve Programı kapsamında desteklenmiş ve 15 ayda tamamlanmış olan MERA (Planning the European Research Area in Metrology) projesinin ardından 6. Çerçeve Programı kapsamında bir ERA-NET Eşgüdüm Eylemi olan iMERA (Implementing the European Research Area in Metrology – Avrupa Araştırma Alanı'nın Metroloji'de Uygulanması) projesi ve 7. ÇP kapsamında Türkiye'nin de üye olduğu İMERA + projesi desteklenmiştir. Bahsi geçen ERA-NET projelerinin ardından bir Madde 169 girişimi olarak Avrupa Ulusal Metroloji Enstitüleri Birliği - EURAMET'in yürütücülüğünü üstlendiği EMRP projesi başlatılmıştır. Nisan 2009'da Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen ve 7 yıl sürecek olan bu projede Türkiye'yi EURAMET'in kurucu üyesi olan TÜBİTAK-Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) temsil etmektedir.

4.3. Ortak Programlama İnisiyatifleri

Ortak Programlama İnisiyatifleri (Joint Programming Initiatives), Avrupa Araştırma Alanı'nın (ERA) gerçekleştirilmesine yönelik geliştirilmiş, Avrupa genelinde sürdürülen bilim ve teknoloji alanındaki faaliyetler ile Ar-Ge çalışmalarına ayrılan fonların eşgüdümlü olarak yürütülmesini amaçlayan politika araçlarından bir tanesidir. Daha önce yapılandırılmış diğer politika araçlarından (ERA-NET, Madde 169, Ortak Teknoloji Girişimleri) en önemli farkı, kamu araştırma politikalarını ve fonlarını hedef alan (public-public cooperation) oldukça güçlü bir yapı olmasıdır. Avrupa Konseyi, 2 Aralık 2008 tarihinde söz konusu oluşumları desteklediğini ilan etmiş olup, bu inisiyatiflerden beklentinin üye ve aday ülkelerin biraraya gelerek küresel, ekonomik ve sosyal problemlere araştırma odağında çözüm üretmeleri olduğunu belirtmiştir. Aynı toplantıda Ortak Programlama İnisiyatifleri'nin pilot çalışması sayılan, Alzheimer Ortak Programlama İnisiyatifi'nin kurulması yönünde de destek verilmiştir. Türkiye bu inisiyatifin yönetim kurulunda TÜBİTAK tarafından temsil edilmektedir.

Ar-Ge çalışmalarına ayrılan kamu kaynaklarını Avrupa için katma değer yaratacak nitelikte kullanmak adına üye ve aday ülkeleri harekete geçirmeyi hedefleyen Ortak Programlama İnisiyatifleri'ne ilgi ve katılım oldukça yüksektir. Söz konusu inisiyatiflerin yönetsel ve teknik uygulama esasları konusunda çalışmak üzere Avrupa Birliği Bilimsel ve Teknik Araştırma Komitesi (CREST) bünyesinde oluşturulan Ortak Programlama Üst Düzey Temsilciler Grubu'nda Türkiye, TÜBİTAK tarafından temsil edilmektedir.

Ortak Programlama İnisiyatifleri kapsamında, Üst Düzey Temsilciler Grubu'nda yer alan ülkelerin, Yaşlanma, Göç, Sürdürülebilir Kalkınma, İklim Değişikliği, Enerji Arzı, Çevre ve İnsan Sağlığı, Gıda Kalitesi ve Vatandaşların Güvenliği gibi Avrupa için öncelikli alanlarda ortaklaşa çalışmaları ile çeşitli inisiyatifler geliştirilmiştir. Üst Düzey Temsilciler Grubu'nun en son toplantısında oylamaya sunulan girişimlerden "Tarım, Gıda Güvenliği ve İklim Değişikliği; Sağlık, Gıda ve Beslenme ile ilgili Hastalıklar; Kültürel Miras, İklim Değişikliği ve Güvenlik" başlıklı, Türkiye'nin de içinde yer aldığı ülke gruplarının sunduğu 3 inisiyatif önerisi, Konsey kararına sunulmak üzere kabul edilmiştir. Bahsi geçen 3 öneri ve Alzheimer Ortak Programlama Pilot İnisiyatifi, Avrupa Konseyi'nin 3 Aralık 2009 tarihli toplantısında Konsey'den destek görmüş ve devamlılıklarına karar verilmiştir.

4.4. Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü Bilgi ve Yenilikçilik Komiteleri

Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü Bilgi ve Yenilikçilik Komiteleri (European Institute of Innovation and Technology Knowledge and Innovation Cummunities – EIT KICs) üniversiteler, araştırma organizasyonları, şirketler ve diğer yenilikçilik aktörleri arasında mükemmelliyete dayalı ortaklıklardır. Araştırma çıktılarını ticarileştirmek, yüksek öğrenim, araştırma ve yenilikçilik faaliyetlerine ticari ve ekonomik boyut kazandırmak ve girişimcilik, bilimsel araştırma ve ekonomik faaliyetlerin sonucunda toplumsal fayda elde etmeyi desteklemek amacı taşıyan bu yeni girişimler farklı ülkelerde bulunan fakat tematik olarak benzer hedefleri olan ortaklar arasında işbirliğine dayalı konsorsiyumlardan oluşmaktadır.

En az 3 farklı AB üye ülkesinden ve yine en az 3 farklı ortak tarafından oluşturulması ve 7-15 yıl sürmesi öngörülen EIT KICs'in öncelikli alanları Sürdürülebilir Enerji, İklim Değişikliği ve Geleceğin Bilgi ve İletişim Toplumu olarak belirlenmiştir. EIT'nin uygulama aracı olarak tasarlanan bu yeni girişim için yıllık 50-100 milyon Avroluk toplam harcama öngörülmüştür. Toplam bütçenin %25'i EIT, geri kalan %75'i ise Avrupa Programları, Yapısal Fonlar, Sanayi, Özel Sektör, Yatırım Bankaları tarafından karşılanacaktır.

EIT KICs'in 2009 yılında açılıp kapanan ilk çağrısı kapsamında, Graz Teknik Üniversitesi tarafından Sürdürülebilir Enerji alanına sunulan KIC projesinde yer almak için Türkiye'den 6 kuruluş niyet beyanında bulunmuştur. Bu kuruluşlardan beş tanesi proje kapsamındaki Avrupa Sürdürülebilir Enerji Yenilik Birliği'nde ortak olarak yer almıştır. Halen değerlendirme aşamasında olan EIT KIC çağrısı sonuçları Aralık 2009'da açıklanacaktır.

4.5. OMC-NET

OMC-NET, "Araştırma Politikaları" altında bulunan ve Avrupa düzeyinde aşağıdan-yukarıya doğru ortak araştırma politikalarının geliştirilmesini amaçlayan bir mekanizmadır. OMC-NET programı altında son çağrılarda 2 adet projeye Türkiye adına TÜBİTAK olarak katılım sağlanmıştır. "CIA4 OPM" ve "I-

SEEMob" isimlerini taşıyan bu projeler Komisyon tarafından onaylanmış ve ilgili projeler açılış toplantılarını yaparak faaliyetlerine başlamıştır.

"CIA4OPM Projesi" Belçika Federal Bilim Ofisi (BELSPO) koordinatörlüğünde hazırlanmış olan bir OMC-NET projesidir. Bu proje ile Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilikçilik Politikaları karmasının dizaynının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje kamu Ar-Ge desteklerinin sanayi ve akademi camiaları gibi ortak paydaşları üzerinde sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirmesi üzerinde durmaktadır. Proje çerçevesinde yapılacak uluslararası etkinlikler, uzmanlara yaptırılacak analiz çalışmaları, uygulanan politikalar ve bunlardan elde edilen tecrübelerin paylaşımına olanak veren diğer mekanizmalar desteklenecektir. 11 farklı ülkeden 15 ortağın bir araya geldiği projede Türkiye'den TÜBİTAK ve TTGV yer almaktadır.

Yunanistan Bilim ve Teknoloji Genel Sekterliği tarafından hazırlanan I_SEEMob (Inter-Sectoral Mobility of Researchers in South Eastern Europe) projesinde TÜBİTAK ortak olarak yer almıştır. Projenin amacı araştırmacıların sektörler arası dolaşımının kolaylaştırılmasıdır. Proje kapsamında Güneydoğu Avrupa ülkelerindeki araştırmacıların sektörler arası dolaşımını engelleyen yasal ve politik düzenlemeler incelenecek, ülkelerin uygulamalarındaki güçlü ve zayıf yönler belirlenerek ilgili hükümetlere/yetkililere önerilerde bulunulacaktır. Böylece araştırmacıların sektörler arası dolaşımının önündeki engellerin kaldırılması, dolaşımlarının teşvik edilmesi ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

5. TÜBİTAK – JRC İşbirliği

AB Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Centre - JRC) ve TÜBİTAK arasında 5 Temmuz 2007 tarihinde imzalanmış olan İşbirliği Anlaşması kapsamında Eylül 2006-Kasım 2007 tarihleri arasında, JRC Enstitüleri'ne Türk Heyet ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. JRC'den edinilen bilgilere göre JRC'ye düzenlenen ziyaretler sonrasında, JRC ile Türk araştırma kurumları arasında yapılan işbirliği anlaşması (collaboration agreement) sayısı 2'den 5'e, JRC ve Türkiye'nin ortak olarak katıldıkları Çerçeve Programı projesi sayısı 9'dan (11 Türk ortak) 15'e (21 Türk ortak) yükselmiştir. Bugüne kadar JRC ile Türk araştırma kurumları arasında toplam 3 kurumsal işbirliği (institutional network) kurulmuş olup, JRC enstitülerinde araştırma yapan/yapmış olan Türk araştırmacı sayısı 30'a ulaşmıştır.

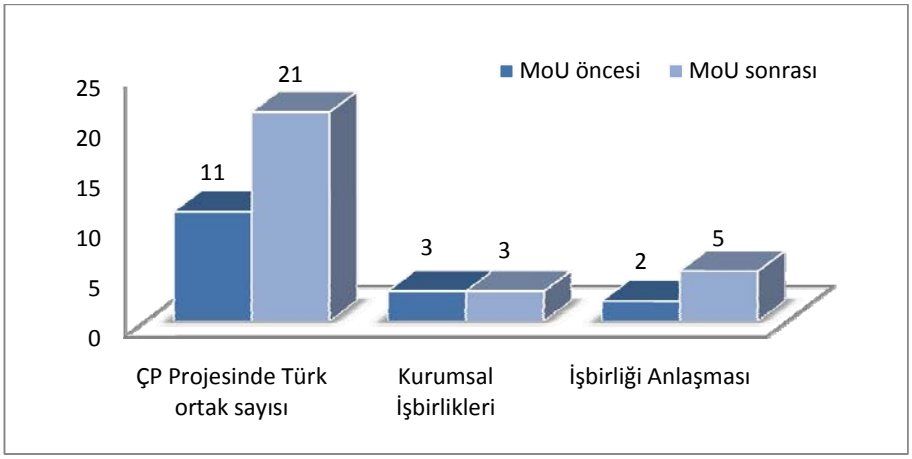

Şekil 1. Türkiye'nin JRC ile İşbirlikleri

JRC ziyaretleri sonrasında Türk araştırma/kamu kurumları ve JRC Enstitüleri tarafından Türkiye'de "Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar, Güvenlik Araştırmaları, Deprem Mühendisliği, Ulaşım, Radyoaktivite, Biyokütle gazlaştırma vb." konularda toplam 11 etkinlik (çalıştay, konferans, eğitim) düzenlenmiştir.

Tablo 9. Türk Kuruluşları ile JRC Enstitüleri tarafından Türkiye'de Düzenlenen Etkinlikler

Etkinlik	Tarih	Yer	Düzenleyen kuruluş
Karadeniz'e Ortak Balıkçılık Politikası'nın uygulanmasındaki bilimsel ve teknik zorluklar, fırsatlar	30-31 Ekim 2006	Trabzon	Karadeniz Teknik Üniversitesi - JRC
Ulaşım uygulamaları üzerine biyoyakıtlar çalıştayı	Ekim 2007	İzmir	Ege Üniversitesi - JRC
"3R" İlkesi Bağlamında Deney Hayvanları Yerine Kullanılacak Testler Çalıştayı	12-13 Kasım 2007	Ankara	Hacettepe Üniversitesi - JRC
I.ELSA ve STEEL Çalıştayı "Düşük katlı binaların yıkılmasını önlemek amacıyla alınan önlemler"	17-20 Kasım 2007	İstanbul	ELSA-STEEL (İstanbul Ünivesitesi) - JRC
Hidrojen/florokarbon ve temiz kömür konusunda Biyokütle gazlaştırma çalıştayı	9-11 Nisan 2008	Gebze	TÜBİTAK MAM-JRC
Güvenlik Araştırmaları Konferansı	17-18 Nisan 2008	Ankara	TÜBİTAK-JRC
JRC'nin MAM Enerji Enstitüsü ziyareti	22 Eylül 2008	Gebze	TÜBİTAK MAM -JRC
Radyoaktivite, Radyonüklitler ve Radyasyon üzerine 10. Nükleer Bilimler eğitimi	10 Ekim 2008	İzmir	Ege Üniversitesi – JRC
3. Uluslararası Gıda ve Beslenme Kongresi	22-25 Nisan 2009	Antalya	TÜBİTAK MAM - JRC
GMO (Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar) Eğitimi	26 Nisan 2009	Antalya	TÜBİTAK MAM –JRC
Hayvanların Elektronik Ortamda Tanımlanması ve Gıda İzlenebilirliği Çalıştayı	16-18 Haziran 2009	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi - JRC

JRC'nin "Genişleme ve Entegrasyon Aksiyonu" kapsamında düzenlediği çalıştaylara 2008 yılında toplam 2225 kişi katılırken Türkiye'nin katılımı bu toplam içerisinde 436'ya ulaşmıştır.

TÜBİTAK ve JRC arasındaki Mütabakat Zaptı gereğince yılda 20 Türk araştırmacının 1 yıl süre ile JRC Enstitüleri'nde doktora/doktora sonrası araştırma yapması için pozisyonların açılması öngörülmüştür. TÜBİTAK-JRC Özel Bursiyerlik Programı kapsamında TÜBİTAK, Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB) bursları aracılığıyla araştırmacının yaşam giderlerini sağlamakta, JRC ise ev sahibi kuruluş olarak enstitülerinden yararlanma imkânı sunmaktadır. TÜBİTAK-JRC Özel Bursiyerlik Programı kapsamında açılan ilk çağrıda 11 araştırmacı desteklenmiştir. 14 Ocak 2009 tarihinde açılıp 27 Şubat 2009 tarihinde kapanan aynı programın ikinci çağrısında ise desteklenmesine karar verilen 4 araştırmacıdan 3'ü JRC'nin ilgili enstitülerinde çalışmalarına başlamıştır. Bu gelişmelere ek olarak, 15 Ocak-15 Nisan 2009 tarihleri arasında JRC Enstitüleri tarafından açılan 3 Ulusal Uzman Pozisyonu (Seconded National Expert, SNE) için Türkiye'den 17 başvuru gerçekleşmiş, bu pozisyonlardan birinin değerlendirmesi tamamlanmış ve bu değerlendirme sonucu Türkiye'den bir kişi Ulusal Uzman olarak kabul almıştır ve JRC'nin Brüksel'deki merkez ofisinde çalışmalarına 1 Aralık 2009 itibariyle başlamıştır.

TÜBİTAK UME'nin Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) 2008 programlama döneminde ülkemizde kimyasal metroloji ve iyonlaştırıcı radyasyon metrolojisinin geliştirilmesine yönelik olarak sunulan projesi, 27 Ekim 2009 tarihinde TÜBİTAK Feza Gürsey Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen törenle başlatılmıştır. Projeyle Türkiye'nin gelişmiş bir ölçüm altyapısına sahip olması; çevre, sağlık, gıda güvenliği ve tüketicinin korunması gibi alanlarda yurttaşların yaşam kalitesinin yükselmesine katkı sağlanması ve kimyasal ve iyonlaştırıcı radyasyon metrolojisi alanlarında TÜBİTAK UME'nin ve TAEK–ÇNAEM (Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi) ile TAEK–SANAEM'in (Sarayköy Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi) kurumsal kapasitelerinin artırılması hedeflenmektedir.

6. 7.ÇP'ye Taraf Olmayan Uluslararası Bölgelere Yönelik Gelişmeler

7.ÇP Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri (INCO) kapsamında aktif ülkeler arasında yer alan Türkiye, Bilim ve Teknoloji alanında uluslararası işbirliğine dayalı projelerin yönetiminde öncü bir rol üstlenerek bu alandaki standartlarını yükseltmeyi ve uluslararası ilişkilerde daha önemli bir konum elde etme olanağı yakalamayı amaçlamaktadır. Bahse konu hedefe ulaşılması için gerekli stratejik ve operasyonel adımların koordinasyonun sağlanması amacıyla Haziran ayında TÜBİTAK Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisindeki deneyimli uzmanlardan oluşan "INCO Task Force" yapısı oluşturulmuştur. ,

Hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki uluslararası işbirliği girişimlerinin merkezi bir sistemle yönetilmesini sağlayan *Task Force* kapsamında TÜBİTAK'ın yürüttüğü INCO projelerinin kalite, finansal, operasyonel yönetimi uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, uluslararası projelerde alınacak yeni görevler Task Force yapısı tarafından ikili işbirlikleri ve Avrupa'daki mevcut bağlar değerlendirilerek oluşturulan strateji doğrultusunda belirlenmektedir. Yapı, Komisyon ve TÜBİTAK'a eşdeğer kuruluşlara tanıtılmaktadır.

Türkiye, Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen INCO projelerine tam katılım sağlayarak, hali hazırda sürdürülen 12 projede yer almaktadır. 7.ÇP INCO Alanında TÜBİTAK'ın Ortak Olarak Yer Aldığı Projeler aşağıdaki gibidir:

Tablo 10. Türkiye'nin Yer Aldığı 7.ÇP Uluslararası İşbirliği Projeleri

Proje	Amaç	Katılımcı Ülkeler
SEA-EU-NET	Güneydoğu Asya ülkelerinin Çerçeve Programlarına katılımının arttırılması	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve ASEAN üyesi 10 ülke
MIRA	Akdeniz ülkeleri ve Avrupa ülkeleri arasındaki Bilim ve Teknoloji işbirliğinin güçlendirilmesi	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Akdeniz ülkeleri
EECA INCO-NET	AB ve Orta Asya-Doğu Avrupa ülkeleri arasında bölgeler arası bir Bilim ve Teknoloji politika diyalogu oluşumunu	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Orta Asya-Doğu Avrupa ülkeleri
WBC-INCO-NET	Batı Balkan ülkeleri ve Avrupa arasında araştırma politikalarının koordinasyonu	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler Batı Balkan ülkeleri
INCONTACT	7. ÇP uluslararası işbirliği alanı Ulusal İrtibat Noktaları arası işbirliğinin artırılması	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Üçüncü Ülkeler
ERA-NET.RUS	Rusya ve AB arasında Bilim ve Teknik alanlarında işbirliğinin teşvik edilmesi	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Rusya
KORANET	AB ile Güney Kore arasında Bilim ve Teknik işbirliğinin güçlendirilmesi	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Kore
Black Sea ERA-NET	Karadeniz Bölgesi'ndeki ülkelerin ulusal ve bölgesel düzeydeki kamu araştırma programlarının eşgüdümünün sağlanması ve geliştirilmesi	AB Üye Ülkeleri ve AB Asosye Ülkeler
SEE-ERA-NET Plus	Batı Balkan ülkelerinin Avrupa Araştırma Alanı'na entegrasyonu	AB Üye Ülkeleri ve AB Asosye Ülkeler ve Batı Balkan ülkeleri
New INDIGO	Avrupa Birliği ile Hindistan arasındaki Bilim ve Teknik işbirliğinin güçlendirilmesi	AB Üye Ülkeleri ve AB Asosye Ülkeler ve Hindistan

INCO-NET CASC	AB ve Orta Asya-Güney Kafkasya ülkeleri arasında bölgeler arası bir Bilim ve Teknoloji politika diyaloğu oluşumunun	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Orta Asya-Güney Kafkasya ülkeleri
ShERACA	Mısır ve AB arasında Bilim ve Teknoloji alanında ikili işbirliğinin güçlendirilmesi ve Mısır'ın AB Çerçeve Programlarına katılımının arttırılması	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Mısır

Tablo 11. 2009 Yılında Katılım için Hazırlık Yapılan Projeler (*)

Proje	Amaç	Katılımcı Ülkeler
SEA-EU-NET	Güneydoğu Asya ülkelerinin Çerçeve Programlarına katılımını arttırılması, devam projesidir.	AB Üye Ülkeleri, Türkiye, ve ASEAN üyesi 10 ülke
MIRA	Akdeniz ülkeleri ve Avrupa ülkeleri arasındaki Bilim ve Teknoloji işbirliğinin güçlendirilmesi, devam projesidir.	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Akdeniz ülkeleri
WBC-INCO-NET	Batı Balkan ülkeleri ve Avrupa arasında araştırma politikalarının koordinasyonu, devam projesidir.	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Batı Balkan ülkeleri
CAAST-NET	Afrika ülkeleri ve Avrupa ülkeleri arasındaki Bilim ve Teknoloji işbirliğinin güçlendirilmesi, devam projesidir.	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Afrika ülkeleri
Japonya ERA-NET	Avrupa Birliği ile Japonya arasındaki Bilimsel ve Teknoloji işbirliğinin güçlendirilmesi.	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Japonya **(TÜBİTAK Koordinatörlüğünde yürütülmektedir)**
Afrika ERA-NET	Avrupa Birliği ile Afrika arasındaki Bilimsel ve Teknolojik işbirliğinin güçlendirilmesi	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Afrika ülkeleri
Çin ERA-NET	Avrupa Birliği ile Çin arasındaki Bilimsel ve Teknolojik işbirliğinin güçlendirilmesi	AB Üye Ülkeleri, AB Asosye Ülkeler ve Çin

* Bu projeler henüz sunulmamış olup, 2010 yılında kesinlik kazanacaklardır.

Bahsi geçen projeler kapsamında son dönemde yapılan faaliyetlerden bazıları aşağıdaki verilmiştir.

6.1. Endonezya'da Güney Doğu Asya Ülkeleriyle İklim Değişikliği Alanında İşbirliği Konferansı

7.ÇP INCO Alanı Güney Doğu Asya INCO-NET projesi SEA-EU-NET kapsamında İkinci Bölgelerarası Bilim ve Teknoloji Paydaşları Konferansı (Bogor Konferansı), Avrupa ve Güney Doğu Asya ülkelerinden 200'ün üzerinde araştırmacı ve politika yapıcının katılımı ile 11-12 Kasım 2009 tarihlerinde Endonezya/Bogor'da düzenlenmiştir. Bu yılki konferansın konusu, "İklim Değişikliğine Adaptasyon ve Etkilerinin Azaltılması- Ortak Çözümler için Güney Doğu Asya (SEA) ve AB İşbirliğinin Güçlendirilmesi" olmuştur. TÜBİTAK ve Vietnam'dan NACESTI, konferansta "7.ÇP Destek Mekanizmaları" ile ilgili bir oturum düzenlemiştir.

6.2. Batı Balkan Ülkeleri Araştırma İzleme Platformu Toplandı

Batı Balkan ülkeleri ile Avrupa Birliği Üye Devletleri ve Asosye Ülkeler arasında araştırma ve geliştirme işbirliğini teşvik etmek, gözlemlemek ve desteklemek üzere oluşturulmuş bir forum niteliğinde olan Batı Balkan Ülkeleri Araştırma İzleme Platformu yedinci toplantısını 29 Ekim 2009 tarihinde, Hırvatistan Eğitim, Bilim ve Spor Bakanlığı, İsveç Eğitim ve Bilim Bakanlığı ve Avrupa Komisyonu eşbaşkanlığında gerçekleştirmiştir. Toplantıda Batı Balkan Ülkelerinde bilim ve teknoloji alanında gerçekleşen son dönemdeki gelişmeler ve Avrupa Komisyonu'nun genişleme ülkelerine yönelik yayınladığı İlerleme Raporlarının 25. Faslı (Bilim, Araştırma Faslı) görüşülmüştür.

6.3. Batı Balkanlar için Bölgesel Araştırma ve Geliştirme Stratejisi Konulu Balkanlar Konferansı Takip Toplantısı

Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin (Regional Cooperation Council) evsahipliğinde 24 Nisan 2009 tarihinde düzenlenen Balkanlar Konferansının devamı niteliğinde olan "Batı Balkanlar için Bölgesel Araştırma ve Geliştirme Stratejisi Konulu Balkanlar Konferansı Takip Toplantısı", 7 Eylül 2009 tarihinde Saraybosna'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda Bölgesel Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Stratejisinin hazırlanması için geliştirilen proje hakkında görüşülmüş, bölge ülkelerinin şikayetleri dinlenmiş ve donör kuruluşların önerileri değerlendirilmiştir.

Toplantıda ayrıca, Kurumumuz Başkan Yardımıcısı Prof. Ömer ANLAĞAN tarafından bir konuşma takdim edilmiştir. Bu bağlamda, bölge ülkelerinin temsilcilerine, Türkiye'deki kamu araştırma enstitülerinin deneyimlerini paylaşmak üzere bir çalıştay düzenlenmesi teklif edilmiştir. Bu çerçevede, Güney Doğu Avrupa İşbirliği Süreci'nin (The South East European Cooperation Process) Başkanlığı'nın da 5 Haziran 2009 itibariyle Türkiye'ye geçtiği göz önünde bulundurularak, söz konusu çalıştayın ülkemizde düzenlenmesinin bölge ülkeleri ile ilişkilerimizde olumlu etkisi olacağı değerlendirilmektedir.

6.4. KORANET Projesi Çerçevesinde Green ICT Solutions Çalıştayı

7.ÇP INCO alanı kapsamında fonlanan KORANET projesi çerçevesinde düzenlenmesi öngörülen çalıştayların 20 Ekim 2009 tarihinde İstanbul The Marmara Otel'de Bilgi İletişim Temelli Temiz Teknolojiler konulu bir gün süreli bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayda Kore, Finlandiya, Hollanda ve Türkiye'den araştırmacı ve uzmanlar sunum yapmışlardır. Yapılan sunumlar, bilgi ve iletişim temelli temiz teknolojilerin yeni ve farklı uygulama alanları ile Kore ile 7. ÇP dahilinde yapılan işbirlikleri ve potansiyel işbirliği alanları konularına odaklanmıştır.

Çalıştayın sonunda E-challenges Konferansının bir parçası olan Idealist Proje Pazarı katılımcıları ile bir networking etkinliği gerçekleştirilmiştir.

KORANET Seul Konferansı

Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programları dahilinde Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri (INCO) alanında desteklenen ve TÜBİTAK'ın da ortağı olduğu KORANET projesi çerçevesinde düzenlenecek yıllık konferansların ilki 14 Ekim 2009 tarihinde Seul, Kore'de düzenlenmiştir. 'Temiz Teknolojiler ve Sürdürülebilir Enerji Çözümleri' başlıklı bu konferansta yapılan sunumlar, yenilenebilir enerji ve gelecek nesil pil teknolojileri olarak iki konu altında toplanmıştır. Kore'den ve KORANET ortağı Avrupa ülkelerinden yaklaşık 80 araştırmacının katıldığı konferansa, UNIDO-ICHET (International Centre for Hydrogen Energy Technologies) Türkiye ofisinden Dr. Süha Yazıcı da sunumuyla katkıda bulunmuştur

7. Diğer Çalışmalar

7.1. 7.ÇP Web Sitesi 14.000 Üyeye Ulaştı

Türkiye'de 7.ÇP iletişim ağının en önemli aracı olan TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi web sitesi üye sayısı 14.000'e ulaşmıştır. 7.ÇP web sitesi aracılığıyla; 7.ÇP hakkındaki güncel bilgiler, gelişmeler, ortak arama duyuruları, önemli belgeler, çağrı bilgileri ve etkinlik duyuruları Türk araştırma ve iş dünyası ile hem web sitesi üzerinden hem de e-posta ile paylaşılmaktadır. Siteye üye olan kullanıcılara e-öğrenme eğitim modülüne erişim hakkı verilmekte ve üye olurken seçmiş oldukları alanlarla ilgili güncel haberler e-mail yoluyla gönderilmektedir. Ayrıca 7.ÇP web sitesindeki önemli bağlantılar ile kullanıcılara 7.ÇP'nin yanı sıra diğer AB Ar-Ge programlarına ilişkin haberlere de yönlendirme yapılmaktadır.

7.2. E-Öğrenme Uygulamaları

Yurt içinde düzenlenen etkinliklere yer ve zaman kısıtı sebebiyle katılamayan araştırmacı ve sanayi temsilcilerimiz için, 7.ÇP ile ilgili tüm bilgilerin kolayca edinilebildiği **e-öğrenme** uygulaması web üzerinde yayındadır. TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin web sitesinden (www.fp7.org.tr) üyelik ön koşuluyla erişilebilen ve tamamen ücretsiz sağlanan e-öğrenme uygulaması sayesinde, Türkiye Araştırma Alanı'nın (TARAL) tüm paydaşlarının 7. ÇP ile ilgili hem genel hem de alt alanlar özelindeki ayrıntılı bilgilere ulaşımı kolaylaştırılmıştır. Yoğun ilgi gören e-öğrenme uygulaması faaliyete geçtiği günden bu yana 5500'den fazla üye tarafından kullanılmıştır. Sağlanan olumlu geri dönüş sonucunda her alan özelinde e-eğitim uygulaması Gıda, Tarım, Balıkçılık ve Biyoteknoloji Alanı ile başlamış ve diğer alanlarda hazırlanan e-eğitim modülleriyle devam etmektedir. Ayrıca yeni modüllerde üyelerimizin 7. ÇP bilgilerini değerlendirebilecekleri bir Değerlendirme Sınavının da eklenmesi planlanmaktadır.

7.3. Proje Bütçelerinin Hesaplamasını Kolaylaştıran Yeni Araçlar

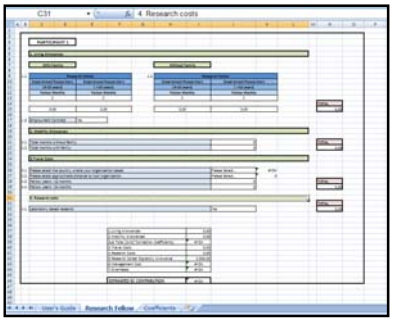

AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi Finans ekibi tarafından hazırlanan 7.ÇP Marie-Curie Projeleri Bütçe Hesaplama Araçları Avrupa'daki 7.ÇP Marie-Curie Ulusal İrtibat Noktaları tarafından iyi uygulama örnekleri arasında gösterildi.

Komisyon tarafından da ilgiyle karşılanan çalışma, hem Türk hem de Avrupalı araştırmacıların proje yazım aşamalarına destek olmak amacıyla çağrı bazında güncellenmektedir.

7.4. 7. ÇP Destek Programları

TÜBİTAK 7.Çerçeve Programı kapsamında mevcut durumda uygulamada olan destek programları ve içerikleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

- **Konsorsiyum Oluşturma Amaçlı Yurt Dışı Seyahat Desteği:** AB 7.ÇP kapsamında Avrupa Komisyonu'na konsorsiyum olarak sunulacak projelere, söz konusu konsorsiyumun oluşturulması ve proje geliştirilmesi amacıyla verilen destektir.
- **Ulusal İrtibat Noktası Özel Desteği:** Türk araştırmacıların yurt dışındaki görünürlüğünün arttırılması ve yurt dışındaki çerçeve programlarına yönelik toplantılara "alanlar" bazında lider katılımcıların yer almasının sağlanması amacıyla verilen bir destektir.
- **AB ÇP'ye Katılımı Özendirme Destek Programı:** Türk bilim ve teknoloji çevrelerinin AB Çerçeve Programları'na proje koordinatörü, proje ortağı ve Fikirler Özel Programı'na baş araştırmacı olarak proje teklifi sunmalarını özendirmek ya da Marie-Curie Burs ve Destek Programları kapsamında yurt dışından Türkiye'ye daha çok sayıda araştırmacının gelmesini sağlamak amacıyla verilen destektir. Bu destek kapsamında Avrupa Komisyonu veya Avrupa Araştırma Merkezi (ERC) tarafından fonlanmasına karar verilmiş olan Ar-Ge projeleri desteklenir. Söz konusu destek programını düzenleyen "AB ÇP'ye Katılımı Özendirme Destek Programı Esasları"nda belirtilen koşulları sağlayanlara, yine aynı Esaslar'da belirtilen para ödülleri verilir.
- **AB ÇP Proje Önerisi Ön-Değerlendirme Desteği:** Türkiye'de kurulu tüzel kişlilikler tarafından koordinatör olarak oluşturulan AB Çerçeve Programları Proje tekliflerinin, AB Çerçeve Programları projelerinin değerlendirmesi konusunda tecrübeli, ana dili ingilizce olan ve yurtdışında görev yapan uzman kişi ve kurumlarca ön-değerlendirmeye tabi tutulması için verilecek destektir. Destekten AB Çerçeve Programları kapsamındaki Ar-Ge projeleri yararlanabilir. Bu destek kapsamında, yabancı uzman kişi ve kurumlar tarafından yapılacak danışmanlık masrafları karşılanır.